

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM NAȚIONAL

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasele V-IX

- Curriculum disciplinar
- Ghid de implementare

Chișinău, 2020

CURRICULUM DISCIPLINAR

Aprobat:

- Consiliul Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 22 din 05.07.2019
- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019

COORDONATORI:

Angela CUTASEVICI, Secretar de Stat în domeniul educației, MECC
Valentin CRUDU, dr., șef Direcție învățământ general, MECC, coordonator al managementului curricular
Natalia GRÎU, consultant principal, MECC, coordonator al grupului de lucru

EXPERTI-COORDONATORI:

Vladimir GUȚU, dr. hab., prof. univ., USM, expert-coordonator general
Ion GUȚU, dr. conf. univ., USM, expert-coordonator pe aria curriculară
Limbă și comunicare

GRUPUL DE LUCRU:

Ion GUȚU (coordonator), dr. conf. univ., USM
Mariana MARIN, dr. conf. univ.
Silvia GOLUBIȚCHI, dr. conf. univ., grad did. superior, US din Tiraspol
Svetlana NASTAS, dr., grad did. superior, IPLT „Mihai Eminescu”, Chișinău
Livia STATE, grad did. superior, IPLT „Mihai Eminescu”, Chișinău
Tamara TONU, grad did. întâi, IPLT „Aurel David”, s. Bardar, r. Ialoveni
Tatiana VERDEȘ, dr. conf. univ., grad did. superior, LCI „Prometeu-Prim”, Chișinău

Limba și literatura română : Curriculum național: Clasele 5-9 : Curriculum disciplinar: Ghid de implementare / Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova; coordonatori: Angela Cutasevici, Valentin Crudu, Natalia Grîu; grupul de lucru: Ion Guțu, (coordonator) [et al.]. – Chișinău: Lyceum, 2020 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). – 176 p. : fig., tab.

Referințe bibliogr.: p. 172-175 (72 tit.) și în subsol. – 3000 ex.

ISBN 978-9975-3437-3-2.

373.5.091:[811.135.1+821.135.1](073)

L 62

GHID DE IMPLEMENTARE

Elaborat în conformitate cu prevederile Curriculumului disciplinar, aprobat la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, prin ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019

COORDONATORI:

Angela CUTASEVICI, Secretar de Stat în domeniul educației, MECC

Valentin CRUDU, dr., șef Direcție învățământ general, MECC, coordonator al managementului curricular

Natalia GRÎU, consultant principal, MECC, coordonator al grupului de lucru

EXPERȚI-COORDONATORI:

Vladimir GUȚU, dr. hab., prof. univ., USM, expert-coordonator general

Ion GUȚU, dr. conf. univ., USM, expert-coordonator pe aria curriculară
Limbă și comunicare

GRUPUL DE LUCRU:

Ion GUȚU (coordonator), dr. conf. univ., USM

Mariana MARIN, dr. conf. univ.

Silvia GOLUBIȚCHI, dr. conf. univ., grad did. superior, US din Tiraspol

Svetlana NASTAS, dr., grad did. superior, IPLT „Mihai Eminescu”, Chișinău

Livia STATE, grad did. superior, IPLT „Mihai Eminescu”, Chișinău

Tamara TONU, grad did. întâi, IPLT „Aurel David” din s. Bardar, r. Ialoveni

Tatiana VERDEȘ, dr. conf. univ., grad did. superior, LCI „Prometeu-Prim”, Chișinău

PRELIMINARI

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română*, alături de manualul școlar, ghidul metodologic, softuri educaționale etc. face parte din ansamblul de produse/documente curriculare și reprezintă o componentă esențială a *Curriculumului Național*.

Elaborat în conformitate cu prevederile *Codului Educației al Republicii Moldova* (2014), *Cadrului de referință al Curriculumului Național* (2017), *Curriculumului de bază: sistem de competențe pentru învățământul general* (2018), dar și cu *Recomandările Parlamentului European și ale Consiliului Uniunii Europene, privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (Bruxelles, 2018), *Curriculumul la disciplina Limba și literatura română* reprezintă un document reglator, care are în vedere prezentarea interconexă a demersurilor conceptuale, teleologice, conținutale și metodologice, accentul fiind pus pe sistemul de competențe ca un nou cadru de referință al finalităților educaționale.

Curriculumul la disciplina Limba și literatura română fundamentează și ghidează activitatea cadrului didactic, facilitează abordarea creativă a demersurilor de proiectare didactică de lungă durată și de scurtă durată, de realizare propriu-zisă a procesului de predare-învățare-evaluare.

Disciplina *Limba și literatura română*, prezentată/valorificată în plan pedagogic în curriculumul dat, are un rol important în formarea/dezvoltarea personalității elevilor, în formarea competențelor necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții și pentru integrarea într-o societate bazată pe cunoaștere.

În procesul de proiectare a *Curriculumului la disciplina Limba și literatura română* s-a ținut cont de:

- abordările postmoderne și tendințele dezvoltării curriculare pe plan național și internațional;
- necesitățile de adaptare a curriculumului disciplinar la așteptările societății, la nevoile elevilor, la tradițiile școlii naționale;
- valențele disciplinei în formarea competențelor transversale, transdisciplinare și specifice;
- necesitățile asigurării continuității și conexiunii dintre treptele învățământului general: *educația timpurie, învățământul primar, învățământul gimnazial și învățământul liceal*;
- ideile, conceptele, teoriile, paradigmele etc., aferente domeniului educației lingvistice și literar-artistic (EL-ELA).

Evidențiem schimbările/dezvoltările realizate:

- Reliefarea cadrului valoric/axiologic transdisciplinar în baza profilului absolventului nivelului gimnazial de învățământ ca un nou concept cu valențe semantice de finalitate a sistemului de învățământ, proiectat din premisa unității abordării psiho- și sociocentriste.
- Reformularea competențelor specifice disciplinelor, evidențiind valorile și atitudinile specifice predominante în concordanță cu profilul absolventului claselor gimnaziale. Asigurarea conexiunilor inter- și transdisciplinare prin formularea unei competențe specifice de integrare și transfer pentru fiecare disciplină de studiu.

- Redefinirea unităților de învățare pornind de la statutul competențelor care devin un nou sistem de referință al finalităților de format, conținuturile devenind mijloace de formare a competențelor.
- Asigurarea unei structuri unice a unităților de învățare pe clase, eșalonându-le la majoritatea disciplinelor pe parcursul temporal al anului școlar, fapt ce va facilita activitatea de proiectare didactică eșalonată.
- Revizuirea sistemelor de unități de competențe (sub-competențe) în contextul dinamic al formării competențelor specifice pe unități de învățare, pe clase.
- Eșalonarea sistemelor de finalități preconizate pentru sfârșitul fiecăreia dintre clasele a V-a – a IX-a, care conduc progresiv elevii spre dobândirea competențelor specifice disciplinei la finele treptei gimnaziale de învățământ.
- Promovarea abordărilor curriculare transdisciplinare.
- Corelarea abordărilor intra- și interdisciplinare la nivelul conținuturilor pe discipline, pe clase și unități de învățare: sincronizări (*limba străină și limba română*), reconfigurări, optimizări, descongestionări judicioase.
- Asigurarea numărului de ore necesar pentru un parcurs eficient de predare-învățare-evaluare: dobândirea, înțelegerea, aplicarea, analiza-sinteza achizițiilor; realizarea strategiilor de evaluare.
- Corelarea curriculumului cu procesele de globalizare, internaționalizare, europeanizare, tehnologizare etc. prin introducerea unor activități de învățare și produse școlare care valorifică TIC – în cheia implementării *Strategiei „Moldova Digitală 2020”*¹;
- Promovarea strategiilor didactice (inter)active, a învățării experiențiale, a elementelor de învățare prin sarcini, prin proiecte, studii de caz, în combinație judicioasă cu strategii consacrate pentru vârsta școlară gimnazială.
- Introducerea unei competențe distinctive, dedicată didacticii oralului.
- Asigurarea progresiei cognitive, formative și atitudinale a competențelor cu toate derivatele lor de context, ca exercițiu actual de dezvoltare curriculară novatoare.

Curriculumul la disciplina Limba și literatura română se adresează cadrelor didactice, autorilor de manuale, evaluatorilor, metodicienilor, altor persoane interesate. De menționat, că beneficiarul principal al acestui document este elevul (având un statut specific în acest sens).

¹ Strategia Moldova Digitală 2020, publicată: 08.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 252-257, art. Nr. 963.

I. REPERE CONCEPTUALE

Cu statutul de disciplină școlară obligatorie pentru toate clasele și importantă pentru studiul celorlalte discipline școlare, **Limba și literatura română** integrează două domenii educaționale: educația lingvistică (EL) și educația literar-artistică (ELA), constituindu-se astfel ca disciplină școlară de tip integrat, demersul căreia este preponderent educativ, nu instructiv.

Plasând formula tradițională a denumirii disciplinei școlare cu nr. 1 în planurile de învățământ, CLLR este prin definiție un curriculum de educație lingvistică și literar-artistică². În context, este important a se elucida definirea conceptelor de bază pe care o reproducem în tabelul de mai jos:

Educația lingvistică (EL) este domeniul de formare și dezvoltare a competențelor de comunicare cultă, prin cunoașterea sistemelor limbii (fonetic, lexical, gramatical) și angajarea elevului în producerea actelor comunicării.

- **Scopul educației lingvistice:** formarea unor vorbitori culti ai limbii române și a premiselor pentru cunoaștere și comunicare în orice domeniu al vieții umane.

Educația literar-artistică (ELA) este domeniul de formare a cititorului cult de literatură, prin cunoașterea apropiată a unor opere și fenomene literare de valoare și prin angajarea elevului în producerea, redactarea unor texte literare și interpretative.

- **Scopul educației literar-artistice:** formarea cititorului cult de literatură artistică și a premiselor pentru educația artistic-estetică generală.

Curriculumul la Limba și literatura română reprezintă documentul conceptual-normativ al disciplinei școlare *Limba și literatura română*, în care sunt expuse **finalitățile educației lingvistice și educației literar-artistice (EL/ELA)**³ și reperele conceptuale pentru proiectarea și desfășurarea independentă a tuturor acțiunilor demersului respectiv, în funcție de condițiile concrete ale procesului educațional, privind:

- adaptarea conținuturilor EL/ELA la competențele specifice și precizarea unităților de competențe formate prin *Limba și literatura română* ca disciplină școlară;
- selectarea/combinarea tehnologiilor EL/ELA;
- elaborarea, în această bază, a proiectelor didactice de lungă și scurtă durată, ale altor forme de activitate didactic-educațională;
- desfășurarea procesului educațional în baza principiilor EL/ELA, aplicând combinațiile/sistemele optime, stabilite individual, de tehnologii specifice EL/ELA;
- proiectarea și realizarea evaluării școlare la fazele inițială, curentă și finală.

Studiul limbii și literaturii române în gimnaziu este axat pe șase competențe specifice disciplinei, iar învățarea este centrată pe dimensiunile: *cunoștințe, capacități, deprinderi, atitudini și valori* ca ansamblu/sistem integrat, ce formează și dezvoltă o competență școlară.

² PĂSLARU, VL. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013., p.180

³ **Obiectivele EL/ELA** sunt formulate în termeni de competențe comunicative/literare/lectorale (cunoștințe, capacități, atitudini), pe care urmează să și le formeze elevii pe parcursul școlarității, ajutați fiind de profesor.

Această viziune conceptuală este determinată de definiția competenței școlare promovată prin Codul Educației și Cadrul de Referință al Curriculum-ului Național: *Competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații.*

Funcțiile curriculumului la disciplina *Limba și literatura română* vizează activitățile de predare-învățare-evaluare în diversitatea lor formativă, asigurând interesul permanent al elevului pentru performarea sa ca vorbitor și cititor elevat, cult, pentru stimularea și dezvoltarea sa ca receptor/producător de mesaje și interpret de texte diverse, ce au o funcționalitate evidentă în contextul actual.

Din perspectiva cadrelor didactice, în conformitate cu principiile literaturii/artei, comunicării și receptării, cu principiile conceptului educațional modern – învățământul formativ – *Curriculumul la Limba și literatura română* solicită o nouă atitudine față de elev, pe de o parte, tratându-l ca subiect al propriei formări comunicativ-lingvistice și literar-artistică, și față de materiile predate (sistemele și fenomenele limbii, operele și fenomenele literare), pe de alta, interpretându-le nu numai ca *valori imanente*, ci și ca valori care sunt produse prin activitatea de învățare, comunicativă și literară a elevilor (*valoarea in actu*).

De asemenea, documentul oferă profesorilor un cadru flexibil de organizare a muncii la clasă, lăsând o marjă considerabilă de libertate nu numai în privința alegerii textelor de studiat, ci și a integrării modulelor de conținuturi și a proiectării parcursului didactic-educational.

Curriculumul la disciplină include și finalități prezentate după fiecare clasă, exprimate gradual la etapa dată de învățare, care au și funcția de stabilire a obiectivelor de evaluare finală.

Totodată, Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* orientează cadrul didactic spre organizarea procesului de predare-învățare-evaluare în baza unităților de învățare (unități de competențe – unități de conținuturi – activități de învățare).

Sistemul de competențe în cadrul Curriculumul disciplinar la *Limba și literatura română* este format din:

- **Competențele-cheie/transversale**, o categorie curriculară importantă cu un grad înalt de abstractizare și generalizare, ce marchează așteptările societății privind parcursul școlar și performanțele generale care pot fi atinse de elevi la încheierea școlarizării. Acestea reflectă atât tendințele din politicile educaționale naționale, precizate în Codul Educației (2014), cât și tendințele politicilor internaționale, stipulate în Recomandările Comisiei Europene (2018). Competențele-cheie/transversale se referă la diferite sfere ale vieții sociale și poartă un caracter pluri-/inter-/transdisciplinar.

- **Competențele specifice disciplinei** derivă din competențele-cheie/transversale. Competențele specifice fiecărei discipline școlare se prezintă în curriculumul disciplinar respectiv și sunt preconizate pentru a fi formate la finele clasei a IX-a. Raportate la *Limba și literatura română*, acestea sunt *Competențe specifice educației lingvistice și literare* vizate în cadrul celor șase competențe specifice ale disciplinei, a unităților de competențe, a unităților de conținut, a activităților de învățare și a produselor școlare recomandate și se referă, prioritar, la următoarele componente lingvistice și literare: identitatea lingvistică și culturală a elevului în context național, interacțiunile verbale

în diverse situații de comunicare orală; lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii; producerea textelor scrise de diferit tip și pe suporturi variate; limba ca sistem și normele lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice); experiențele lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață.

- **Competențele specifice**, fiind proiectate pentru tot parcursul claselor gimnaziale, reperează proiectarea de lungă durată la disciplină. Proiectarea didactică anuală a disciplinei se realizează conform datelor din *Administrarea disciplinei*, ținându-se cont de *Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut*.

- **Sistemele de unități de competențe** proiectate pentru o unitate de învățare sunt prevăzute integral pentru evaluarea de tip cumulativ la finele respectivei unități de învățare și selectiv – pentru evaluarea formativă pe parcurs. Aceste sisteme reperează proiectarea didactică a unităților de învățare și proiectarea didactică de scurtă durată. Sistemele de **unități de competențe** sintetizate la finele fiecărei clase sunt prevăzute pentru evaluarea anuală.

- **Unitățile de competențe**, constituente ale competențelor, care facilitează formarea competențelor specifice și reprezintă etape în achiziționarea/construirea acestora. Unitățile de competențe sunt structurate și dezvoltate la fiecare disciplină pentru fiecare dintre clasele a V-a – a IX-a pe parcursul unei unități de învățare/unui an școlar, fiind prezentate în curriculumul disciplinar respectiv.

- **Unitatea de învățare** se constituie din trei elemente-cheie în interconexiune permanentă: unități de competențe, unități de conținuturi, activități și produse de învățare.

- **Unitățile de conținut** se distribuie pe două componente: comunicativă și literară. *Componenta comunicativă* se constituie din materii pentru învățarea comunicării curente (uzuale) și specifice (științifică, artistică, socială):

- a) materii lingvistice, reprezentând sistemele limbii române literare: fonologic, lexical, gramatical, stilistic (practica rațională a limbii);
- b) materii ale comunicării, reprezentând fenomene semnificative ale actelor comunicării curente și specifice (practica rațională a limbii);
- c) materii didactice, reprezentând acte de învățare a actelor comunicative (practica didactic-funcțională a limbii)⁴

- **Activitățile de învățare și produsele școlare recomandate** prezintă o listă deschisă de contexte semnificative de manifestare a unităților de competențe proiectate pentru formare/dezvoltare și evaluare în cadrul unității respective de învățare. Cadrul didactic are libertatea și responsabilitatea să valorifice această listă în mod personalizat la nivelul proiectării și realizării lecțiilor, dar și să o completeze în funcție de specificul clasei concrete de elevi, de resursele disponibile etc.

Denumirea disciplinei în clasele a V-a – a IX-a este *Limba și literatura română*.

În construcția curriculară școlară actuală pe deplin se justifică prezența unor competențe centrate pe conexiunile cu viața, într-o manieră transdisciplinară, pentru că acest tip de proiectare vizează, în principal, achizițiile finale sesizabile ale învățării, care, valorificate la modul acțional și racordate la așteptările societății, formează certe trăsături de personalitate.

⁴ PĂSLARU, VL. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013., p.186.

Într-un asemenea cadru pedagogic, *Curriculumul la Limba și literatura română* prezintă un **concept integrator al disciplinei**, redimensionat pe un parcurs didactic modern și sistematic. În plus, menționăm că o competență apare ca structură piramidală, având la bază activitățile mai multor discipline școlare. Ea nu se formează la o singură disciplină, la o singură oră sau pe parcursul unui semestru. Dacă privim trama educațională a elevului care vine de la treapta primară cu anumite competențe formate, ne dăm seama că învățarea la treapta gimnazială a limbii și literaturii române îi va dezvolta competențe de comunicare și lectorale, iar gradul de dezvoltare a acestora va varia de la un an la altul. Elevul își va completa vocabularul activ, va asimila termenii inerenți demersului analitic, va citi și va comenta/interpreta numeroase texte literare și nonliterare.

Totodată, achizițiile de vocabular și de lecturi nu se vor limita la orele de *Limba și literatură română* (și *Istoria*, și *Matematica*, și *Științele* contribuie la aceste achiziții) și nu se încheie nici la orele de studiu instituționalizat. În acest cadru, asimilarea unor tehnici de muncă intelectuală, aplicate la orice oră, creează premisele pentru formarea și dezvoltarea competenței de a învăța sau a ști să înveți.

II. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. orelor pe săptămână	Nr. de unități de învățare	Nr. de ore anual
Obligatorie	Limbă și comunicare	a V-a	6	10	204
		a VI-a	6	10	204
		a VII-a	5	9	170
		a VIII-a	5	9	170
		a IX-a	5	9	165

Detalierea orientativă și modalitatea de repartizare a temelor/unităților de conținut pe clase și unități de timp la disciplină, în raport cu conținuturile curriculare, se stabilește prin *Reperete metodologice de organizare a procesului educațional la disciplină*, aprobate prin ordin de ministru.

2.1. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN RAPORT CU PONDERA PROCENTUALĂ A COMPETENȚELOR SPECIFICE DISCIPLINEI

Competențele specifice	Nr. orientativ de ore pe clase				
	Nr. de ore anual				
	Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a	Clasa a IX-a
	204	204	170	170	165
Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.	7	7	6	6	6
Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.	15	15	12	12	12
Competența specifică 3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.	55	55	44	44	44
Competența specifică 4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare.	15	15	12	12	12
Competența specifică 5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și auto-control.	55	55	44	44	44
Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.	7	7	6	6	6

III. COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI

Pe parcursul anilor de gimnaziu, competențele vorbitorului și cititorului elevat se convertesc în abilități și aptitudini, trăsături caracteriale și comportamente, reprezentări.

În contextul prezentului curriculum, Competențele specifice educației lingvistice și educației literar-artistice reprezintă valorile (caracteristicile) de bază ale culturii comunicării și culturii lectorale a educabililor și sunt următoarele:

1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.
2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.
3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.
4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare.
5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (ortografice, ortoepice, lexicale, fonetice, semantice, gramaticale) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol.
6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.

IV. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

- CS 1.** Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță
- CS 2.** Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă
- CS 3.** Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă
- CS 4.** Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare
- CS 5.** Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (ortografice, ortoepice, lexicale, fonetice, semantice, gramaticale) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol
- CS 6.** Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes

CLASA a V-a		
TEME GENERALE: Patria și limba română Copilăria, familia Binele și curajul Jocul și joaca Natura Frumosul		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
1.1. Formularea argumentelor despre limba română ca limbă maternă și ca limbă de stat.	<ul style="list-style-type: none"> Limba română, limba maternă Limba română și cultura națională Valorile familiei mele 	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de argumentare a necesității de comunicare în limba română.</p> <p>Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republicii ca Moldova, Europa.</p> <p>Monolog despre sine ca vorbitor al limbii române.</p> <p>Jocuri care să prezinte importanța limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>Prezentarea oportunităților limbii române etc.</p> <p>Produse: pagina de jurnal, prezentare orală, proiect de grup interdisciplinar etc.</p>
1.2. Explicarea conceptului de identitate etnică, lingvistică, culturală.	<p>Temă transdisciplinară: Harta culturală a satului/orașului meu.</p>	

<p>2.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, informațiilor explicite și implicite, în diverse tipuri de texte orale.</p> <p>2.2. Utilizarea resurselor fonoro- respiratorii individuale în comunicarea orală.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> Elementele comunicării <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> Dicția, arta de a pronunța corect Articularea vocalelor și consoanelor 	<p>Activități:</p> <p>Extragerea informațiilor esențiale și identificarea componentelor situației de comunicare, a stărilor/emoțiilor/sentimentelor emițătorului de detaliu din diferite mesaje orale.</p> <p>Exerciții de antrenare a sunetelor în silabe, cuvinte și texte: articularea vocalelor, articularea consoanelor.</p> <p>Exersarea rostirii vocalelor la început, mijloc și sfârșit de cuvânt.</p> <p>Exerciții de mărire a duratei inspirației. Exerciții de egalitate între inspirație și expirație.</p> <p>Frământări de limbă ca mijloc de antrenare a articulației.</p>
<p>2.3. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei.</p>	<p>Strategii de comprehensiune și de concepere a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> Temă, cuvinte-cheie, idee/idei, informații generale și de detaliu <p>Strategii de ascultare activă:</p> <ul style="list-style-type: none"> Reguli de acces la cuvânt: întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt 	<p>Recunoașterea vorbitorului din diferite înregistrări audio, făcute de elevi, având drept criteriu o idee enunțată anterior de acesta.</p> <p>Formularea ideilor principale și secundare dintr-un mesaj oral.</p> <p>Activitățile de ascultare propriu-zisă și de fixare a conținutului mesajului: completarea unor chestionare, a unor grile de observare, exerciții de identificare a emițătorului/receptorului/contextului comunicării etc.</p> <p>Produse: prezentare simplă pe teme date, povestirea, descrierea, explicația, dialogul etc.</p>
<p>3.1. Lectura textului literar și nonliterar cu identificarea componentelor de structură.</p> <p>3.2. Confirmarea înțelegerii unui text prin răspuns la întrebări în baza lui.</p> <p>3.3. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale.</p> <p>3.4. Rezumarea unui text narativ de mici proporții.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Cartea, obiect cultural. Structura cărții (copertă, cotor, pagina de titlu) <p>Textul literar/textul nonliterar</p> <p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> Text narativ: narator, personaj, acțiune, timp, spațiu Tema și ideea/ideile textului narativ Momentele subiectului 	<p>Activități:</p> <p>Lectura interogativă și expresivă a textului.</p> <p>Lectura cu voce a textelor și a fragmentelor de texte.</p> <p>Exerciții de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic.</p> <p>Demonstrarea înțelegerii textului prin răspuns la întrebări.</p> <p>Identificarea în text a figurilor de stil.</p> <p>Identificarea indicilor de timp și spațiu.</p> <p>Ordonarea secvențelor narative dintr-un text în vederea rezumării acestuia.</p> <p>Exerciții de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite.</p>

<p>3.5. Recunoașterea figurilor de stil în limita unităților de conținut.</p> <p>3.6. Compararea personajelor literare din perspectiva valorilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Planul simplu de idei • Rezumatul textului narativ • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trăsături fizice și morale ale personajului • Personaje pozitive și personaje negative în povești 	<p>Exerciții de interpretare a textului.</p> <p>Organizarea informației/a termenilor în clustering.</p> <p>Elaborarea de hărți ale narațiunii.</p> <p>Lectura pe roluri a dialogurilor.</p> <p>Teatralizarea unor secvențe narative.</p> <p>Joc de rol: prezentarea personajului.</p> <p>Memorarea unor texte lirice.</p> <p>Evaluarea reciprocă a produselor realizate.</p> <p>Produse: harta conceptuală, planul simplu de idei, rezumatul, notițele de lectură, posterul, agenda de lectură, aprecierea personală, dramatizarea etc.</p>
<p>4.1. Scrierea corectă, lizibilă a textelor cu păstrarea structurii și a aspectului îngrijit.</p> <p>4.2. Aranjarea în pagină a textului literar și nonliterar.</p>	<p>Opera lirică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică⁵ • Elemente de versificație: vers, strofă, tipuri de strofe <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epitetul • Comparația⁶ • Personificarea • Repetiția • Enumerația <p>Specii literare în calitate de text-suport: ghicitoarea, frământarea de limbă, legenda (faună și floră), povestea, snoava, povestirea</p> <p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Părțile textului scris: introducere, cuprins, încheiere • Adecvarea la temă <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scrisoarea • Felicitarea 	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Exerciții de prezentare a textului: scris de mână, computerizată, așezare în pagină, inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme.</p> <p>Analiza mostrelor de texte.</p>

⁵ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

⁶ actualizare

<p>4.3. Exprimarea, în scris, a unor informații, opinii pentru varii texte.</p> <p>4.4. Elaborarea textelor nonliterare pentru e-comunicare.</p>	<p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul narativ • Textul descriptiv <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mesajul electronic • Notițele • Orarul activităților etc. 	<p>Disponerea grafică în pagină a elementelor constituente ale textului/textelor de diferite tipuri.</p> <p>Elaborarea planului simplu de idei.</p> <p>Revizuirea unor texte personale.</p> <p>Exerciții de asociere corespunzătoare text-imagini/desen, scheme.</p> <p>Exerciții de relatare a unor experiențe personale, narațiuni ficționale, descrieri de obiecte.</p> <p>Elaborarea unui plan personal de lucru, urmărind corectarea comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate.</p> <p>Elaborarea, în echipă/individual, a unor texte nonliterare cu ajutorul tehnologiilor informaționale.</p> <p>Autoevaluarea textelor produse.</p> <p>Evaluarea reciprocă a textelor produse.</p> <p><i>Alte tipuri de texte recomandate</i> pentru activitățile de redactare: programul zilei, glosarul.</p> <p>Produse: textul literar, textul nonliterar, textul scris de diferit tip etc.</p>
<p>5.1. Exprimarea intențiilor de comunicare prin achiziții lexicale, fonetice, gramaticale.</p> <p>5.2. Respectarea normelor lingvistice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Identificarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarului.</p> <p>5.4. Monitorizarea propriei exprimări prin raportare la normă.</p>	<p>Elemente de fonetică și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alfabetul limbii române⁷ • Tipuri de sunete. Vocală. Semivocală. Consoană • Silaba. Despărțirea în silabe • Accentul • Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: scrierea lui „â” și „sunt” <p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sinonime. Antonime. • Câmpul lexical. Familia lexicală • Abateri de la normă: cacofonia 	<p>Activități:</p> <p>Identificarea elementelor de limbă dintr-un text, la prima vedere.</p> <p>Definirea sensului de bază al cuvântului uzual.</p> <p>Exerciții de utilizare a dicționarului (explicativ, de sinonime, de antonime, de neologisme, de expresii).</p> <p>Identificarea informației necesare în dicționarul ortografic.</p> <p>Exerciții de recunoaștere, de completare, de înlocuire, de transformare.</p> <p>Exerciții de utilizarea adecvată a terminologiei lingvistice.</p> <p>Exerciții cu caracter ludic.</p> <p>Interogare multiprocesuală.</p> <p>Comentarea ortogramelor.</p> <p>Analiza faptelor de limbă.</p> <p>Aplicarea regulilor studiate la producerea textului scris.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p>

⁷ actualizare și aprofundare

	<p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Substantive</i> comune, proprii • Genul și numărul substantivului • Cazurile substantivului: nominativ, acuzativ, genitiv, dativ, vocativ • <i>Prepoziția</i>. Regimul cazual al prepoziției • <i>Articolul</i> hotărât și nehotărât • <i>Adjectivul</i>. Acordul adjectivului cu substantivul determinat. Ortografia adjectivului • <i>Verbul</i>. Număr, persoană, mod și timp • Modurile personale: indicativul și imperativul • Modurile nepersonale: infinitivul, participiul • Verbele auxiliare <i>a avea, a vrea</i> • Timpurile modului indicativ: prezent, trecut, viitor • Aspectele timpului trecut. Imperfectul. Perfectul compus. • <i>Pronumele</i>. Pronumele personale. Pronumele personal de politețe. Ortografia pronumelui • <i>Numeralul</i>. Numeralul cardinal. Numeralul ordinal. Ortografia numeralului 	<p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produse: dictarea de cuvinte, dictarea liberă, dictarea comentată, dictarea preventivă, grila de analiză, autodictarea.</p>
--	---	--

	<p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Propoziția, noțiuni generale • Funcțiile sintactice: subiect, predicat (predicat verbal), atribut, complement 	
<p>6.1. Identificarea informațiilor esențiale receptate din cotidian.</p> <p>6.2. Exprimarea experiențelor de lectură prin texte recomandate pentru gestionarea propriei învățări.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informații esențiale din lecturi și cotidian: mass-media, evenimente socio-culturale etc. <p>Limbajul și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul literar și nonliterar în tabele și scheme 	<p>Activități:</p> <p>Lectură, audiere, vizionare.</p> <p>Exerciții de identificare, extragere a informației necesare: cuvintelor-cheie, idei principale, detalii.</p> <p>Sarcini de procesare a informației.</p> <p>Interpretarea, decodificarea organizatorilor grafici: semne, simboluri, forme, culori etc.</p> <p>Formularea întrebărilor, răspunsurilor în baza organizatorilor grafici.</p> <p>Lectura cu voce a textelor.</p> <p>Lectura independentă.</p>
	<p>Literatura, a învăța să fi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interese și preferințe de lectură • Literatura și muzica <p>Teme transdisciplinare:</p> <p><i>Imagini muzicale și literare;</i></p> <p><i>Natura în literatură și muzică;</i></p> <p><i>Mama în cântec și în literatură;</i></p> <p><i>Literatură, pictură și muzică;</i></p> <p><i>Limba română cântată etc.⁸</i></p>	<p>Exerciții de monitorizare a propriei lecturi.</p> <p>Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi.</p> <p>Exerciții de argumentare a preferințelor literare.</p> <p>Agenda de lectură, notițe de lectură, caietul de lecturi.</p> <p>Discuții de grup și conversații .</p> <p>asupra lecturii particulare etc.</p> <p>Exerciții de realizare a comparației literaturii cu muzica.</p> <p>Produse: agenda de lectură, harta conceptuală, testul de lectură, discuția de grup, proiectul individual, proiectul de grup.</p>

⁸ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii aleg sau propun genericile.

La sfârșitul clasei a V-a, elevul poate:

- deosebi conceptul de identitate etnică, lingvistică, culturală;
- manifesta atenție și concentrare în procesul ascultării în diverse situații de comunicare;
- preciza componentele de structură a textului literar și nonliterar;
- rezuma un text literar de mici proporții;
- compara două și mai multe personaje literare din perspectiva valorilor;
- elabora texte scurte;
- aplica reguli ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și gramaticale;
- recunoaște structurile morfologice și sintactice pentru exprimarea intenției de comunicare;
- utiliza dicționarul explicativ și dicționarul ortografic în exprimarea orală și scrisă a intențiilor de comunicare;
- demonstra experiențe lingvistice și de lectură în contextul disciplinelor școlare,

manifestând atitudini specifice predominante:

- curiozitate și toleranță;
- coeziune și coerență discursivă;
- spirit de observație și creativitate artistică/literară;
- responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol;
- idei personale și comportamente literar-artistice;
- atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii.

CLASA a VI-a		
TEME GENERALE:		
Patria și limba română, limba maternă Poporul și națiunea Omul, natura și universul Înțelepciunea și fericirea Tradițiile neamului meu Prietenia		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Relatarea despre sine ca reprezentant al comunității vorbitoare de limba română.</p> <p>1.2. Asocierea experiențelor de viață și de lectură cu elemente specifice ale culturii locale și naționale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba română, limbă europeană • Elemente de cultură locală și națională • Sărbători naționale <p>Teme transdisciplinare: <i>Limba română în Europa. Obiceiuri și tradiții naționale</i></p>	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>Excursia tematică despre cultura locală și jurnalul de impresii.</p> <p>Exerciții de argumentare a necesității de comunicare în limba română.</p> <p>Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republicii Moldova, Europa.</p> <p>Lectura unor ziare editate în limba română în comunități din Europa.</p> <p>Vizionarea de filme documentare care prezintă aspecte ale unor tradiții, din diferite zone culturale.</p> <p>Realizarea unor prezentări referitoare la tradiții și obiceiuri din cultura locală și națională.</p> <p>Ilustrarea modului în care se desfășoară sărbătorile naționale.</p> <p>Produse: leafletul/bucletul tematic, albumul foto digital sau imprimat etc.</p>
<p>2.1. Sintetizarea informațiilor, a intențiilor și atitudinilor comunicării din diverse tipuri de texte orale.</p> <p>2.2. Utilizarea corectă a resurselor fonoro-respiratorii individuale în comunicarea orală.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Situația de comunicare: Tipuri și forme de comunicare <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Articularea cuvintelor cu diftongi și trifongi • Ritmul și volumul voci 	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de organizare, sintetizare a informațiilor.</p> <p>Fixarea conținutului mesajelor audiate cu ajutorul diverselor instrumente: chestionare, grile etc.</p> <p>Formularea ideilor principale dintr-un mesaj transmis de către un prieten/coleg.</p> <p>Exerciții de identificare a mecanismelor de dezvoltare individuală a articulației, dicției.</p> <p>Training vocal-respirator: exerciții de antrenare a timbrului vocal.</p>

<p>2.3. Adecvarea normelor de etichetă verbală la diferite situații de comunicare orală.</p>	<p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parafrizare, informații explicite și implicite, rezumare <p>Strategii de ascultare activă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Întrebările deschise și închise. • Regurile „de aur” ale ascultării <p>Tematici recomandate pentru proiectul de grup: Puterea vorbirii/ Exerciții de dicție etc.</p>	<p>Exerciții de rostire a textului, respectând pauzele, conform deducțiilor contextuale.</p> <p>Exerciții pentru ritmul și volumul vocii etc.</p> <p>Produse: discursul, prezentarea pe temă, dialogul, grile de evaluare a textelor orale, înregistrarea audio/video cu exerciții de dicție, prezentarea scenică etc.</p>
<p>3.1. Confirmarea înțelegerii textului literar și nonliterar prin prisma componentelor de structură.</p>	<p>• Cartea, obiect cultural. Structura cărții: cuprinsul, subsolul, prefața, postfața</p> <p>Textul literar/textul nonliterar</p>	<p>Activități:</p> <p>Lectura interogativă și expresivă a textului.</p> <p>Exerciții de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic.</p> <p>Demonstrarea înțelegerii textului prin formulare și răspuns la întrebări.</p> <p>Identificarea cuvintelor-cheie din diferite texte.</p>
<p>3.2. Demonstrarea înțelegerii textului prin formulare de întrebări în baza lui.</p>	<p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narațiunea la persoana I și la persoana a III-a 	<p>Recunoașterea reperelor spațiale și temporale din diverse texte.</p> <p>Identificarea în text a figurilor de stil.</p> <p>Recunoașterea modurilor de expunere utilizate într-un text narativ.</p>
<p>3.3. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlecturale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tema, ideea principală și ideile secundare • Momentele subiectului⁹ • Planul dezvoltat de idei • Rezumatul textului epic¹⁰ 	<p>Povestirea subiectului unei opere epice, ținând cont de momentele subiectului.</p> <p>Identificarea ideilor principale și secundare din text.</p> <p>Alcătuirea planului de idei prin enunțuri proprii (informative și interogative).</p>
<p>3.4. Rezumarea textului în baza planului dezvoltat de idei.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul¹¹ • Descrierea <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personaje principale și personaje secundare 	<p>Povestirea în baza imaginilor (benzi desenate).</p> <p>Exerciții de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite.</p> <p>Extragerea dintr-un text a elementelor specifice, pentru a susține o opinie referitoare la informația asimilată.</p> <p>Exerciții de interpretare și apropiere a valorii imanente a operei. Înscenarea unor fabule.</p>
<p>3.5. Recunoașterea figurilor de stil în limita unităților de conținut.</p>		

⁹ actualizare

¹⁰ actualizare

¹¹ actualizare

<p>3.6. Stabilirea unor afinități, la nivel de tematică, între două texte literare.</p>	<p>Opera lirică¹²</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Eul liric • Elemente de versificație: tipuri de rimă <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epitetul • Comparația¹³ • Inversiunea • Hiperbola <p>Specii literare în calitate de text-supt: legenda, basmul, schița, fabula, povestirea, proverbe și zicători, pastelul.</p>	<p>Lectura pe roluri a dialogurilor din textul narativ. Identificarea tipului de rimă a diverselor lirice. Evaluarea în grup a produselor elaborate.</p> <p>Produce: harta conceptuală, rezumatul, planul dezvoltat de idei, agenda de lectură, notițele de lectură, testul de înțelegere a textului, chestionarul în baza textului, povestirea după imagini, posterul, afișul de prezentare a operei literare etc.</p>
<p>4.1. Scrierea corectă, lizibilă și structurarea textului literar și nonliterar.</p> <p>4.2. Așezarea grafică în pagină a textului literar și nonliterar.</p> <p>4.3. Exprimarea, în scris, a unor informații, opinii, idei, sentimente pentru diverse tipuri de texte.</p> <p>4.4. Elaborarea textelor nonliterare pentru e-comunicare.</p>	<p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etapele scrierii • Rezumatul <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul reflexiv • Textul argumentativ¹⁴ <p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul narativ • Textul descriptiv¹⁵ • Textul cu dialog <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felicitarea electronică • Instrucțiunea • Rețeta <p>etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Exerciții de recunoaștere a tipurilor de texte scrise.</p> <p>Exerciții de integrare a părților textului.</p> <p>Activități de redactare a ciornei și a lucrării pe baza planului.</p> <p>Exerciții de adecvare a mesajului la situația și scopul de comunicare, prin selectarea unor cuvinte.</p> <p>Exerciții de asociere a unor texte cu o serie de diagrame, tabele, grafice date etc.</p> <p>Construirea dialogului, utilizând formulele date.</p> <p>Exerciții de concepere, realizare a unui text pe o temă dată.</p> <p>Producerea de enunțuri și texte de dimensiuni mici, cu utilizarea mijloacelor expresive ale limbii.</p> <p>Descrierea unui loc, a unei ființe reale și/sau imaginare, a unui obiect real/imaginar.</p> <p>Exerciții de formulare a mesajului scris.</p>

¹² Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

¹³ actualizare și aprofundare

¹⁴ argumentare simplă

¹⁵ cadru natural

<p>5.1. Aplicarea structurilor lexicale, fonetice, gramaticale și semantice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.2. Respectarea normelor lingvistice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Organizarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarului.</p> <p>5.4. Monitorizarea propriei exprimări prin raportare la normă.</p>	<p>Elemente de fonetică și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Corepondența sunet – literă • Diftong, triftong, hiat • Silaba (actualizare) • Despărțirea în silabe • Modificări în ortografia limbii române: DOOM-2, 2010: accentul • Lexicul • Sinonime. Antonime. • Omonime • Cuvinte polisemantice • Abateri de la normă: pleonasmul, barbarismele <p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Substantivul</i>. Locuțiunea substantivă. Ortografia substantivului • <i>Articolul</i> genitival • <i>Adjectivul</i>. Gradele de comparație. Articolul demonstrativ. Acordul adjectivului cu substantivul 	<p>Exerciții de transformare/rescriere a unor texte după criterii date.</p> <p>Scrierea rezumatului.</p> <p>Exerciții pentru generarea ideilor care urmează a fi incluse într-un text redactat în clasă sau acasă.</p> <p>Scrierea, în echipă sau individual, a unor narațiuni, plecând de la cuvinte/personaje date.</p> <p>Redactarea unui text pe baza informațiilor oferite de grafice, tabele, diagrame.</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: invitația, știrea, afișul.</p> <p>Produse: rezumat, text narativ, text descriptiv, text cu dialog, felicitare electronică, rețetă, instrucțiune etc.</p> <p>Activități:</p> <p>Exerciții de identificare a greșelilor de semantică, fonetică și ortografie în mesajele orale, scrise, electronice.</p> <p>Exerciții de lectură și interpretare a articolelor lexicografice.</p> <p>Exerciții de utilizare a dicționarului (explicativ, de sinonime, de antonime, de neologisme, de expresii).</p> <p>Identificarea sensurilor cuvintelor necunoscute.</p> <p>Exerciții de precizare a sinonimelor, a antonimelor, a omonimelor unor cuvinte.</p> <p>Exerciții de identificare a părților de vorbire.</p> <p>Exerciții de identificare a părților de propoziție.</p> <p>Comentarea ortogramelor.</p> <p>Aplicarea cunoștințelor dobândite prin jocuri/rebusuri.</p> <p>Exerciții de analiză gramaticală, conform algoritmului dat.</p> <p>Exerciții de integrare a cuvintelor explicate în contexte concrete.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p>
--	--	--

Produse: dictarea de cuvinte, dictarea liberă, dictarea comentată, dictarea preventivă, autodictarea, analiza gramaticală, test docimologic, teste de vocabular etc.

- *Verbul.* Modul indicativ. Aspectele timpului trecut. Perfectul simplu. Mai mult ca perfectul
- Modurile personale: conjunctivul și condiționalul
- Modurile nepersonale (gerunziu, supin)
- Valorile gramaticale ale verbului a fi: predicativ, auxiliar, copulativ
- Locuțiunea verbală
- Ortografia verbului
- *Pronumele.* Pronumele personal
- Pronumele reflexiv
- Pronumele posesiv
- Pronumele demonstrativ
- Pronumele de întărire
- Adjectivele pronominale: posesive, demonstrative, de întărire
- Ortografia pronomelui
- *Numeralul.* Tipuri de numeral. Numeralul fracționar. Ortografia numeralului
- *Adverbul.* Tipuri de adverbe: de mod, de loc, de timp. Ortografia adverbului
- *Prepoziția.* Locuțiunea prepozițională
- **Sintaxa**
- *Propoziția.* Clasificarea propozițiilor: afirmative/negative; enunțiative/inte-rogative; simple/dezvoltate
- *Funcțiile sintactice:* subiect, predicat verbal, predicat nominal, atribut ad-jectival, atribut substantival, comple-mentul circumstanțial de loc, de timp, de mod

<p>6.1. Organizarea informațiilor esențiale receptate din cotidian.</p> <p>6.2. Prezentarea experiențelor de lectură în contexte școlare.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rezumatul unui eveniment socio-cultural reflectat în mass-media <p>Limba și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea organizatorilor grafici de prezentare a unui text <p>Literatura, a învăța să fii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raftul de literatură artistică în bibliotecă ca personală • Literatura și pictura <p>Teme transdisciplinare¹⁶: Lumea în viziunea mea și a altora; Chipul mamei în pictură și literatură; Lumea cu ochii mei; Citește și pictează; Galeria de lecturi pictate</p>	<p>Activități:</p> <p>Redactarea rezumatului.</p> <p>Selectarea și discernerea informațiilor relevante din organizatori grafici pentru temele studiate.</p> <p>Exerciții de ordonare a informației prin transferul din text în tabel, schemă, diagramă și invers.</p> <p>Reacția cititorului.</p> <p>Lectura cu voce a textelor.</p> <p>Exerciții de monitorizare a propriei lecturi.</p> <p>Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi.</p> <p>Exerciții de argumentare a preferințelor literare.</p> <p>Exerciții de realizare a comparației dintre literatură și pictură.</p> <p>Discuții de grup și conversații asupra lecturii particulare etc.</p> <p>Instrumentele web 2.0 (animoto, biteable, voki, storyjumper, blabberize etc.).</p> <p>Produse: harta conceptuală, expunerea, rezumatul oral, rezumatul scris, prezentarea cu suport vizual, agenda de lectură etc.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • relația despre sine ca reprezentant al comunității vorbitorilor de limba română; • prezenta informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale; • demonstra înțelegerea unui text literar și nonliterar prin formulare de întrebări în baza lui; • rezuma un text în baza planului dezvoltat de idei; • compara două și mai multe texte cu aceeași temă; • elaborează texte reflexive, funcționale, imaginative; • aplică structurile lexicale, fonetice, gramaticale și semantice pentru înțelegere în diferite situații de comunicare; • compară propria exprimare și exprimarea celorlalți în comunicarea orală și scrisă; • aplică regulile ortografice, ortoepice, de punctuație, gramaticale, a normei semantice în realizarea intențiilor de comunicare; • selectează și discern informații relevante la tema în varii contexte, <p style="text-align: right;">manifestând atitudini specifice predominante:</p> <ul style="list-style-type: none"> • curiozitate și toleranță; • coeziune și coerență discursivă; • spirit de observație și creativitate artistică/literară; • responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol; • idei personale și comportamente literar-artistice; • atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii. 	<p>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul poate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • relata despre sine ca reprezentant al comunității vorbitorilor de limba română; • prezenta informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale; • demonstra înțelegerea unui text literar și nonliterar prin formulare de întrebări în baza lui; • rezuma un text în baza planului dezvoltat de idei; • compara două și mai multe texte cu aceeași temă; • elaborează texte reflexive, funcționale, imaginative; • aplică structurile lexicale, fonetice, gramaticale și semantice pentru înțelegere în diferite situații de comunicare; • compară propria exprimare și exprimarea celorlalți în comunicarea orală și scrisă; • aplică regulile ortografice, ortoepice, de punctuație, gramaticale, a normei semantice în realizarea intențiilor de comunicare; • selectează și discern informații relevante la tema în varii contexte, <p style="text-align: right;">manifestând atitudini specifice predominante:</p> <ul style="list-style-type: none"> • curiozitate și toleranță; • coeziune și coerență discursivă; • spirit de observație și creativitate artistică/literară; • responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol; • idei personale și comportamente literar-artistice; • atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii. 	

¹⁶ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propune genericele.

CLASA a VII-a		
TEME GENERALE:		
Patria și limba română Școala – spațiu al devenirii Oameni și destine Adolenșcența și prietenia Morala comună și cea creștină Artele Dreptatea		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Prezentarea opiniilor despre apartenența la istoria, cultura, limba și literatura română.</p> <p>1.2. Relatarea despre sine ca reprezentant al culturii naționale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Unicitatea limbii române acasă și în lume • Cultura națională, cultura bunei vecinătăți. Contacte culturale • Personalitățile neamului <p>Teme transdisciplinare: <i>Limba română în localitatea mea (lexic, frazeologie, dialecte etc.) Dialog cultural</i></p>	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>Monolog despre sine ca vorbitor al limbii române.</p> <p>Prezentarea oportunităților limbii române.</p> <p>Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republica Moldova, Europa.</p> <p>Lectura unor texte din literatura cultă și/sau texte din folclorul copiilor din diferite zone culturale, pentru a ilustra tema copierii, a călătoriei inițiatice, a cunoașterii.</p> <p>Produse: proiectul de grup/individual, proiectul de cercetare ghidată; vizita culturală.</p>
<p>2.1. Utilizarea variatelor strategii de ascultare activă și negociere în diverse situații de comunicare orală.</p> <p>2.2. Combinarea elementelor dicției (articulația, emisia, respirația, vocea) în diverse contexte de comunicare.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deprinderi de comunicare: atitudine, influențe, încredere, empatie <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viteza vorbirii – tempo-ritmul • Combinarea elementelor dicției: articulația, emisia, respirația, vocea 	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de citire a limbajului nonverbal.</p> <p>Interpretarea gesturilor, atitudinilor.</p> <p>Exerciții de corectare a unor defecte de dicție specifice.</p> <p>Joc de rol pe o temă dată, urmat de discuții privind intențiile de comunicare, emoțiile și atitudinile comunicative etc.</p> <p>Lectura cu voce tare.</p> <p>Exerciții de antrenare a dicției, aplicând tehnicile vorbirii scenice.</p>

<p>2.3. Prezentarea documentată a unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale.</p>	<p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasificare, reformulare, repetare, conectori pragmatici; distincția dintre fapt și opinie <p>Strategii de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ecoul și tăcerea <p>Tematici recomandate pentru <i>Proiect de grup</i>: Tehnici de comunicare nonverbală. Primii pași în controlul emoțiilor. Comunicarea persuasivă etc.</p>	<p>Conversații euristice despre conceperea și comprehensiunea textelor orale.</p> <p>Training de exersare a diverselor tempouri de vorbire în funcție de stările psio-emoționale redade.</p> <p>Audierea unor prezentări și luarea de notițe, realizând asocieri între ceea ce știe și ceea ce află nou interlocutorul, privitor la o temă.</p> <p>Parafrazarea unui mesaj dintr-un text oral.</p> <p>Produce: prezentarea, interviul, discuția cu doi sau mai mulți interlocutori, conversația înregistrată etc.</p>
<p>3.1. Explicarea relației dintre componentele de structură a textului.</p> <p>3.2. Formularea mesajului textului literar.</p> <p>3.3. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale.</p> <p>3.4. Identificarea valorilor literar-artistice pe parcursul lecturii.</p> <p>3.5. Rezumarea unui text narativ cu elemente descriptive.</p> <p>3.6. Comentarea figurilor de stil în baza parametrilor propuși.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Din istoria cărții <p>Textul literar/textul nonliterar</p> <p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opera epică: autor, narator, personaj • Planul simplu și dezvoltat de idei¹⁶ • Rezumatul textului epic cu elemente descriptive • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul, descrierea¹⁸ • Monologul <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasificarea personajelor • Caracterizarea personajului literar 	<p>Activități:</p> <p>Lectura analitică a textului.</p> <p>Identificarea și explicarea noțiunilor studiate.</p> <p>Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric.</p> <p>Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text studiat.</p> <p>Exerciții de interogare reciprocă.</p> <p>Activizarea experienței estetice și de viață în procesul interpretării textului literar.</p> <p>Selectarea și discernerea informațiilor relevante pentru temele studiate.</p> <p>Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite.</p> <p>Reprezentarea grafică a liniilor de subiect în textul epic.</p> <p>Exerciții de diferențiere între o operă epică și o operă lirică.</p> <p>Exerciții de clasificare a personajelor.</p> <p>Exerciții de transformare/completare a textului.</p>

¹⁶ actualizare

¹⁷ actualizare

<p>3.7. Stabilirea unor afinități, la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe texte literare.</p>	<p>Opera lirică¹⁹</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Versificația, măsura, ritmul: troheul, iambul <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Antiteza • Paralelismul sintactic <p>Specii literare în calitate de text suport: legenda; basmul cult, parabola, nuvela, povestirea, romanul, aforismele, doina populară, imnul.</p>	<p>Exerciții de justificare a unor puncte de vedere pe teme diferite.</p> <p>Exerciții de utilizare a narațiunii și descrierii în situații cotidiene de comunicare.</p> <p>Exerciții de descriere a unor obiecte.</p> <p>Produse: planul simplu și dezvoltat de idei, agenda de lectură, harta textului, grila de autoevaluare, posterul, aprecierea personală, revistă orală.</p>
<p>4.1. Scrierea regularităților structurii textuale a diverselor tipuri.</p> <p>4.2. Dispunerea în pagină a textului literar și nonliterar.</p> <p>4.3. Formularea, în scris, a unor idei, argumente, opinii în textele proprii.</p> <p>4.4. Redactarea textelor în Word cu respectarea structurii și a semnelor de punctuație.</p>	<p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Succesiunea etapelor într-un text • Textul redactat de mână și computerizat <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul argumentativ²⁰ <p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul narativ - descriptiv²¹ • Textul cu dialog • Textul explicativ <p>Scrierea metaliterară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comentarea unor secvențe de text <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anunțul. • Completarea formularelor tipizate: pe suport tipărit și/sau online etc. 	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Rescrierea textului.</p> <p>Exerciții de recunoaștere a tipurilor de texte scrise în e-comunicare.</p> <p>Adecvarea textului scris la diverse situații de comunicare.</p> <p>Exerciții de delimitare a etapelor de scriere</p> <p>Elaborarea unui text argumentativ prin respectarea convențiilor.</p> <p>Exerciții de elaborare a textelor în funcție de situația de comunicare.</p> <p>Exerciții de comentare a unor pasaje din textele citite.</p> <p>Exerciții de descriere a localității, a itinerarului.</p> <p>Exerciții de scriere a ideilor, lecturare a imaginilor.</p> <p>Redactarea unor compuneri narative și descriptive, pe diverse teme.</p>

¹⁹ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

²⁰ argumentarea unui punct de vedere

²¹ de localitate, traseu, itinerar

		<p>Scrierea unui text cu început/cu sfârșit dat, integrând secvențe narative în texte dialogate sau secvențe descriptive în texte narative.</p> <p>Dispunerea grafică în pagină a elementelor constituente ale textului/textelor de diferite tipuri.</p> <p>Exerciții de completare a formularelor.</p> <p>Comentarea scrisă a secvențelor din textele studiate.</p> <p>Exerciții de elaborare a textelor de tip explicativ, funcțional pentru diverse situații.</p> <p>Elaborarea lucrărilor în variantă electronică.</p> <p>Utilizarea programelor de verificare a ortografiei.</p> <p>Redactarea structurată a unui text.</p> <p>Exerciții de redactare computerizată.</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: cererea, anunțul de reclamă, invitația, rețeta, știrea.</p> <p>Produse: textul argumentativ, anunț, textul narativ-descriptiv, textul cu dialog, textul explicativ etc.</p>
<p>5.1. Corelarea structurilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.2. Aplicarea normelor lingvistice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Explorarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.</p>	<p>Ortografie și ortoeapie Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: scrierea și pronunțarea cuvintelor de origine străină</p> <p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paronime • Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea • Câmpul derivativ • Tipuri de dicționare. Serii de dicționare ale limbii române • Abateri de la normă: calchiera 	<p>Activități: Explicarea cuvintelor prin intermediul dicționarilor. Exerciții de scriere și de pronunțare a cuvintelor de origine străină. Exerciții de utilizare a dicționarului (explicativ, de sinonime, de antonime, de neologisme, de expresii și locuțiuni, de paronime).</p> <p>Identificarea categoriilor gramaticale ale părților de vorbire. Exerciții de recunoaștere a părților de propoziție. Construirea enunțurilor în parametrii dați. Construirea enunțurilor cu unitățile date. Interpretarea/comentarea/analiza faptelor de limbă din textul dat.</p>

<p>5.4. Gestionarea propriei exprimări prin raportare la normă.</p>	<p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Adjectivul</i>. Locuțiunea adjectivală • Funcțiile sintactice ale adjectivului • <i>Verbul</i>²². Locuțiunea verbală • Verbele personale. Verbele impersonale • Complementul direct și cel indirect • Funcțiile sintactice ale verbului • <i>Pronumele și adjectivele pronominale</i> • Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ • Pronumele interogativ și adjectivul pronominal interogativ • Pronumele relativ și adjectivul pronominal relativ • Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât • Pronumele negativ. Adjectivul pronominal negativ • Ortografia pronumelui • Funcțiile sintactice ale pronumelui • <i>Numeralul</i>. Numeralul multiplicativ, distributiv, adverbial, colectiv. Ortografia numeralului • Funcțiile sintactice ale numeralului • <i>Adverbul</i>. Gradele de comparație ale adverbului. Funcțiile sintactice ale adverbului • <i>Conjunția</i>. Locuțiunea conjuncțională. Ortografia conjuncției • <i>Interjecția</i>. Funcțiile sintactice ale interjecției • Prepozițiile în genitiv și dativ 	<p>Comentarea scrisă a diferențelor semantice între cuvintele înrudite.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produse: dictarea (explicativă, comentată), testul de ortografie, testul de vocabular, prezentarea orală, lucrarea de creație, portofoliul, proiectul de grup etc.</p>
--	---	---

	<p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fraza. Propoziția, enunțul, fraza • <i>Subiectul</i>²³ • <i>Predicatul nominal</i>. Alte verbe copulative²⁴ • <i>Atributul</i>. Atributul pronominal. Atributul verbal. Atributul adverbial. Atributul exprimat prin interjecție • Complementul direct și cel indirect • Complementul circumstanțial de cauză • Complementul circumstanțial de scop • Topica în propoziție. Norme de punctuație 	
<p>6.1. Prezentarea informațiilor esențiale receptate din cotidian prin resurse digitale.</p> <p>6.2. Valorificarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informații din lecturi și mediul socio-cultural. <p>Limbajul și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul în organizatori grafici <p>Literatura, a învăța să fi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preferințe și atitudini ale cititorului • Literatura și artele: teatru, pictură, dans, muzică <p>Teme transdisciplinare²⁵: <i>Lumea și artele. Lumea ca un teatru. Literatura și teatrul. Magia artelor</i> etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Prezentarea succintă a unui text. Selectarea informației pentru organizatori grafici. Discernerea informației. Accesarea la oră și individual a organizatorilor grafici în Word, PPT etc. Lectura expresivă a textelor literare. Exerciții de monitorizare propriei lecturi. Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi. Exerciții de argumentare a preferințelor literare. Organizarea unor discuții privind ordonarea și ierarhizarea informațiilor obținute prin lectură. Reacția cititorului. Exerciții de formulare a întrebărilor și răspunsurilor. Abordarea unor practici culturale precum povestea/povestirea, prin activități de lectură continuate cu vizionarea unor transpuneri ale poveștii în cinematografie, în teatru, în arta grafică. Produse: aprecierea personală; agenda de lectură, alocuțiunea, jurnalul, pagina de jurnal, jurnalul reflexiv, proiectul.</p>

²³ actualizare

²⁴ a deveni, a ajunge, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a însemna

²⁵ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propun genericile.

La sfârșitul clasei a VII-a, elevul poate:

- relatează despre sine ca reprezentant al culturii naționale;
- prezintă discursuri coerente și coezive în fața unui public cunoscut;
- rezumă un text narativ cu elemente descriptive;
- formulează mesajul textului literar;
- comentează figuri de stil în baza parametrilor propuși;
- compară două sau mai multe texte din perspectivă valorică;
- elaborează texte reflexive, funcționale, imaginative;
- aplică regulile ortografice și ortoepice în comunicarea orală și scrisă prin raportare la normă;
- corelează structurile lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice în diverse situații de comunicare;
- exprimă intențiile de comunicare prin valorificarea competențelor lingvistice și a gândirii logice;
- aplică informația din comunicarea cotidiană și lecturi în contextele disciplinelor școlare,

manifestând atitudini specifice predominante:

- curiozitate și toleranță;
- coeziune și coerență discursivă;
- spirit de observație și creativitate artistică/literară;
- responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol;
- idei personale și comportamente literar-artistice;
- atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii.

CLASA a VIII-a		
TEME GENERICE: Patria și limba română Eu și societatea Realitate și vis Aventura și călătoria Sacru și profan Prietenia și dragostea Adevărul		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Susținerea dialogurilor despre situația actuală a limbii române.</p> <p>1.2. Argumentarea interesului pentru istoria, cultura, limba și literatura română.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba română azi • Comunitatea vorbitorilor de limbă română de pretutindeni • Valori naționale și europene. Contacte culturale <p>Teme transdisciplinare: <i>Valori naționale și europene. Cunoașterea culturii europene. Deschidere spre școala europeană</i></p>	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de argumentare a necesității de comunicare în limba română.</p> <p>Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>Lectura unor ziare editate în limba română în comunități din Europa.</p> <p>Prezentarea oportunităților limbii române.</p> <p>Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republica Moldova, Europa.</p> <p>Exerciții de integrare atitudinală în sistemul de valori naționale.</p> <p>Exerciții de cultivare a identității național-culturale, a interesului pentru valorile altor popoare, a toleranței față de valorile din alteritate.</p> <p>Produse: ghidul/posterul/pagina web, albumul foto, jurnalul de vizită culturală, jurnalul de călătorie.</p>

<p>2.1. Exprimarea unui punct de vedere propriu privind o prezentare orală pe o temă.</p> <p>2.2. Utilizarea metodelor de interpretare fono-verbo-motor în diverse contexte de comunicare.</p> <p>2.3. Realizarea unei prezentări orale multimediale în fața unui public cunoscut.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argumentarea în comunicarea orală <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehnici de respirație și controlul emoțiilor • Discursul. Rostirea textului, adaptat la context • Coordonarea dicției cu mișcarea <p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea orală multimedială <p>Strategii de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Negocierea informației <p>Tematici recomandate pentru Proiect de grup: <i>Argumentarea de succes; Gestionarea timpului în cadrul prezentării etc.</i></p>	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de percepere a propriilor emoții.</p> <p>Studii de caz: tehnici de respirație și control al emoțiilor.</p> <p>Aplicarea tehnicilor aparatului fono-respirator în redarea textului.</p> <p>Exerciții de antrenare a diverselor tehnici ale aparatului verbo-motor.</p> <p>Activitățile de pre-ascultare/ascultare propriu-zisă și activități de post-ascultare etc.</p> <p>Comentarea filmelor documentare tematice.</p> <p>Jocuri de exprimare a opiniilor personale.</p> <p>Prezentări multimediale: prezentare de pliant/poster/produs educațional etc.</p> <p>Exerciții de antrenare a redării stărilor psihoemoționale con-textuale.</p> <p>Joc de rol: analiza critică constructivă etc.</p> <p>Produce: discursul de argumentare, discursul negociere, dez-baterea.</p>
<p>3.1. Lectura textului literar și nonliterar prin prisma componentelor de structură.</p> <p>3.2. Raportarea emoțional-afectivă la mesajul textului lecturat.</p> <p>3.3. Interpretarea mesajului operei literare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Biblioteca virtuală/electronică • Cărțile audio <p>Textul literar/textul nonliterar Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cronotopul • Mesajul operei literare • Motivul literar • Genuri și specii literare 	<p>Activități:</p> <p>Lectura analitică a textului.</p> <p>Comentarea potențialului expresiv al diferitelor unități lexicale.</p> <p>Exerciții de definire a stărilor postlectorale²⁶.</p> <p>Exerciții de identificare a mesajului exprimat în concordanță cu starea emoțională proprie.</p> <p>Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric.</p> <p>Determinarea valorică prin contribuția operei literare la schimbarea atitudinii față de lume.</p>

²⁶ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

<p>3.4. Rezumarea textului literar și științific.</p> <p>3.5. Comentarea mijloacelor expresive ale textului.</p> <p>3.6. Distingerea trăsăturilor specifice ale textului literar și nonliterar.</p> <p>3.7. Stabilirea unor afinități, la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe opere literare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teme, subiecte, mesaje ale textului literar • Rezumatul textului epic cu elemente descriptive ²⁷ <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasificarea personajelor²⁸ • Caracterizarea personajului literar <p>Opera lirică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Versul clasic <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Exclamația retorică • Interogația retorică • Invocația retorică • Alegoria <p>Specii literare în calitate de text-suport: legenda istorică, fabula, povestirea, nuvela, poemul eroic, romanul fantastic, doina cultă</p>	<p>Identificarea și explicarea noțiunilor studiate. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text studiat.</p> <p>Comentarea unor fragmente de text. Complețarea și interpretarea unei grile de autoevaluare privind înțelegerea mesajului unui text literar și nonliterar. Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite. Interpretarea textului liric. Exerciții de interogare reciprocă. Reprezentarea grafică a liniilor de subiect în textul epic. Exerciții de diferențiere între o operă epică și o operă lirică. Exerciții de clasificare a personajelor. Exerciții de transformare/completare a textului. Exerciții de justificare a unor puncte de vedere pe teme diferite. Exerciții de utilizare a narațiunii și descrierii în situații cotidiene de comunicare. Activizarea experienței estetice și de viață în procesul interpretării textului literar. Produse: agenda cu notițe paralele, agenda de lectură, notițele de lectură, rezumatul, aprecierea personală, posterul etc.</p>
<p>4.1. Utilizarea eficientă a scrisului prin structurarea corectă și estetică a textelor.</p> <p>4.2. Plasarea grafică în pagină a textului literar și nonliterar.</p>	<p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vorbirea directă și vorbirea indirectă • Etica redactării: originalitatea <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reflecția <p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul descriptiv²⁹ • Textul cu dialog 	<p>Activități: Atelier de scriere. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă și invers. Exerciții de structurare a unui text în secvențe distincte în funcție de destinatar. Discriminarea/structurarea ideilor principale și secundare pentru elaborarea textului. Exerciții de folosire a diverselor surse pentru realizarea unei lucrări complexe, corelând informația selectată cu ideile unui plan personal realizat anterior.</p>

²⁷ actualizare

²⁸ actualizare

²⁹ de interior, de obiecte

<p>4.3. Reflectarea, în scris, a experiențelor, ideilor, judecăților, opiniilor, argumentelor prin manifestarea flexibilității, originalității în textele proprii.</p> <p>4.4. Elaborarea textelor în format electronic prin respectarea structurii și a semnelor de ortografie și punctuație.</p>	<p>Scrierea metaliterară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eseul • Comentarea unor secvențe de text <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forumul de discuție • Invitația • etc. 	<p>Exerciții de identificare și comparare a comportamentelor și a atitudinilor manifestate de două persoane în procesul redactării unui text.</p> <p>Construirea dialogului, utilizând formulele date.</p> <p>Exerciții de aplicare a normelor de utilizare a citatului într-o lucrare.</p> <p>Întocmirea unui plan personal al activităților.</p> <p>Realizarea unor postere, proiecte folosind tehnologia modernă.</p> <p>Producerea textelor de dimensiuni medii (1,5-2 pagini), cu utilizarea mijloacelor expresive indicate.</p> <p>Elaborarea lucrărilor în variantă electronică.</p> <p>Redactarea structurată a textelor, pe secvențe distincte.</p> <p>Transformarea textelor nonliterare în texte literare.</p> <p>Redactarea textelor cu blancuri (cu semnele de punctuație omise).</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: cererea, anunțul de reclamă, invitația, afișul, rețeta, știrea.</p> <p>Produse: posterul elaborat, textul reflexiv, text imaginativ, textul metaliterar, textul funcțional etc.</p>
<p>5.1. Valorificarea achizițiilor lingvistice în realizarea actelor comunicative.</p> <p>5.2. Utilizarea autonomă a normelor limbii literare în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Utilizarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.</p>	<p>Ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: abrevierile <p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Lexicul.</i> Seriiile sinonimice • Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: conversiunea, abrevierea • Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturi lexicale • Mijloacele expresive ale limbii • Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, expresii frazeologice 	<p>Activități:</p> <p>Identificarea sensurilor cuvintelor necunoscute, utilizând diverse dicționare.</p> <p>Exerciții de identificare a părților de propoziție.</p> <p>Exerciții de identificare a categoriilor gramaticale ale părților de vorbire.</p> <p>Exerciții de utilizare a dicționarilor.</p> <p>Exerciții de substituție și transformare.</p> <p>Utilizarea adecvată a terminologiei lingvistice.</p> <p>Exerciții de întocmire a listelor cu cele mai frecvente greșeli în exprimarea scrisă și orală cu enumerarea regulilor ce ar trebui aplicate.</p>

<p>5.4. Monitorizarea exprimării proprii și a celorlalți prin raportare la normă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monosemia și polisemia. Sensul propriu/ figurat; fundamental/secundar; lexical/ gramatical. Unitățile frazeologice • Dicționarul enciclopedic Dicționarul de locuțiuni și expresii • Abateri de la normă: tautologia <p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Substantivul și articolul substantival:</i> actualizare. • <i>Verbul.</i> Verbe tranzitive și intransitive • Diatezele verbului: activă, pasivă, reflexivă • Construcții impersonale • Construcții cu pronume reflexive • Ortografia formelor inversate ale verbului • <i>Pronumele și adjectivele pronominale.</i> Actualizare • <i>Numeralul.</i> Tipuri de numeral • Numeralul colectiv. Numeralul adverbial. • Ortografia numeralului • <i>Adverbul.</i> Locuțiunea adverbială • Ortografia adverbului <p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relațiile sintactice în propoziție și frază: coordonarea, subordonarea • <i>Fraza.</i> Propoziția principală/secundară/regentă. Elementele de relație în frază • Subiect simplu/multiplu; exprimat/neexprimat • Acordul predicatului cu subiectul 	<p>Exerciții de reconstituire a unor texte traduse printr-un translator automat, folosind cunoștințele dobândite, prin raportare la normă.</p> <p>Comentarea faptelor de limbă observate/atestate.</p> <p>Comentarea ortogramelor.</p> <p>Integrarea cuvintelor explicate în contexte concrete.</p> <p>Comentarea/aplicarea normelor de punctuație.</p> <p>Exerciții de lucru cu dicționarul (explicativ, enciclopedic, de expresii și locuțiuni, de proverbe, de maxime, de citate, ortografic/de cuvinte compuse/de greșeli/de dificultăți).</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produse: testul de vocabular, prezentarea orală/scrisă, testul de ortografie, portofoliul, proiectul individual, proiectul de grup.</p>
--	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Cuvinte/construcții/propoziții incidente. • Norme de punctuație • Construcții eliptice • <i>Apoziția</i>. Norme de punctuație la apozitie • <i>Adresarea</i>. Norme de punctuație la adresare • <i>Complementul de agent</i>. • <i>Complementul circumstanțial condițional</i> • <i>Complementul circumstanțial concesiv</i> 	
<p>6.1. Structurarea ideilor receptate din cotidian, într-un mesaj, prin resurse digitale.</p> <p>6.2. Gestionarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reflecții despre un eveniment socio-cultural <p>Limbaaj și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul în prezentări electronice <p>Literatura, a învăța să fii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura și colecția de cărți • Literatura și cunoașterea de sine • Literatura și geografia <p>Teme transdisciplinare³⁰: Călători și călătorii; Dialoguri culturale; Aventura și călătoria; Fereastră spre lume etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Discernerea informației. Acumularea de idei. Selectarea informației pentru organizatori grafici. Accesarea la oră și individual a organizatorilor grafici în Word, PPT etc. Lectura expresivă a textelor literare. Exerciții de respectare a pauzelor, a accentelor în textul citit. Activități de antrenare a dicțiunii, de modelare a intonației. Lectura individuală. Exerciții de monitorizare a propriei lecturi. Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi. Exerciții de argumentare a preferințelor literare. Jocuri de simulare.</p> <p>Produse: interviul, dezbaterea, eseul reflexiv, textul argumentativ, prezentarea cu suport digital, proiectul de grup/individual, agenda de lectură.</p>

³⁰ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propun genericile.

La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul poate:

- relatează despre sine ca reprezentant al etniei;
- adaptează norme de etichetă verbală în diferite situații de comunicare orală;
- distinge trăsăturile specifice ale textului literar și nonliterar;
- rezumă un text științific;
- comentează mijloacele expresive ale unui text literar;
- elaborează texte reflexive, funcționale, imaginative pe diferite suporturi;
- elaborează propriul act de comunicare prin raportare la normă fonetică, lexicală, gramaticală;
- utilizează dicționarul în activități de învățare la toate disciplinele școlare;
- structurează un discurs cu ajutorul tehnologiilor digitale;
- gestionează experiențe de lectură în contexte școlare și de viață,

manifestând atitudini specifice predominante:

- curiozitate și toleranță;
- coeziune și coerență discursivă;
- spirit de observație și creativitate artistică/literară;
- responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol;
- idei personale și comportamente literar-artistice;
- atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii.

CLASA a IX-a

TEME GENERICE:

Patria și limba română
 Ghidarea în carieră
 Artistul și Ars poetica
 Frumusețea dragostei
 Etic și estetic
 Timpul și istoria
 Cosmosul
 Universul
 Libertatea

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Relatarea despre sine ca vorbitor de limbă română și limbi străine.</p> <p>1.2. Exprimarea apartenenței lingvistice și etnoculturale.</p> <p>1.3. Aprecierea valorilor naționale din perspectiva limbii, a patrimoniului și a apartenenței etnoculturale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba română, fenomen în evoluție. • Caracterul latin al limbii române • Pașaportul lingvistic al unui elev • Patrimoniul cultural național • Personalitățile neamului <p>Teme transdisciplinare: <i>Personalitățile neamului, oameni ai Cetății; Valori naționale într-o vitrină a lumii</i></p>	<p>Activități: Exerciții de argumentare a latinității limbii române Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală. Prezentarea oportunităților limbii române. Exerciții de integrare atitudinală în sistemul de valori naționale. Exerciții de cultivare a identității național-culturale, a interesului pentru valorile altor popoare, a toleranței față de valorile din alteritate. Expoziția tematică (biobibliografică, virtuală). Produse: pașaportul lingvistic, proiectul de grup, expoziția tematică.</p>
<p>2.1. Exprimarea argumentată a unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în diverse texte orale.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Negocierea. Stiluri și tehnici de negociere <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gestul și mimica în acțiunea verbală • Ținuta în timpul comunicării 	<p>Activități: Training vocal-respirator. Exerciții de coordonare a dicției cu mișcarea. Prezentare orală; Prezentarea simultană, în două limbaje – verbal și grafic – a unui singur obiect (carte, personaj, țară, etc.).</p>

<p>2.2. Utilizarea eficientă a metodelor de interpretare fono-verbo-motor în diverse contexte de comunicare.</p> <p>2.3. Realizarea prezentărilor orale multimodale în fața unui public necunoscut.</p>	<p>Strategii eficiente de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accentul logic <p>Strategii eficiente de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ascultarea activă și negocierea informației <p>Tematici recomandate pentru proiect de grup: <i>Etichete verbale și nonverbale (naționale și internaționale) etc.</i></p>	<p>Exerciții de antrenare a ținutei corecte în timpul comunicării. Exerciții de schimbare și antrenare a accentului logic. Dezbateri; Forum de discuții, chat etc. Expoziția tematică (biobibliografică, virtuală) etc. Exerciții de diferențiere a informației de intenția de comunicare și de atitudinea comunicativă pe baza urmării unei secvențe dintr-o ecranizare etc. Produse: expoziția (foto, video), dezbaterea, prezentarea audio/video înregistrată etc.</p>
<p>3.1. Utilizarea elementelor din terminologia lingvistică și teoria literară în receptarea textului artistic.</p> <p>3.2. Valorificarea limbajului artistic prin argumentarea propriilor stări postlectorale.</p> <p>3.3. Aprecierea valorilor promovate în textul literar prin operaționalizarea elementelor de teorie literară.</p> <p>3.4. Rezumarea unui fragment/ alineat de text în limita unui număr determinat de cuvinte.</p>	<p>• Cartea, mijloc de comunicare. Publicațiile periodice</p> <p>Textul literar/textul nonliterar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Folclorul și literatură populară • Literatura populară și literatură cultă <p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valorile textului epic <p>Opera dramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul dramatic <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personaje reprezentative din diferite opere literare • Personajul literar și personalitatea istorică • Caracterizarea personajului literar 	<p>Activități:</p> <p>Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic. Exerciții de identificare a specificului textului folcloric. Prezentarea cu precizie a sentimentului în faza postlectoră. Identificarea valorilor literar-artistice pe parcursul lecturii. Decodificare adecvată a conotațiilor ca semn definitoriu în înțelegerea mesajului operei literare. Activizarea experienței estetice și de viață în procesul interpretării textului literar Identificarea/interpretarea indicilor de cronotop. Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite. Exerciții de argumentare a unui punct de vedere formulat în baza textului studiat. Interpretarea textului liric prin agenda în trei părți/jurnalul triplu. Înscenarea fragmentelor de text dramatic. Evidențierea argumentelor cu privire la înscrierea operei literare în sistemul de valori personal (al elevului).</p>

<p>3.5. Compararea personajelor reprezentative din diferite opere literare.</p> <p>3.6. Raportarea textelor literare și nonliterare la propriile experiențe de viață și de lectură.</p> <p>3.7. Stabilirea unor afinități, la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe opere literare.</p>	<p>Opera lirică³¹</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Versul liber <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Anafora • Epifora • Aliterația • Asonanța • Simbolul <p>Specii literare în calitate de text-suport: povestirea, nuvela, balada, balada cultă, poemul eroic, oda, romanul, comedia</p>	<p>Trasarea punctelor de vedere cu referință la influența mesajului operei literare asupra viziunii proprii despre lume. Determinarea valorică prin contribuția operei literare la schimbarea atitudinii față de lume.</p> <p>Organizarea unor discuții privind ordonarea și ierarhizarea informațiilor obținute prin lectură.</p> <p>Produce: agenda de lectură, aprecierea personală, scenariul de șezătoare, sondajul de opinie însoțit de comentarii; clipul video/trailerul în baza textului studiat, cartea electronică.</p>
<p>4.1. Utilizarea eficientă a scrisului prin structurarea corectă și estetică a textelor.</p> <p>4.2. Plasarea grafică în pagină a textului literar și nonliterar.</p> <p>4.3. Reflectarea, în scris, a experiențelor, ideilor, judecăților, opiniilor, argumentelor prin manifestarea flexibilității, originalității în textele proprii.</p>	<p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul argumentativ • Eseul <p>Scrierea imaginativă³²</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul descriptiv • Portretul <p>Scrierea metaliterară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comentarea unui text liric • Comentarea unui fragment de text epic • Rezumatul textului literar <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cerere • CV-ul • Scrisoarea³³ <p>etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Discriminarea/structurarea ideilor principale și secundare pentru elaborarea textului.</p> <p>Alcătuirea planului de idei al eseului, urmând un algoritm.</p> <p>Analiza mostrelor de texte funcționale.</p> <p>Dispunerea grafică în pagină a elementelor constituente ale textului/textelor de diferite tipuri. Elaborarea CV-ului.</p> <p>Exerciții de structurare a unui text în secvențe distincte în funcție de destinație.</p> <p>Exerciții de folosire a diverselor surse pentru realizarea unei lucrări complexe, corelând informația selectată cu ideile unui plan personal realizat anterior.</p> <p>Exerciții de scriere a unui text cu asamblarea unor grafice, tabele, diagrame.</p> <p>Relaționarea propozițiilor prin conectori.</p>

³¹ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare de activități

³³ de motivare, de recunoștință

<p>4.4. Elaborarea textelor în format electronic prin respectarea structurii și a semnelor de ortografie și punctuație.</p>		<p>Exerciții de elaborare a unui text de tip opinie/argumentativ despre un text literar/eventiment petrecut în viața clasei sau un conflict identificat într-un text recomandat de profesor.</p> <p>Exerciții de elaborare a unui textelor funcționale pentru diverse situații.</p> <p>Redactarea de caracterizări a unor personaje.</p> <p>Exerciții de redactare a unor lucrări, prin menționarea surselor de informare/documentare.</p> <p>Evaluarea propriilor comportamente și atitudini prin raportare la un model dat.</p> <p>Prezentarea unui text, valorificând tehnologia modernă și utilizarea internetului într-o manieră responsabilă.</p> <p>Redactarea rezumatului.</p> <p>Aplicarea algoritmilor de elaborare a comentariului.</p> <p>Producerea textelor de dimensiuni medii (1,5-2 pagini), cu utilizarea mijloacelor expresive ale limbii.</p> <p>Elaborarea lucrărilor în variantă electronică.</p> <p>Susținerea corespondenței.</p> <p>Utilizarea programelor de documentare și verificare.</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: anunțul publicitar, articolul de presă; forumul de discuții; jurnal de călătorie; spotul publicitar; reportajul; conspectul; recenzia etc.</p> <p>Produse: textul metaliterar, textul reflexiv, textul imaginativ, textul funcțional.</p>
<p>5.1. Aplicarea achizițiilor lingvistice în realizarea actelor comunicative.</p> <p>5.2. Argumentarea relației dintre normă, abateri și uz în diverse situații de comunicare.</p>	<p>Ortografia și punctuația</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: scrierea cu literă mică sau mare • Normele de punctuație ale limbii române 	<p>Activități:</p> <p>Identificarea sensurilor cuvintelor necunoscute, utilizând diverse dicționare.</p> <p>Lectura articolelor lexicografice.</p> <p>Integrarea cuvintelor explicate în contexte concrete.</p> <p>Exerciții de identificare și analiză a părților de vorbire.</p>

<p>5.3. Integrarea diverselor strategii de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.</p> <p>5.4. Evaluarea exprimării proprii și a celorlalți prin raportare la normă.</p> <p>5.5. Valorificarea potențialului expresiv al părților de vorbire în textele studiate.</p>	<p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limba literară/populară; limba vorbită/scriasă. Normele ortografice și de punctuație ale limbii române • Vocabularul limbii române • Structura vocabularului • Vocabularul fundamental și masa vocabularului • Modificări ale vocabularului • Seriiile sinonimice • Mijloace de îmbogățire a vocabularului: interne și externe. Privire de ansamblu. <p>Expresii frazeologice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Circulația cuvintelor în timp. Arhaismele. <p>Neologismele. Cuvintele moștenite și cuvintele împrumutate</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stilurile funcționale ale limbii. Abatere de la normă: anacolutul <p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Părțile de vorbire: privire de ansamblu • Valorile stilistice ale părților de vorbire <p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Părțile de propoziție. Privire de ansamblu • Fraza. Coordonarea și subordonarea • Subordonarea prin conjuncții subordonatoare, prin pronume și adverbe relative • Subiectul. Propoziția subordonată subiectivă • Predicatul verbal. Predicatul nominal. • Propoziția subordonată predicativă • Atributul. Propoziția subordonată subordonată atributivă 	<p>Identificarea elementelor de limbă în textele artistice, științifice și publicistice.</p> <p>Exerciții de identificare/delimitare a propozițiilor în frază.</p> <p>Aplicarea regulilor studiate la producerea textului scris.</p> <p>Exerciții de reprezentare grafică a relației dintre propoziții în cadrul frazei.</p> <p>Comentarea ortogramelor și a semnelor de punctuație.</p> <p>Analiza faptelor de limbă.</p> <p>Utilizarea adecvată a terminologiei lingvistice.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produse: testul de vocabular, testul de ortografie, testul de punctuație, proiectul de grup, proiectul individual, portofoliul, prezentarea orală/pe diferite suporturi, dictarea.</p>
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Complementele necircumstanțiale: direct și indirect. Propoziția subordonată completivă directă. Propoziția subordonată completivă indirectă • Complementele circumstanțiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, condițional, concesiv, consecutiv. <p>Subordonatele circumstanțiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, condițională, concesivă, consecutivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Norme de punctuație în fraza cu propoziții subordonate 	
<p>6.1. Prezentarea ideilor receptate din cotidian, într-un discurs.</p> <p>6.2. Integrarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discurs despre un eveniment socio-cultural <p>Limbajul și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limbajul și literatura în internet <p>Literatura, a învăța să fii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interese și atitudini de lectură • Experiențe de lectură din viața unor personalități • Literatura și istoria <p>Teme transdisciplinare³⁴: Timpul. Tradițiile neamului meu. Patriotismul. Războiul. Libertatea. Dreptatea. Personalitățile neamului. Aspirațiile.</p>	<p>Activități:</p> <p>Selectarea informației Discernerea informației. Redactarea discursului.</p> <p>Accesarea la oră și individual a surselor digitale. Lectura expresivă a textelor literare.</p> <p>Exerciții de monitorizare a propriei lecturi</p> <p>Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi.</p> <p>Exerciții de argumentare a preferințelor literare.</p> <p>Exerciții practice pentru aprofundarea tehnicilor de lectură.</p> <p>Lectura ghidată.</p> <p>Lectura interogativă a textelor.</p> <p>Lectura independentă a textelor de proporții.</p> <p>Discuții asupra lecturilor.</p> <p>Produce: discursul eseului structurat, prezentarea cu suport multimodal.</p>

³⁴ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propun genericile.

La sfârșitul clasei a IX-a, elevul poate:

- percepe adecvat identitatea lingvistică și culturală proprie în context național;
- participa la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală;
- lectura și recepta texte literare și nonliterare prin diverse strategii;
- produce texte scrise de diferit tip, pe suporturi variate;
- utiliza limba ca sistem și norme lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative;
- integra experiențe lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață,

manifestând atitudini specifice predominante:

- curiozitate și toleranță;
- coeziune și coerență discursivă;
- spirit de observație și creativitate artistică/literară;
- responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol;
- idei personale și comportamente literar-artistice;
- atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii.

V. TEXTE RECOMANDATE

5.1. Pentru autorii de manuale și pentru profesori

Textul literar, abordat ca o unitate comunicativă și ca un model de comunicare artistică, precum și textul nonliterar, privit ca o sursă de informare, vor contribui la edificarea și structurarea competenței de comunicare a elevilor, reclamată atât de competența-cheie **comunicarea în limba de instruire**,³⁵ cât și de competențele specifice ale altor discipline de studiu.

Un aspect al integrării se manifestă în cercetarea textului literar ca fapt de limbaj, ca unitate comunicativă, înainte ca acesta să fie examinat ca o țesătură de semne, idei și imagini.

Textele literare și nonliterare selectate de autorii de manuale și de către profesori vor reflecta și exigențele noilor educații, ca valori pedagogice importante ale secolului al XXI-lea.

La alegerea textului literar se va ține cont de următoarele *principii* specifice ELA³⁶:

Selectarea/structurarea conținuturilor educației literare (EL) se realizează în baza anumitor principii:

- a) adecvării la teleologia și tehnologia ELA;
- b) valorii artistice certificate: valoarea națională/universală a operei/creației scriitorului;
- c) convergenței/coerenței în promovarea valorilor fundamentale ale *humanitasului*, valorilor naționale și în formarea axiologică a elevilor;
- d) valorificării de către operă a surselor folclorice și mitologice naționale (aplicare selectivă);
- e) adecvării la interesele de lectură ale elevilor și asigurării zonei proxime de dezvoltare literară;
- f) diversității poetice (tematice, de gen, stilistice etc.);
- g) instrumentării riguroase a activității de lectură a elevilor;
- h) plinătății axiologice: coerenței *valorilor fundamentale* (Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea), *valorilor specifice* creației artistice (estetice, morale, religioase, teoretice), coerenței *valorilor contextuale*;
- i) plinătății și coerenței sistemului de elemente ale limbajului poetic: forma, structura, figurile de stil, versificația;
- j) convergenței/coerenței cu structura sistemului de activitate lectorală a elevilor;
- k) accesibilității sau adecvării structurii conținuturilor la structura actelor de receptare poetică a elevilor;
- l) concentric – liniar și istorismului;

³⁵ Deși Cadru european de referință racordează prima competență la limba maternă, considerăm că, într-o Europă multietnică și plurilingvă, aceasta ar trebui să se numească, mai exact, comunicarea în limba de instruire. Nici pentru elevii din Republica Moldova nu se pune semnul egalității între limba maternă și limba de instruire. Mai mult, există, indubitabil, numeroase situații în care elevii crescuți în familii bilingve nici nu au posibilitatea să comunice, în mediul școlar, în limbile lor materne, cu atât mai mult, să fie instruite în respectivele limbi.

³⁶ PĂSLARU, VL. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013., p.188

m) coerenței cu conținuturile educației lingvistice și artistic-estetice (educației muzicale, artistico-plastice etc.);

n) coerenței și continuității în raport cu structura sistemului național de învățământ.

Principiile de selectare a textelor literare pentru studiu și lectură în clasele a V-a – a IX-a oferă deschideri în special pentru realizarea *educației pentru valori, educației pentru cetățenie, educației pentru democrație, educației personale și sociale, educației globale, educației pentru dezvoltare, educației pentru mediu/ecologice, educației pentru pace și toleranță, educației pentru toți și pentru fiecare, educației pentru comunicare și mass-media, educației pentru viața de familie*.³⁷

NB! Textele poartă caracter de recomandare. În procesul proiectării didactice și valorificării sensului didactic propriu-zis, vor fi selectate 3-5 texte literare din 2-3 autori, urmărind realizarea unităților de competență, formarea valorilor și atitudinilor adecvate prin ilustrarea concretă a secvențelor de conținut pentru fiecare clasă. Recomandăm ca alegerea textelor să fie făcută conform criteriului axiologic, al accesibilității și al resurselor educaționale, în funcție de competențele specifice urmărite în procesul de predare/învățare/evaluare, excluzând repetarea textelor, de la clasă la clasă, cu excepția actualizării unora.

Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze **în mod aplicativ** (fără definirea conceptelor) noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea comprehensiunii și pentru argumentarea interpretării.

Mitul, legenda, basmul, parabola, literatură populară	
	<i>Biblia povestită copiilor</i>
	<i>Proverbele</i>
	<i>Ghicitori</i>
	<i>Legendele florei și ale faunei</i>
Petre Ispirescu	<i>Legende sau basmele românilor</i>
Alexandru Mitru	<i>Legendele Olimpului</i>
Ion Creangă	<i>Povești</i>
Ioan Slavici	<i>Zâna Zorilor, Doi feți cu stea în frunte</i>
Florin Bican	<i>Și v-am spus povestea așa</i>
Adina Popescu	<i>O istorie secretă a Țării Vampirilor</i>
Mircea Cărtărescu	<i>Enciclopedia zmeilor</i>
Aurelian Silvestru	<i>Fărâme de suflet Pragul</i>
Eusebiu Camilar	<i>Povestiri eroice</i>
Dimitrie Bolintineanu	<i>Legende istorice</i>
Nina Cassian	<i>Povestea celor doi tigri Ninigra și Aligru</i>
Marta Cosmin	<i>volumul Croitorul de povești</i>

³⁷ ibidem p.186

Ioana Nicolae	<i>Aventurile lui Arik, Arik și mercenarii, Ferbonia, Vertijia</i>
Monica Pillat	<i>Corabia timpului</i>
Ana Alfianu	<i>Val și cetatea sufletelor</i>
Cornel Vlaiconi	<i>Domnul Papuzek</i>
Simona Antonescu	<i>Regina Maria și Marea Unire (din seria Istoria povestită copiilor)</i>
Radu Vancu	<i>Regele Piticuț</i>
Balada și poemul eroic	
	<i>Balade populare românești: Miorița, Monastirea Argeșului, Soarele și Luna, Toma Alimoș, Balada lui Constantin Brâncoveanu etc.</i>
Vasile Alecsandri	<i>Dan, căpitan de plai, Noapte Sfântului Andrii, Dumbrava Roșie etc.</i>
George Coșbuc	<i>Moartea lui Fulger, Pașa Hassan, Nunta Zamfirei, Moartea lui Gelu etc.</i>
Spiridon Vangheli	<i>Șalul verde</i>
Proza scurtă	
Ion Luca Caragiale	<i>Momente și schițe</i>
Vasile Alecsandri	<i>Vasile Porojan</i>
Geo Bogza	<i>Basm</i>
Ion Creangă	<i>Povestiri</i>
Emil Gârleanu	<i>Din lumea celor care nu cuvântă</i>
Tudor Arghezi	<i>Cartea cu jucării</i>
Ioan Al. Brătescu-Voinești	<i>Puiul</i>
M. Gh. Cibotaru	<i>Lupul (Mița)</i>
Ion Druță	<i>Daruri, Balada celor cinci motănași, Toiagul păstoriei, Povestea furnicii, Horodiște, Samariteanca, Ultima lună de toamnă</i>
George Meniuc	<i>Delfinul, Caloian</i>
Ionel Teodoreanu	<i>Ulița copilăriei, În casa bunicilor</i>
Nicolae Dabija	<i>Pe urmele lui Orfeu</i>
Adina Popescu	<i>8 povestiri de pe Calea Moșilor</i>
Vasile Voiculescu	<i>Ciobănilă</i>
Mircea Sântimbreanu	<i>Recreația mare</i>
Spiridon Vangheli	<i>Copii în cătușele Siberiei, Crăița, Școala vieții</i>
Claudia Partole	<i>Floarea iubirii</i>
Antoine de Saint-Exupéry	<i>Micul prinț</i>
Romanul	
Constantin Chiriță	<i>Cireșarii</i>
Ionel Teodoreanu	<i>La Medeleni</i>

Radu Tudoran	<i>Toate pânzele sus!</i>
Mihail Drumeș	<i>Elevul Dima dintr-a șaptea</i>
Ovidiu Verdeș	<i>Muzici și faze</i>
Aureliu Busuioc	<i>Când bunelul era nepot, Lătrând la lună</i>
Ion Druță	<i>Clopotnița</i>
Nicolae Esinencu	<i>Doc</i>
Nicolae Dabija	<i>Tema pentru acasă</i>
Claudia Partole	<i>Rebela</i>
Marcel Gherman	<i>Universuri paralele, Cer albastru deasupra Arcadiei</i>
Simona Popescu	<i>Exuvii</i>
Liliana Corobca	<i>Kinderland</i>
Ioana Pârvulescu	<i>Inocenții</i>
Filip Florian	<i>Toate bufnițele</i>
Mishel Brule	<i>Băiatul care voia să doarmă</i>
Patrick Skene Catling	<i>Povestea băiatului care transformă în ciocolată tot ce atinge</i>
Jack London	<i>Colț Alb</i>
J.K. Rowling	<i>Harry Potter (serie)</i>
Daniel Defoe	<i>Robinson Crusoe</i>
Louis Sacha	<i>Tabăra</i>
R.J. Palacio	<i>Minunea</i>
Gary Paulsen	<i>Toporișca</i>
Alexandre Dumas	<i>Cei trei mușchetari</i>
Al. Beleaev	<i>Capul profesorului Dowell</i>
Jules Verne	<i>Copiii căpitanului Grant, Insula misterioasă, Un căpitan de 15 ani</i>
Charles Dickens	<i>Poveste de Crăciun, Marile speranțe</i>
Rui Zink	<i>Cititorul din peșteră</i>
Genul liric	
Vasile Alecsandri	<i>Iarna, Oaspeții primăverii, Sfârșit de toamnă etc.</i>
Mihai Eminescu	<i>Criticilor mei, Ce te legeni, Revedere, Povestea codrului, Crăiasa din povești, Sara pe deal etc.</i>
Alexei Mateevici	<i>Limba noastră, Cântecul zorilor</i>
George Coșbuc	<i>Cântec, Mama, La oglindă, Iarna pe uliță etc.</i>
George Topârceanu	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Grigore Vieru	<i>Cuvântul mama, Cântec de leagăn pentru mama, Cămășile, Formular, Legământ, În limba ta, Eminescu, Reaprindeți candela, etc.</i>

Vasile Romanciuc	<i>Arbore în toamnă târzie, Albina, Omul de piatră, Doi iezi, Copilăria, De parcă te ascultă Eminescu</i>
Nicolae Dabija	<i>Poeme pentru totdeauna</i>
Nina Cassian	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Ion Vatamanu	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Aureliu Busuioc	<i>Bătrânul poet etc.</i>
Arcadie Suceveanu	<i>Text reprezentativ, la alegere</i>
Genul dramatic	
Vasile Alecsandri	<i>Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă</i>
Ion Băieșu	<i>Preșul sau Crimă pe palier</i>
Dumitru Matcovschi	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Matei Vișniec	<i>Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele, Extraterestrul care își dorește ca amintire o pijama</i>

5.2. Texte pentru memorizare

Se recomandă ca elevii să memoreze următoarele tipuri de texte literare:

- **Clasa a V-a:** 2 poezii lirice, un fragment de text epic (1/2 pagină);
- **Clasa a VI-a:** 2 poezii lirice, 1 fabulă;
- **Clasa a VII-a:** 3 poezii lirice, un fragment de poem eroic (1/2 pagină);
- **Clasa a VIII-a:** 3 poezii lirice, un fragment de text dramatic (un rol într-un dialog);
- **Clasa a IX-a:** câte o poezie lirică sau fragment de text epic la fiecare temă literară.

5.3. Teme literare generice pentru realizarea unităților de învățare

Curriculumul prevede abordarea conținuturilor în progresie tematică. Universul tematic al conținuturilor ELA vor viza următoarele tipuri de valori:

- valori fundamentale ale humanitas-ului: *Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea;*
- valori specifice creației artistice: estetice, morale, religioase, teoretice;³⁸
- valori contextuale: valorile imanente și valorile *in actu* ale operelor literare.³⁹

Fiecare temă dintre acestea constituie centrul proiectării pe unități de învățare tematică, fiecare unitate abordând integrat toate domeniile de conținut (*Comunicare orală, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate*) și vizând toate competențele specifice.

³⁸ SURDU, AL., *Pentamorfoza artei*. București: Editura Academiei Române, 1993

³⁹ PĂSLARU, VL. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. București: Sigma, 2013., p.186 și SURDU, AL., *Pentamorfoza artei*. București: Editura Academiei Române, 1993

VI. REPERE METODOLOGICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

6.1. Repere de desfășurare a demersului didactic

Privită ca disciplină de studiu și – concomitent – ca limbă de instruire (de școlari-zare), *Limba și literatura română* este desemnată drept prioritară, dar și responsabilă pentru formarea competențelor de comunicare necesare elevului atât la studierea celorlalte discipline, cât și în activitatea sa ulterioară. „Comunicarea în limba maternă este abilitatea de a exprima și de a interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât în formă scrisă, cât și orală (ascultare, vorbire, citire și scriere), și de a interacționa lingvistic adecvat și creativ, în diverse contexte sociale și culturale: în educație și formare, la muncă, acasă și în timpul liber.” (*Cadrul european comun de referință pentru limbi*)

Activitățile de învățare pentru formarea competențelor specifice disciplinei trebuie să urmeze o progresie clară de la simplu la complex pe măsură ce se trece de la o clasă la alta.

Actuala ediție orientează cadrele didactice spre realizarea activităților specifice componentelor: lingvistică, interrelațională, estetică și culturală. Astfel, activitățile din *componenta lingvistică* fundamentează competența de comunicare: sprijină procesul de înțelegere și de învățare formală, informală și nonformală, dă sens existenței socio-culturale a fiecărui individ și susține conștiința identității. Activitățile din *Componenta interrelațională* vizează formarea comportamentului comunicativ, fapt ce contribuie la inserția socială adecvată, asigurând învățarea pe toată durata vieții. Activitățile din *Componenta estetică și culturală* urmăresc descoperirea contextului cultural local și a patrimoniului național și universal și contribuie, în mod direct, la dezvoltarea personală a elevului, prin lectura literaturii și a altor tipuri de creație artistică.

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii, având în vedere abordarea limbii ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei orale și scrise, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
- stimularea gândirii logice și creative prin studiul limbii, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte păreri, să accepte diversitatea de idei și de opinii;
- accentuarea proceselor de construcție a sensului global în receptarea textelor literare și nonliterare;
- abordarea, ca noțiuni-ancoră, a conceptelor de gramatică, având rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, înțelegerea acestora având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea corectă, controlată și eficientă, adaptată la specificul situației de comunicare;
- abordarea conceptelor de teorie literară ca noțiuni-ancoră, cu rol structurant în înțelegerea și în interpretarea textelor, conștientizarea importanței acestora

în dezvoltarea elevului ca cititor și în formarea interesului său pentru cultura națională și europeană;

- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluare continuă;
- proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, în contexte non-formale și informale și re-crearea unor „realități exterioare” în clasă.

Sugestiile metodologice lasă suficientă libertate profesorilor de specialitate, dar ele conturează și concepția învățării limbii și literaturii române în gimnaziu, care deschide spre inter- și trans-disciplinaritate, spre o perspectivă dinamică asupra studiului, cu accent sporit pe dezvoltarea competențelor și nu pe asimilarea unor cunoștințe, spre o abordare holistică, astfel încât elevii să înțeleagă legăturile dintre domeniile de conținut ale disciplinei și interdependența dezvoltării competențelor; de asemenea strategiile didactice selectate de profesor trebuie să fie descriptive și interactive, adică să ofere o deschidere largă spre varietățile limbii, spre uzul comun al acesteia, și spre diversitatea de genuri literare și nonliterare din literatura și media actuale.

Autorii de manuale trebuie să izeze de beneficiile perspectivei cognitive și constructiviste în studiul limbii și literaturii române, astfel ca profesorii să știe cum pot implica elevii în propria învățare, cea prin descoperire. La selectarea conținuturilor care permit dezvoltarea competențelor specifice, profesorii și autorii de manuale vor urmări aceeași progresie dinspre conținuturile mai simple spre cele mai complexe în fiecare domeniu de conținut specific limbii și literaturii române: vorbirea, redactarea, lectura, limba. Activitățile didactice și conținuturile lingvistice și literare trebuie să reflecte, în mare măsură, noutățile din fiecare domeniu de conținut: cercetări lingvistice recente, apariții editoriale în cadrul literaturii pentru copii și adolescenți etc.

6.2. Tipologia și formele de organizare a lecțiilor de *Limba și literatura română*

Tipuri de lecții după criteriul competenței, cu specificarea materiei specifice disciplinei:

- lecție de formare a capacităților **de achiziționare** a cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de înțelegere** a cunoștințelor cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de aplicare** a cunoștințelor cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de analiză-sinteză** a cunoștințelor cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de evaluare** a cunoștințelor;
- lecție mixtă

La nivelul gimnazial, disciplina *Limba și literatura română*, abordată integrat, se concretizează/materializează în tipuri de lecție:

- lecții de receptare/interpretare a textului (literar/nonliterar);
- lecții de comunicare orală;

- lecții de gramatică și cultivare a vorbirii;
  - lecții de producere a textelor scrise;
- etc.

Profesorul are libertatea de a alege **forme de organizare** a lecției:

- ateliere de vorbire, discuție, scriere, creație, dezbateri;
- atelier inter-transdisciplinar;
- masă rotundă;
- joc de rol (proces judiciar, ecranizare) etc.

6.3. Strategii didactice recomandate⁴⁰

Pentru activități care urmăresc **exprimarea identității lingvistice și culturale proprii (competența 1)**:

- Activitățile vor viza compararea unor texte diverse, jocuri, vizionare de film/spectacole, teatru, redactarea unor narațiuni personale, a unor jurnale de călătorie, realizarea unor bloguri de promovare a locului de origine, dramatizarea, interviul etc.

Pentru activități centrate pe **receptarea mesajului oral și producerea de mesaj oral (competența 2)**:

- **Activitățile de pre-ascultare** vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.).

- **Activitățile de ascultare propriu-zisă** vor viza strategii de ascultare activă și de fixare a conținutului mesajului (completarea unor chestionare, a unor grile de observare, exerciții de identificare a emițătorului/receptorului/contextului comunicării etc.).

- **Activitățile de post-ascultare** vor viza strategii de reflecție (identificarea intenției de comunicare, congruența verbal-paraverbal-nonverbal, jocuri de rol, exerciții de tip povestire, descriere etc.).

- **Activitățile de pre-producere a mesajului oral** vor viza strategii de stabilire a conținutului mesajului și a intenției de comunicare în funcție de contextul comunicării (adaptarea mesajului la interlocutor, la situația de comunicare, selectarea comportamentului comunicativ potrivit, anticiparea efectului mesajului asupra interlocutorului etc.).

- **Activitățile de producere propriu-zisă a mesajului oral** vor viza strategii de exprimare orală fluentă și corectă (exersarea pronunției, exersarea unor contexte de comunicare diverse, exprimarea intenției de comunicare prin mijloace verbale, paraverbale și nonverbale, exerciții de descriere, de povestire, de argumentare, adoptarea de comportamente comunicative diverse prin joc de rol etc.).

- **Activitățile de post-producere a mesajului oral** vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de comunicare prin completarea unor grile de evaluare etc.).

Pentru activități centrate pe *lectura și receptarea textelor literare și nonliterare (competența 3)*:

³⁸ Strategiile didactice enumerate au caracter orientativ.

- **Activitățile de pre-lectură** vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.).

- **Activitățile de lectură** vor viza strategii de ritmare și orientare a lecturii (lectura cu voce tare/silențioasă, lectura orientată/neorientată, lectura pe roluri, exersarea fluenței în lectură) și strategii de fixare a conținutului textului (chestionar, exerciții cu itemi de tip adevărat/fals, exerciții cu alegere multiplă, exerciții de completare, rezumat, povestire, harta sensului, organizarea grafică a informației, memorare etc.).

- **Activitățile de post-lectură** vor viza strategii de interpretare și de producere de text (discuții orientate asupra semnificațiilor textului, dezbateră, jurnalul de lectură, scrierea creativă etc.)

Pentru activități centrate pe redactarea textului scris de diverse tipuri (**competența 4**):

- **Activitățile de pre-redactare** vor viza strategii de recunoaștere a unor forme textuale, de documentare etc. (prezentarea unor grupaje de texte, discutarea unei teme, realizarea câmpului lexico-semantic, consultarea unor enciclopedii tipărite sau electronice etc.).

- **Activitățile de redactare propriu-zisă** vor viza strategii de producere de text (exersarea diferitelor tipare textuale, rescriere, recitare și corectare; scrierea în colaborare etc.).

- **Activitățile de post-redactare** vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de redactare prin completarea unor grile de (auto)evaluare etc.).

Pentru activități centrate pe utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise (**competența 5**):

- Activitățile vor viza identificarea, însușirea, exersarea și reflecția asupra unor fapte de limbă, prin diverse tipuri de exerciții (exerciții de repetiție – dictare, recitare; exerciții de recunoaștere, de exemplificare, de completare și înlocuire, de transformare, exerciții de redactare, exerciții cu caracter ludic etc.).

Pentru activități centrate pe integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață (**competența 6**):

- Se recomandă ca, în proiectarea scenariului didactic, profesorul să țină cont de necesitatea exersării integrate a celor cinci competențe în funcție de tema fiecărui an de studiu, precum și de specificul individual și colectiv al clasei.

- Activitățile vor viza abordări inter- și transdisciplinare descrise în paragraful 8.2.

6.4. Elemente inter-și transdisciplinare realizate la disciplina *Limba și literatura română*

Interdisciplinaritatea, la studiul *limbii și literaturii* în gimnaziu, implică, în primul rând, aria curriculară **Limba și comunicare**, mai ales în ceea ce privește practica rațională și funcțională a limbii. Deși pornesc din direcții diferite, limba română – de la funcțional spre rațional, ca limbă pe care elevul o vorbește coerent încă până la școlarizare și până a afla de structurile gramaticale sau categoriile semantice, iar limba străină – de la rațional spre funcțional, competențele lingvistice se intersectează în cazul echivalențelor semantice, gramaticale și lexicale.

Pe dimensiune literară, Curriculumul actual pledează pe principiul relațiilor interdisciplinare și al interacțiunii literaturii cu artele, dezvăluind un potențial de educație literar-artistică și estetică a elevilor, valoarea căruia necesită investigații teoretice și aplicative serioase. Nici o altă disciplină școlară nu este în stare să realizeze funcția cognitiv-estetică și educativ-estetică ce le revine activităților verbal-artistice și artistice, elevii înșiși fiind participanți activi ai propriei formări artistic-estetice în mod implicit, ca fiind ce creează și se creează.

Competențele lectorale, formate și dezvoltate la *Limba și literatura română*, permit o înțelegere de profunzime a textelor de studiu și la limbile moderne, a textelor științifice din celelalte domenii. La fel, înțelegerea textului de studiu la *Limba și literatura română*, referința la anumite evenimente din viața națiunii sau a personalităților literare este sterilă fără o reală **transdisciplinaritate** cu istoria și geografia. Profesorul este acela care le poate valorifica pe larg, re-adunând o imagine globală a lumii din materii școlare învățate separat.

Activitățile transdisciplinare presupun abordarea integrată a curriculumului prin centrarea pe probleme ale lumii reale în contexte cotidiene, urmărind dezvoltarea competențelor pentru viață. Abordarea integrată a curriculumului solicită crearea de conexiuni între competențe/unități de competențe dobândite separat, în cadrul diferitor discipline. O asemenea abordare nu se mai concentrează pe discipline, ci le transcende, subordonându-le elevului – subiectului formării.

Transdisciplinaritatea presupune întrepătrunderea mai multor discipline, sub forma integrării curriculare, cu posibilitatea constituirii, în timp, a unei discipline noi sau a unui nou domeniu al cunoașterii, prin ceea ce se numește fuziune – faza cea mai radicală a integrării.

Abordarea integrată, specifică transdisciplinarității este centrată pe lumea reală, pe aspectele relevante ale vieții cotidiene, prezentate așa cum afectează și influențează ele viața noastră. Exemplu: Ce înseamnă să fii informat?

Administrarea activităților transdisciplinare la disciplina Limba și literatura română

Prezentul curriculum promovează demersuri transdisciplinare câte 7-8 ore în fiecare din clasele a V-a – a IX-a, după cum urmează:

Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.	2 ore
Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.	2 ore
Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.	3-4 ore

- Fiecare instituție de învățământ își poate alege succesiunea zilelor cu activități transdisciplinare.
- La nivelul instituției de învățământ se va aproba planul calendaristic de desfășurare a acestor activități, în funcție de potențialul/disponibilitatea colectivului profesoral și managementul timpului.

Variante posibile de administrare

Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
O zi la sfârșitul fiecărei luni în afară de luna septembrie și mai.	Zile consecutive, după cum urmează: Octombrie – 2 zile Decembrie – 2 zile Martie – 3 zile	Decadele disciplinelor să se producă în context curricular și să prevadă zile transdisciplinare.	Câte o săptămână pe semestru *(poate alterna cu săptămânile pe disciplinele)

Tehnologia desfășurării activităților transdisciplinare:

1. Profesorii realizează **activități de tip interdisciplinar** (cooperare între discipline înrudite). De ex. *Limba și literatura română și Istorie, Limba și literatura română și geografie; Limba și literatura română și Limba străină; Limba și literatura română și Educația pentru societate, Limba și literatura română și Educația muzicală, Limba și literatura română și Educația plastică/tehnologică.*
2. Inițial se stabilesc, la nivelul proiectelor de lungă durată teme interdisciplinare (în procesul activităților metodice).
3. Temele interdisciplinare se pot realiza în cadrul aceluiași lecții cu profesorii care se succed în abordarea sarcinilor specifice disciplinei.
4. Temele interdisciplinare se pot realiza la fiecare lecție separat, la disciplina sa.

6.5. Specificul activităților de evaluare la disciplina școlară *Limba și literatura română*

Organizarea integrată a demersului educațional la *Limba și literatura română* impune o modificare a strategiilor de predare-învățare, dar și de evaluare. Proiectarea curriculumului pe competențe, formarea și dezvoltarea acestora implică strategii adecvate de evaluare a performanței, adică a produselor, comportamentelor și a altor manifestări observabile, care dau dovadă de prezența acelor competențe.

Limba și literatura română în gimnaziu include cunoștințe, capacități, atitudini, care măsoară un anumit comportament observabil în anumite situații, e vorba de competențe, în cazul dat – competențe de comunicare și literar-lectorale, ce duc la anumite rezultate școlare, performanțe, la manifestarea culturii de comunicare și literar-artistice, prin urmare, la cunoașterea valorică a limbii și literaturii; receptarea și interpretarea textelor literare, angajarea în producerea anumitor tipuri de texte/compoziții școlare prin capacitățile de lectură achiziționate.

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a unităților de competențe, după cum urmează:

- în cazul competenței care se referă la **exprimarea identității lingvistice și culturale proprii**, se urmărește interesul pentru problema identitară, abilitatea de a interoga și de a formula idei privind valorile culturale românești și europene.
- în cazul competenței de **receptare și de producere a unor texte orale în diverse situații de comunicare**, se va avea în vedere calitatea ascultării active și coerența mesajelor produse;
- în **lectura și receptarea textelor de diverse tipuri**, se va avea în vedere acuratețea comprehensiunii și substanțialitatea interpretării, urmărindu-se progresia competenței de lectură prin racordare la cadrele internaționale de referință;
- în **redactarea unor texte de diverse tipuri**, se va avea în vedere conținutul textului, adecvarea la tiparul textual abordat și corectitudinea lingvistică;

- în cazul evaluării competenței de **folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în comunicarea orală și scrisă** se va avea în vedere raportarea la situația de comunicare și cunoașterea normei;
- în cazul evaluării **competenței de integrare a experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață**, se vor aplica metode alternative de evaluare și vizează aprecierea modului în care elevul rezolvă probleme ale lumii reale în contexte cotidiene cu ajutorul experiențelor lingvistice și literare.

În contextul formării și dezvoltării competențelor evaluarea educațională se va fundamenta pe următoarele principii, stipulate în *Cadrul de Referință al Curriculumului Național*:

- evaluarea este un proces permanent, o dimensiune esențială a procesului educațional și o practică eficientă în școală;
- evaluarea stimulează învățarea, formarea și dezvoltarea competențelor;
- evaluarea se axează pe necesitatea de a compara pregătirea elevilor în raport cu competențele specifice, unitățile de competențe ale disciplinei *Limba și literatura română*;
- evaluarea la *Limba și literatura română* implică utilizarea metodelor variate (tradiționale și moderne);
- evaluarea este un proces reglator, care determină calitatea activităților școlare la disciplină;
- evaluarea trebuie să-i conducă pe elevi spre o autoapreciere corectă și spre o îmbunătățire continuă a competențelor lingvistice și literare.

În procesul educațional la *Limba și literatura română*, profesorul va realiza:

- evaluarea inițială, cu funcția prognostică;
- evaluarea curentă, cu funcția formativă;
- evaluarea finală (sumativă), cu funcția diagnostică.

Evaluarea sumativă finală pentru treapta gimnazială se realizează în baza unui test unic cu barem unic de corectare.

În ansamblu, evaluările sumative (finale) realizate vor demonstra dacă la finele modulului/unității/anului de învățământ sunt dobândite achizițiile determinate de unitățile de competență stabilite în curriculum pentru clasa respectivă.

Prin examenul de absolvire a gimnaziului, se va evalua dacă au fost formate competențele specifice *Limbii și literaturii române* preconizate pentru treapta gimnazială de învățământ și dacă au fost atinse standardele de eficiență a învățării limbii și literaturii române.

Evaluarea competențelor de comunicare/lingvistice vizează:

- **vorbirea orală**: interacțiunea spontană sau interacțiunea pregătită, conversația, discuția neoficială;
- **exprimarea în scris**: realizarea scrisă a temelor, sarcinilor didactice, elaborarea textelor în parametri indicați.

În acest caz, produsele și comportamentele supuse evaluării vor fi:

- **discursurile independente** (diferite ca subiect și durată de la clasa a V-a la a IX-a);
- **actele comunicative colective** (dialoguri, discuții, comunicarea observată în cadrul activităților de grup);
- **lucrările scrise**, variind atât dimensiunile, cât și condițiile de elaborare sau dificultatea sarcinilor.

Prin intermediul produselor școlare se vor evalua elementele culturii comunicării și

elementele culturii lecturii. Criteriile de evaluare unice pentru produsele recomandate, precum și matricea de specificații (pentru testele docimologice) se regăsesc în ghidurile metodologice.

În contextul principiilor evaluării, prioritară și dominantă în procesul educațional la disciplină este evaluarea curentă – evaluarea formativă în bază de competențe.

Trecerea la autoevaluare și la evaluarea reciprocă, adică abordarea evaluării ca învățare și învățarea modului de a oferi feedback, va reprezenta o preocupare constantă a cadrului didactic care organizează și dirijează procesul evaluativ.

6.6. Evaluarea din perspectiva competențelor

Evaluarea progresului/a succesului fiecărui elev – la etapa de gimnaziu, are menirea de a spori responsabilitatea elevului pentru propriile rezultate, îi permite să-și aprecieze cât se poate de obiectiv potențialul intelectual și efortul depus pentru obținerea rezultatului dorit și, în ultimă analiză, îl ajută să decidă asupra opțiunilor viitoare (de alegere a profesiei, bunăoară).

În condițiile învățământului modern, competența se transformă în finalitate a procesului educațional și „obiect” al evaluării școlare. În domeniul evaluativ ne aflăm în faza reconceperii evaluării, a trecerii de la evaluarea obiectivelor la evaluarea în bază de competențe și în final, la evaluarea competențelor școlare.

Această nouă concepție prefigurează construcția unui *nou model integrator al evaluării, care valorifică deopotrivă și încearcă să coreleze cunoștințe, deprinderi, capacități de aplicare a cunoștințelor, valori și atitudini ale elevului.*

Din perspectiva prezentului curriculum este important a se delimita noțiunile de *Evaluare bazată pe competențe și Evaluarea competențelor.*

Evaluarea bazată pe competențe	Evaluarea competențelor
evaluarea capacității de transfer a elevilor , adică a măsurii în care folosesc eficient cunoștințele, abilitățile și atitudinile pentru rezolvarea problemelor concrete cu care se confruntă în situație nouă.	evaluarea competențelor asimilate de elev în urma absolvirii unei trepte de școlaritate validate prin rezultatele muncii elevului.

Premise pentru o evaluare în bază de competențe:

- **Deschiderea evaluării spre viață:** competențe relaționale, comunicare profesor – elev, disponibilități de integrare socială;
- **Evaluarea este parte integrantă a predării și învățării.** Extinderea evaluării de la verificare și apreciere a rezultatelor la evaluarea procesului, a strategiei de învățare a elevului, purtătoare de succes; evaluarea elevilor dar și a obiectivelor, a conținutului, metodelor, a situației de învățare, a evaluării însăși;
- **Evaluarea se referă la toate aspectele legate de curriculum și cuprinde domeniile: cognitive și afective.** Luarea în considerare, pe lângă achizițiile cognitive, și a altor indicatori, precum: personalitatea, conduita, atitudinile; aplicarea în practică a celor învățate; diversificarea tehnicilor de evaluare și adecvarea acestora la situațiile concrete (teste docimologice, lucrări de sinteză, tehnici de evaluare a achizițiilor practice, probe de aptitudini, conduita, valorizare etc.);
- **Evaluarea este o pârgie pentru succesul tuturor elevilor.** Transformarea elevului

într-un partener al profesorului în evaluare, prin: autoevaluare, inter-evaluare, evaluare controlată. Evaluarea într-o perspectivă a succesului nu presupune diminuarea cerințelor. Evaluarea este un ajutor oferit elevului în vederea dezvoltării complexe a potențialului său;

- **Evaluarea poate juca un rol critic în identificarea timpurie a învățării și enunțarea dificultăților.** Scurtarea drumului evaluare – decizie – acțiune ameliorativă, inclusiv prin integrarea eforturilor și disponibilităților participative ale elevilor; centrarea pe aspectele pozitive și nesancționarea permanentă a celor negative.

6.7. Metode și tehnici de evaluare

Caracterul flexibil al metodelor și tehnicilor de evaluare, formarea/dezvoltarea concentrică a competențelor (de la o treaptă și/sau de la o clasă, etapă la alta) la *Limba și literatura română* face posibilă utilizarea unui instrumentar evaluativ divers.

Astfel, în procesul educațional la Limba și literatura română în gimnaziu se vor regăsi următoarele metode și tehnici de evaluare:

- probele orale; lectura cu voce a textelor;
- recitarea unui fragment sau a unui text memorat;
- interogarea frontală;
- interviul;
- răspunsurile rezumative sau ample;
- realizarea orală a diferitelor sarcini la o temă studiată;
- probele scrise; exercițiile, sarcinile de lucru, itemii;
- dictarea;
- expunerea;
- rezumatul;
- proba scrisă;
- probele practice care vizează prezentări gen PowerPoint, Prezi și/sau publicații de tip colaje, gazete, suporturi, reviste;
- lucrări grafice ce presupun desene, postere, scheme, diagrame, ilustrații, diapozitive.

Recomandăm, însă, profesorilor să le aplice adecvat, contextualizându-le rolul și eficiența la etapa respectivă de învățare. Prioritară în aplicarea metodelor/tehnicilor de evaluare va fi funcția motivațională a acestora, menită să susțină acțiunea de învățare activă a elevilor, axată pe gândirea pozitivă ca factor uman stimulator al evaluărilor.

În acest scop, măsurarea rezultatelor școlare se va face prin instrumente valide, cunoscute, ce pot oferi un feedback pedagogic relevant și operativ. La fel, aprecierea rezultatelor trebuie făcută pe baza unor criterii unice, transparente, cunoscute anterior de către subiecții evaluați, în maniera lucrului la clasă, sau propuse simultan cu metoda/tehnica: repere; parametri; cerințe; bareme de corectare; descriptori de performanță etc.

Dintre cele mai pertinente modalități de evaluare în gimnaziu, care și-au demonstrat valabilitatea și eficiența, recomandăm: întrebările structurate (interogarea multiprocesuală); eseurile (libere, semistructurate și structurate); testul; tezele; referatele; comentariile; sintezele etc.

Paralel cu formele tradiționale, vor fi utilizate și metodele/tehnicile alternative de evaluare: investigația, proiectul, harta conceptuală, portofoliul, cercetarea împărtășită, jurnalul reflexiv, care reclamă un potențial formativ sporit și stimulează spiritul creativ al cititorului, vorbitorului și scriptorului.

**GHID
DE IMPLEMENTARE
A CURRICULUMULUI
DISCIPLINAR**

Introducere

Ghidul pentru implementarea Curriculumului dezvoltat la disciplina *Limba și literatura română* în gimnaziu se adresează cadrelor didactice, autorilor de manuale și factorilor de decizie, constituind un reper important pentru instituțiile abilitate în formarea inițială și continuă a specialiștilor.

Ghidul facilitează realizarea prevederilor din Curriculumul dezvoltat, punerea în practică a aspectelor teoretice și metodologice. Ghidul este un instrument de dezvoltare a abilităților și a competențelor profesionale ale cadrelor didactice în calitate de ghizi și îndrumători ai elevilor în demersul de formare/dezvoltare a competențelor.

În ghid sunt propuse sugestii de proiectare a activităților, având la bază abordarea integrată. Materialele propuse în ghid au un caracter de sugestii și îndeamnă cadrele didactice să organizeze activitățile creativ, luând în considerație multiplele inteligențe ale copilului, nevoile și interesele elevilor, condițiile și posibilitățile reale în care se desfășoară procesul educațional de educație lingvistică și literar-artistică la disciplina *Limba și literatura română*.

Prezentul document corespunde cu provocările și schimbările din era digitală: globalizarea, digitalizarea, tehnologizarea, criza valorilor, dar și cu cele din societatea modernă: criza social-politică, economică, demografică, inclusiv din sistemul educațional național: teoretizarea curricula pe discipline și legătura interdisciplinară insuficientă la nivel curricular.

Nu în ultimul rând, acesta ia în calcul experiența cadrelor didactice în procesul de predare-învățare-evaluare, interesele și nevoile elevului modern și analizarea calității rezultatelor obținute la final de proces.

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* în gimnaziu este legat atât de curriculumul ca proces (cercetare-proiectare-predare-învățare), cât și de curriculumul ca produs (cadru de referință, programe, ghiduri, caiete, teste etc.).

Elaborarea prezentului Ghid a ținut cont de: orientarea spre învățarea activă, spre a învăța să înveți, spre formarea de competențe, spre dezvoltarea creativității elevilor ca generatori de valori; asigurarea unui echilibru optim între abordările teoretice și aplicative; posibilitățile reale de aplicare la clasă.

Ghidul se adresează cadrelor didactice ce predau disciplina *Limba și literatura română* la clasele gimnaziale, managerilor în educație și autorilor de manuale.

Condițiile care vor asigura o implementare reușită a Curriculumului actual *Limba și literatura română* în gimnaziu includ următoarele:

- promovarea unui management eficient al implementării curriculumului pentru învățământul gimnazial;
- crearea unui climat psihologic și relațional favorabil *limbii și literaturii române* în gimnaziu la toate nivelurile;
- crearea mediului de învățare adecvat *limbii și literaturii române* în gimnaziu;
- crearea unui cadru motivațional pentru cadrele didactice și elevi;
- integrarea conștientă a schimbărilor și noutăților în cadrul curricular;
- parteneriatul eficient cu părinții în cheia *Strategiei intersectoriale de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2021*;
- parteneriatul eficient cu reprezentanții comunității.

1. Referințe conceptuale/teoretice ale curriculumului la disciplina *Limba și literatura română*

1.1. Conceptul de curriculum la disciplina *Limba și literatura română*

Documentul este orientat spre idealul educațional al modernității, fiind întemeiat pe principiile pedagogice de bază ale învățământului postmodern și ale didacticii active, ce vizează demersul complex predare-învățare-evaluare din perspectiva formării unui sistem pertinent de competențe menite să asigure interesele și nevoile educaționale ale elevilor, în scopul dezvoltării personalității umane, culturale și al inserției lor active și firești în viața profesională și socială.

Funcțiile curriculumului vizează, așadar, activitățile de predare-învățare-evaluare în diversitatea lor formativă, asigurând interesul permanent al elevului pentru **performarea sa ca vorbitor și cititor elevat**, cult, pentru stimularea și dezvoltarea sa ca receptor/ producător de mesaje și interpret de texte diverse, ce au o funcționalitate evidentă în contextul actual.

Cu statutul de disciplină școlară obligatorie pentru toate clasele și fundamentală pentru studiul celorlalte discipline școlare, ***Limba și literatura română*** integrează, în baza celor două științe umaniste fundamentale: lingvistica și știința literaturii, două domenii educaționale:

- educația lingvistică;
- educația literar-artistică.

Acest fapt constituie o premisă concludentă pentru titlul de disciplină școlară de tip integrat, axată, preponderent, pe un demers educativ-formativ.

Modelul funcțional-comunicativ rămâne perspectiva definitivă în organizarea și desfășurarea procesului educațional la disciplină. Proiectarea/structurarea activităților educaționale, realizarea valorică a sensului didactic proiectat și organizarea pertinentă a tuturor tipurilor de evaluare a rezultatelor școlare la disciplină va articula eficiența celor două componente specifice ale concepției lingvistice și literare (EL/ELA).

Educația lingvistică (EL) este domeniul de formare și dezvoltare a competențelor de comunicare cultă, prin cunoașterea sistemelor limbii (fonetic, lexical, gramatical) și angajarea elevului în producerea actelor comunicării.

Scopul educației lingvistice: formarea unor vorbitori culti ai limbii române și a premiselor pentru cunoaștere și comunicare în orice domeniu al vieții umane.

Educația literar-artistică (ELA) este domeniul de formare a cititorului cult de literatură, prin cunoașterea apropiată a unor opere și fenomene literare de valoare și prin angajarea elevului în producerea, redactarea unor texte literare și interpretative.

Scopul educației literar-artistice: formarea cititorului cult de literatură artistică și a premiselor pentru educația artistic-estetică generală.

Obiectivele EL/ELA sunt formulate în termeni de competențe comunicative/litere-re/lectorale (cunoștințe, capacități, atitudini), pe care urmează să și le formeze elevii pe parcursul școlarității, ajutați fiind de profesor.

Realizarea sistemelor de competențe definite de curriculum se va manifesta în comportamente comunicative culte, în activități și atitudini literar-artistice și estetice generale, acestea reprezentând și scopul atins al EL/ELA.

Principiile educației lingvistice și literare reprezintă baza conceptuală și acțională a EL/ELA.

Principiile preconizează:

- a) centrarea educației lingvistice pe comunicarea în diverse sfere ale cotidianului, pe formarea competențelor comunicative;
- b) întemeierea educației literare pe legile și fenomenele receptării și pe interpretarea textelor literare, pe formarea competențelor literare/lectorale;
- c) educația prin valori și pentru valori;
- d) prioritatea abordării hermeneutice (interpretative) a materiilor studiate;
- e) corelarea sistemelor instrumentale comunicative/litere-re/lectorale;
- j) diferențierea sistemelor de activitate a elevilor în funcție de:
  - textul abordat/elaborat;
  - situația de comunicare;
  - competența urmărită;
  - vârsta elevilor.

La formarea/dezvoltarea competențelor de comunicare orală și scrisă se vor avea în vedere următoarele contexte specifice:

• **Contextele comunicării orale:**

- a) organizarea logico-semantică a mesajului;
- b) organizarea formală a mesajului;
- c) textul monologat și dialogat.

• **Contextele comunicării scrise:**

- a) scrierea funcțională: *tipuri de lucrări cu scop practic, informativ;*
- b) scrierea reflexivă: *tipuri de lucrări inspirate din experiența personală a elevilor;*

- c) scrierea despre textul literar: *texte interpretative (analize și comentarii literare, eseuri) elaborate de elevi*;
- d) creația artistică: încercări literare ale *elevilor*.

Conținuturile educației lingvistice și literare

Componenta comunicativă a conținuturilor EL/ELA se constituie din materii pentru învățarea **comunicării curente** (uzuale) și **specifice** (științifice, artistice, sociale):

- a) materii lingvistice, reprezentând sistemele limbii române literare: fonologic, lexical, gramatical (practica rațională a limbii);
- b) materii ale comunicării, reprezentând fenomene semnificative ale actelor comunicării curente și specifice (practica funcțională a limbii);
- c) materii didactice, reprezentând procese de învățare a actelor comunicative (practica didactic-funcțională a limbii sau *lingvodidactica*).

Componenta literară a conținuturilor EL/ELA se constituie din:

- a) texte literar-artistice și folclorice;
- b) texte literare interpretative consacrate: studii și eseuri de analiză și comentarii (hermeneutică literară);
- c) texte științifice: de teorie și istorie literară, estetică etc.;
- d) texte/materii didactice despre învățarea/realizarea activităților de lectură. Textele literare și nonliterare, selectate de autorii de manuale și de către profesori, vor reflecta și exigențele noilor educații, ca valori pedagogice importante ale secolului XXI, realizându-se astfel premise pentru integralizarea demersurilor *Curriculumului de Dezvoltarea personală* și ale *Curriculumului la Limba și literatura română*.

Principiile de selectare a textelor literare pentru studiu și lectură în clasele a V-a – a IX-a oferă deschideri în special spre realizarea educației pentru valori, educației pentru cetățenie, educației pentru democrație, educației personale și sociale, educației globale, educației pentru dezvoltare, educației pentru mediu/ecologie, educației pentru pace și toleranță, educației pentru toți și pentru fiecare, educației pentru comunicare și mass-media, educației pentru viața de familie.

Structura axiologică a conținuturilor ELA vizează valori fundamentale: *Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea*; valori specifice creației artistice (estetice, morale, religioase, teoretice); valori contextuale (valorile imanente și valorile *in actu*) ale operelor literare.

În procesul de proiectare a Curriculumului la disciplina *Limba și literatura română* s-a ținut cont de: ideile, conceptele, teoriile, paradigmele aferente domeniului educației

lingvistice și literar-artistice (EL/ELA): *conceptul de diversificare a cunoașterii în tipuri de cunoaștere (cel aferent ELA fiind cunoașterea artistic-estetică, iar EL – cunoașterea empirică și cunoașterea științifică)*, principiul sincretismului artelor, conceptul de educație lingvistică (E. Coșeriu), conceptul de didactică a artei (Vi. Pâslaru), teoria lecturii (M. Corti, U. Eco, P. Cornea), *teoria educației artistic-estetice (B. T. Lihaciov, N. A. Kușaeu, E. V. Kviatkovski, L. P. Peciko)*, *teoria educației literar-artistice (Vi. Pâslaru)*, *principiul priorității receptorului (M. Heidegger, J. Mukarovsky)*, *principiul gradualității creației-receptării artistice (C. Radu)*, *principiul adecvării structurii activității de lectură a elevilor la structura operei literare (N. A. Kușaeu) etc.*

Conținuturile EL/ELA vor fi structurate pe principii comune (*accesibilitate, valoare stabilă, anticiparea dezvoltării, coerență, echilibru structural* etc.) și specifice educației lingvistice și educației literare, după cum urmează:

• **Principii de selectare/structurare a conținuturilor educației lingvistice:**

- a) adecvării la teleologia și tehnologia EL;
- b) plinătății sistemelor elementelor de construcție a comunicării (a sistemelor limbii naționale);
- c) plinătății actelor comunicării curente și specifice: valorificarea suficientă a limbajelor comun, poetic, științific;
- d) valorificării mediilor sociolingvistice ale elevilor: general (al comunității), specific (rural/urban, amorf/cultivat, național/mixt, monocultural/policultural) și particular (familiar, școlar, cultural-artistic);
- e) accesibilității sau adecvării structurii conținuturilor la structura actelor cognitive și de comunicare a elevilor;
- f) adecvării la specificul zonelor de comunicare intensivă a elevilor: utilitară, cognitivă, didactic-educatională, interumană, culturală, spirituală;
- g) corespondenței cu tipurile de comunicare a elevilor;
- h) asigurării zonei proxime de dezvoltare a competențelor de comunicare;
- i) instrumentării riguroase a activității de comunicare a elevilor;
- j) coerenței cu conținuturile educației lingvistice, în cadrul studiului limbilor moderne;
- k) contextualizării interculturale a conținuturilor educației lingvistice.

• **Principii de selectare/structurare a conținuturilor educației literare:**

- a) adecvării la teleologia și tehnologia ELA;
- b) valorii artistice certificate: valoarea națională/universală a operei/creației scriitorului;
- c) convergenței/coerenței în promovarea valorilor fundamentale ale *Humanitasului*, valorilor naționale și în formarea axiologică a elevilor;

- d) valorificării de către operă a surselor folclorice și mitologice naționale (aplicare selectivă);
- e) adecvării la interesele de lectură ale elevilor și asigurării zonei proxime de dezvoltare literară;
- f) diversității poetice (tematice, de gen, stilistice etc.);
- g) instrumentării riguroase a activității de lectură a elevilor;
- h) plinătății axiologice: coerenței *valorilor fundamentale* (Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea), *valorilor specifice* creației artistice (estetice, morale, religioase, teoretice), coerenței *valorilor contextuale*;
- i) plinătății și coerenței sistemului de elemente ale limbajului poetic: forma, structura, figurile de stil, versificația;
- j) convergenței/coerenței cu structura sistemului de activitate lectorală a elevilor;
- k) accesibilității sau adecvării structurii conținuturilor la structura actelor de recepție poetică a elevilor;
- l) concentrismului și istorismului;
- m) coerenței cu conținuturile educației lingvistice și artistic-estetice (educației muzicale, artistico-plastice etc.);
- n) coerenței și continuității, în raport cu structura sistemului național de învățământ.

• ***Selectarea/combinarea tehnologiilor educaționale pentru fiecare formă/acțiune educativă se va face în baza principiilor:***

- a) corelării experiențiale – cu valorile comunicative/literare/lectorale, achiziționate anterior de către elevi;
- b) adecvării la standardele de conținut și la standardele de competență;
- c) corelării cu specificul materiilor de predare-învățare (științifice, artistice, tehnologice);
- d) angajării competențelor, conținuturilor și tipului evaluării;
- e) particularizării în funcție de psihologia vârstei și individualitatea elevilor;
- f) adecvării la mediile sociolingvistice și cultural-estetic ale unității de învățământ și ale elevilor;
- g) corelării cu tipurile comunicării (utilitară, cognitivă, literar-artistică) și cu tipurile de limbaj (comun, poetic, științific);
- h) gradualității demersurilor didactic-educațional și comunicativ-literar/lectorale;
- i) caracterului personalist-interactiv al demersului tehnologic.

Instrumentarul didactic-metodologic de realizare a EL/ELA se constituie din următoarele piese curriculare de bază: prezentul *Curriculum*, *ghidul de implementare a acestuia*, *manualul* și *ghidul metodologic*. Profesorul este în drept să facă opțiune pentru manual și pentru demersul tehnologic.

Acțiuni pedagogice în formarea la elevi a culturii literar-artistice coerente cu obiectivele EL/ELA:

- pregătirea conștientă pentru actul lecturii și interpretării textelor literare;
- lectura fluentă, expresivă și comprehensivă a unei diversități de texte literare/didactice/interpretative;
- formarea/dezvoltarea percepției, imaginației, gândirii și creației artistice;
- achiziționarea instrumentarului teoretico-literar și lectoral aferent activității de lectură; depistarea/discernerea/interpretarea apropiată a valorilor textelor literare prin descifrarea limbajului poetic;
- producerea unei varietăți de texte reflexive, interpretative și imaginative;
- evaluarea critică a operelor și fenomenelor literare;
- autocomunicarea într-un sistem propriu de valori, în interacțiune cu axiologia literară, utilizând mijloacele limbajului poetic.

1.2. Demersuri inovatoare ale Curriculumului la disciplina Limba și literatura română **Evidențiem schimbările/dezvoltările realizate:**

- Reliefarea cadrului valoric/axiologic transdisciplinar în baza profilului absolventului nivelului gimnazial de învățământ ca un nou concept cu valențe semantice de finalitate a sistemului de învățământ, proiectat din premisa unității abordării psiho- și sociocentriste.
- Reformularea competențelor specifice disciplinelor, evidențiind valorile și atitudinile specifice predominante în concordanță cu profilul absolventului claselor gimnaziale. Asigurarea conexiunilor inter- și transdisciplinare prin formularea unei competențe specifice de integrare și transfer pentru fiecare disciplină de studiu.
- Redefinirea unităților de învățare pornind de la statutul competențelor care devin un nou sistem de referință al finalităților de format, conținuturile devenind mijloace de formare a competențelor.
- Asigurarea unei structuri unice a unităților de învățare pe clase, eșalonându-le la majoritatea disciplinelor pe parcursul temporal al anului școlar, fapt ce va facilita activitatea de proiectare didactică.
- Revizuirea sistemelor de unități de competențe în contextul dinamic al formării competențelor specifice pe unități de învățare, pe clase.
- Eșalonarea sistemelor de finalități preconizate pentru sfârșitul fiecăreia dintre clasele a V-a – a IX-a, care conduc progresiv elevii spre dobândirea competențelor specifice disciplinei la finele treptei gimnaziale de învățământ.
- Promovarea abordărilor curriculare transdisciplinare.

- Corelarea abordărilor intra- și interdisciplinare la nivelul conținuturilor pe discipline, pe clase și unități de învățare: sincronizări (*limba străină și limba română*), reconfigurări, optimizări, descongestionări judicioase.
- Asigurarea numărului de ore necesar pentru un parcurs eficient de predare-învățare-evaluare: dobândirea, înțelegerea, aplicarea, analiza-sinteza achizițiilor; realizarea strategiilor de evaluare.
- Corelarea Curriculumului cu procesele de globalizare, internaționalizare, europeanizare, tehnologizare etc. prin introducerea unor activități de învățare și produse școlare care valorifică TIC – în cheia implementării Strategiei „Moldova Digitală 2020”¹.
- Promovarea strategiilor didactice (inter)active, a învățării experiențiale, a elementelor de învățare prin sarcini, prin proiecte, studii de caz, în combinație judicioasă cu strategii consacrate pentru vârsta școlară gimnazială.
- Introducerea unei competențe distinctive, dedicată didacticii oralului.
- Asigurarea progresiei cognitive, formative și atitudinale a competențelor cu toate derivatele lor de context, ca exercițiu actual de dezvoltare curriculară novatoare.

---

¹ Strategia Moldova Digitală 2020, publicată: 08.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 252-257, art. Nr. 963

<p>Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.</p>	<p>S-a introdus o nouă competență identitară și culturală. Competența urmărește aprecierea de către elevi a valorilor naționale din perspectiva limbii, a patrimoniului și a apartenenței etnoculturale, să formuleze argumente despre limba română ca limbă maternă și ca limbă de stat. Un element de noutate este abordarea interdisciplinară a conceptelor de identitate etnică, lingvistică, culturală și apartenență lingvistică sau etnoculturală. Elevii vor relata despre sine ca reprezentant al comunității vorbitorilor de limba română și al culturii naționale și ca vorbitor de limbă română și limbi străine. În contexte școlare vor asocia experiențe de viață și de lectură cu elemente specifice ale culturii locale și naționale. Demersurile competenței vizează încurajarea elevilor de a prezenta opinii despre apartenența la istoria, cultura, limba și literatura română, despre situația actuală a limbii române.</p>
<p>Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.</p>	<p>Competența, în sine, este element de noutate, întrucât reprezintă un cadru de referință pentru dezvoltarea unei didactici a oralului ca premisă a dezvoltării competențelor comunicative, care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor. Un argument al relevării Competenței de comunicare orală este și faptul că Comunicarea reprezintă un proces de viață esențial prin care oamenii generează sisteme, obțin, transformă și folosesc informația pentru a-și satisface nevoile vieții. Prin urmare, prin competență de comunicare orală nu se înțelege volumul de cunoștințe despre limbaj deținute de un vorbitor, ci valoarea lor funcțională, generatoarea unei activități de interrelaționare, accentuându-se dimensiunea integratoare a procesului. Accente inovative considerăm și valorificarea componentelor competenței de comunicare orală precum: educarea/dezvoltarea atenției și a capacității de concentrare în procesul ascultării, conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă, precum și producerea mesajelor orale (vorbirea, dicția etc.). La nivelul conținuturilor, CLLR actual aduce precizări utile pentru realizarea activităților de învățare (conținuturile în care sunt detaliate dicția, strategiile de comprehensiune și de concepere a textului oral sau strategiile de ascultare activă). Introducerea unităților de conținut ce vizează expresivitatea vorbirii și dicția, (directive inovative) a fost încurajată de ultimele statistici naționale: http://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Copiii_Moldovei_2016.pdf, potrivit căreia, numărul copiilor cu tulburări de vorbire a crescut alarmant în ultimii ani, în 2016 – 2,7 mii și elevilor, îi sunt specifice problemele grave de pronunție a cuvintelor, întrucât tot mai mulți copii comunică mai mult virtual, iar atunci când sunt nevoiți să se exprime oral sau în scris, „mănâncă” litere, prescurtează cuvinte sau pur și simplu nu sunt în stare să rotească unele propoziții corect, expresiv și cursiv. Atunci când părinții și școala nu se apleacă asupra problemelor de comunicare ale elevilor, ei se dezvoltă slab emoțional, au rezultate proaste la învățatură și ajung treptat în situația de a refuza să mai comunice verbal. Dicția e un avantaj pentru oricine dorește să se integreze cu succes în viața socială.</p>

	<p>Din punctul de vedere al formatului, CLLR 2019 recurge la trei tipuri de texte: continue, discontinue și multimodale. Acestea pot apărea atât în formă tipărită, cât și în mediul digital.</p> <p>Definirea primelor două tipuri de texte este preluată după Cadrul de referință al Programului internațional pentru evaluarea elevilor (PISA), elaborat de OECD. Textele continue sunt formate din propoziții sau fraze organizate în paragrafe. Acestea pot fi organizate în secțiuni, capitole sau cărți (romane, povestiri, eseuri, recenzii și scrisori). Textele discontinue sunt cel mai adesea organizate dintr-un set de elemente ce pot avea atât format continuu, cât și format discontinuu (liste, tabele, grafice, diagrame, reclame, orare, formulare etc.).</p> <p>O noutate și o provocare în același timp pentru mulți profesori este introducerea textelor multimodale. Textul multimodal presupune integrarea diverselor forme textuale în așa fel încât să genereze semnificații. Într-un text multimodal se combină două sau mai multe sisteme semiotice: lingvistic, vizual, audio, gestual, spațial, multimedialitatea implicând interferența dintre cuvânt, imagine, sunet, gestică și mișcare. Din categoria textelor multimodale fac parte designul vizual, revistele, cărțile în format electronic, paginile web, produsul video (film, videoclip, clip de promovare, tutorial etc.), dansul ș.a.</p>
<p>Competența specifică 3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.</p>	<p>Domeniul lecturii aduce mai multe noutăți, menite să motiveze elevii pentru lectură și să le formeze competențe de lectură pe termen lung. Paradigma dezvoltării personale presupune, din perspectiva aceasta, receptarea activă a textului, pe baza unui dialog autentic între text și cititor, a unei tranzații a cititorului cu textul, pentru a ajunge la construirea semnificațiilor.</p> <p>Abordarea tematică presupune punerea în prim-planul receptării unui text înțelegerea acestuia și construirea unor semnificații privitoare la tema centrală sau la subtemele textului. Aceeși temă poate fi ilustrată prin texte literare și nonliterare și poate fi susținută prin alte limbaje: vizual, sonor etc. Provocarea pentru autorii de manuale și pentru profesori este să găsească teme de interes pentru elevi și, poate și mai dificil, texte adecvate profilului de cititor al elevilor dintr-o anumită clasă.</p> <p>Spre deosebire de CLLR 2010, CLLR 2019 nu indică genuri și specii, aceasta însemnând că profesorii nu vor mai preda trăsăturile unor specii și elevilor nu li se vor mai cere argumentări de tipul: „Demonstrează că textul x este o schiță/un basm/o nuvelă” etc.</p> <p>Indicațiile privind textele privesc două tipuri de clasificări: una care are în vedere tipurile textuale și alta care se bazează pe formatul textelor.</p>

<p>Competența specifică 4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare.</p>	<p>Comentarea unui text liric s-a exclus din clasa a VIII-a. În domeniul redactării, CLLR 2019 pune accent pe etapele scrierii și, implicit, pe realizarea, în clasă, a unor activități de scriere corespunzătoare diferitelor etape. Avantajul de a le urmări constă în faptul că profesorul poate observa ce etape creează dificultăți unui anumit elev și-l poate sprijini imediat pentru a-și îmbunătăți competențele de redactare.</p>
<p>Competența specifică 5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol.</p>	<p>S-a deplasat studierea temei „Sintaxa frazei. Subordonarea” din clasa a VIII-a în clasa a IX-a. S-a extins studierea stilurilor funcționale ale limbii din clasa a IX-a și în clasa a X-a. S-a inclus, la fiecare clasă, studierea unor modificări în ortografia limbii române conform <i>DOOM-2</i>, 2010. Apar noutăți și în cazul verbului. Distribuția modurilor personale și impersonale pe clase s-a făcut, insistându-se anume pe acele moduri impersonale care ajută la formarea aspectelor temporale de trecut și viitor ale indicativului. O altă noutate este considerarea articolului substantival drept determinare minimă a numelui. Apare ideea variației stilistice, făcându-se referire la limba standard, normă și abateri și la elemente de etimologie. Aceste noțiuni sunt destul de dificil de lămurit la vârstele mici, dar elementele de corectitudine pot fi predate cu eficiență. Apelul la dicționare și ideea urmării „istoriei” unui cuvânt pot fi atrăgătoare, deprinzându-i pe elevi cu munca științifică. Noutate absolută a CLLR 2019 este partajarea conținuturilor cu referire la abateri de la normă: cacofonia, pleonasmul, barbarismele, calchieră, tautologia, anacolutul.</p>
<p>Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în con-texte</p>	<p>Un alt punct nou al CLLR 2019 în domeniul lecturii este includerea unor competențe și conținuturi care privesc interesele și atitudinile față de lectură. Profesorul va putea folosi diverși organizatori grafici pentru prima și a doua etapă, pe care îi va găsi în acest ghid ca fișe de lucru ce vor putea fi multiplicare pentru lecțiile de redactare</p>

<p>școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.</p>	<p>Asigurarea continuității în implementarea evaluării criteriilor prin descriptorii cu note (ECDN) în învățământul gimnazial prin listarea produselor școlare evaluabile în fiecare unitate de învățare. Racordarea competențelor specifice disciplinelor din aria curriculară „Limba și comunicare” la Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi^[1];</p>
---	--

^[1] Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs. Conseil de l'Europe, Février 2018.

2. Referințe proiective ale curriculumului la disciplina *Limba și literatura română*

2.1. Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* ca sursă de proiectare didactică

Conceptul central al proiectării curriculare la disciplina *Limba și literatura română* este proiectarea didactică personalizată. Proiectarea didactică personalizată exprimă dreptul cadrului didactic de a lua decizii asupra modalităților pe care le consideră optime în asigurarea calității procesului educațional la clasă. În același timp, profesorul își asumă prin proiectarea didactică personalizată responsabilitatea de a asigura elevilor parcursuri școlare individualizate, în funcție de condiții și cerințe concrete. Urmând conceptul curriculumului pentru învățământul gimnazial, subliniem faptul că proiectarea didactică la o disciplină școlară, cum ar fi și *Limba și literatura română*, presupune din partea profesorului o gândire anticipantă derulării evenimentelor la clasă, o prefigurare a predării, învățării și evaluării, eșalonată pe două niveluri interconținute: de lungă și de scurtă durată. La fel de important este și faptul că documentele de proiectare didactică de lungă durată și de scurtă durată sunt documente administrative care transpun în mod personalizat Curriculumul disciplinar. Ele sunt dovada măiestriei didactice a profesorului și a responsabilității sale în raport cu necesitatea centrării efective pe elev.

Documentele de proiectare didactică eșalonată, realizate de profesor și aprobate în cadrul instituției de învățământ, sunt următoarele:

- **Proiectare didactică de lungă durată:** proiectul de administrare a disciplinei (anual, semestrial);
- **Proiectarea unităților de învățare sau proiectarea didactică zilnică** pentru fiecare lecție.

Documentele de proiectare didactică eșalonată sunt documente administrative care transpun în mod personalizat Curriculumul disciplinar (programa școlară) în condițiile concrete ale procesului educațional la clasă, în contextul alocării de resurse metodologice, temporale și materiale, considerate optime de către cadrul didactic pe parcursul vizat. Astfel, Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* constituie reperul principal, documentul reglator pentru proiectarea personalizată a activității didactice la clasă pentru disciplina dată.

În acest sens, curriculumul pentru o clasă se lecturează urmărind interrelaționarea următoarelor elemente:

- Competențele specifice disciplinei
- Unitățile de învățare pe clasă:
  - unitățile de competențe
  - unitățile de conținut
  - activitățile de învățare și
  - produsele școlare recomandate
- Unitățile de competențe prevăzute pentru sfârșitul clasei respective
- Administrarea disciplinei
- Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut.

Conform concepției Curriculumului pentru învățământul gimnazial, competențele specifice, fiind proiectate pentru tot parcursul claselor gimnaziale, reperează proiectarea de lungă durată la disciplină. Proiectarea didactică anuală a disciplinei se realizează conform datelor din *Administrarea disciplinei* și ținând cont de *Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut*. Sistemele de unități de competențe proiectate pentru o unitate de învățare sunt prevăzute integral pentru evaluarea de tip cumulativ la finele respectivei unități de învățare și selectiv – pentru evaluarea formativă pe parcurs. Aceste sisteme reperează proiectarea didactică a unităților de învățare și proiectarea didactică de scurtă durată. Sistemele de unități de competențe sintetizate la finele fiecărei clase sunt prevăzute pentru evaluarea anuală.

Unitățile de conținut constituie mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea sistemelor de unități de competențe proiectate pentru unitatea de învățare dată. Respectiv, se vizează realizarea competențelor specifice disciplinei, dar și a celor transversale/transdisciplinare.

Activitățile și produsele de învățare recomandate prezintă o listă deschisă de contexte semnificative de manifestare a unităților de competențe proiectate pentru formare/dezvoltare și evaluare în cadrul unității respective de învățare. Cadrul didactic are libertatea și responsabilitatea să valorifice această listă personalizat la nivelul proiectării și realizării lecțiilor, dar și să o completeze în funcție de specificul clasei concrete de elevi, de resursele disponibile etc.

2.2. Proiectarea didactică de lungă durată

Prin proiectarea didactică de lungă durată competențele ce trebuie formate la elevi printr-o disciplină, se pun în relație cu resursele, timpul disponibil și modalitățile de realizare a feedback-ului. Acest instrument oferă imaginea întregului demers care va fi

parcurs de către elev și profesor pe durata integrală a unei perioade mai îndelungate și permite repartizarea judicioasă a orelor pentru predare și aprofundare.

2.2.1. Caracteristicile Proiectării de lungă durată (PLD)

- Este un document administrativ care se întocmește de către cadrul didactic la începutul anului școlar pentru fiecare disciplină de învățământ și admite operarea unor ajustări, dezvoltări pe parcursul anului, în funcție de dinamica reală a clasei de elevi;
- Determină temele majore din Curriculum, care vor constitui unitățile de învățare, în care se vor include elementele de conținut specificate în curricula școlare;
- Trebuie să constituie un instrument funcțional care să asigure un parcurs ritmic al conținuturilor și evaluărilor, punctat pe structura anului școlar și orientat spre realizarea finalităților curriculare de către elevii clasei.
- Stabilește succesiunea parcurgerii unităților de învățare;
- Asociază competențele specifice, unitățile de competențe raportate la unitatea de învățare și conținuturile vizate;
- Stabilește cât de relevante sunt conținuturile în raport cu competențele specifice/unitățile de competențe raportate la unitatea de învățare;
- Stabilește dacă corelația competențe-conținuturi-metode permite o evaluare autentică;
- Stabilește numărul de ore alocate pentru fiecare unitate de învățare și pentru conținuturile corespunzătoare;
- Stabilește un sistem de evaluare;
- Este oportun să poarte un caracter personalizat realizând o confluență a normativității didactice cu creativitatea și competența profesională a pedagogului – benefică, întâi de toate, pentru elev; proiectările de lungă durată editate pot fi folosite ca repere pentru demersul personalizat.
- Cadrele didactice au dreptul să realizeze la începutul anului școlar doar proiectarea administrării disciplinei, iar proiectarea unităților de învățare (modulelor) să o realizeze pe parcurs, pe măsura finalizării implementării proiectului unității anterioare.

2.2.2. Cerințe în procesul proiectării de lungă durată

Proiectarea didactică de lungă durată, realizată într-o formă accesibilă în baza curriculumului dezvoltat, oferă posibilitatea de a menține interdependența dintre unități de competență-conținuturi tematice – activități și produse școlare, eșalonate într-o anumită perioadă de timp. Astfel, cadrul didactic contribuie la valorificarea gra-

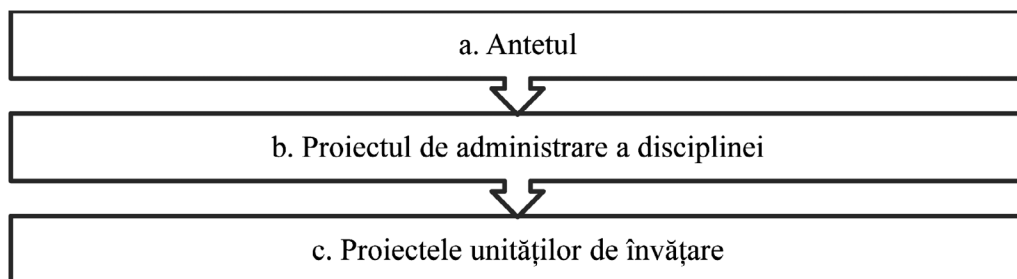
duală a competențelor specifice disciplinei *Limba și literatura română*, respectând succesiunea logică a unităților de conținut.

În procesul de elaborare a PLD, profesorul se va conduce de documentele oficiale și concepția educațională a disciplinei și va ține cont de următoarele cerințe:

- respectarea unui model unic de proiectare, agreat la nivel de instituție;
- asumarea faptului că PLD este un instrument funcțional care asigură un parcurs ritmic al conținuturilor și evaluărilor, punctat pe structura anului școlar și orientat spre realizarea finalităților curriculare de către elevii clasei;
- discriminarea elementelor obligatorii de cele opționale: conținuturile curriculare sunt obligatorii pentru studiu, iar alegerea motivată a textului și distribuirea judicioasă a timpului este la discreția profesorului;
- includerea corectă a datelor calendaristice exacte pentru fiecare lecție (respectând structura anului de studii conform *Planului-cadru*);
- edificarea proiectării pornind de la competențele specifice și unitățile de competențe derivate pentru fiecare clasă, unitățile de conținut și resursele de timp recomandate;
- includerea, în cadrul unităților didactice, a orelor pentru realizarea lecțiilor de tip atelier (1-2 lecții);
- includerea, în cadrul unităților didactice, a orelor pentru realizarea lecției de sinteză și de analiză a probei de evaluare;
- respectarea alternării formelor de evaluare, în funcție de competența specifică a unității de învățare, și indicarea clară a instrumentelor de evaluare;
- asigurarea caracterului formativ al învățării prin varierea strategiilor și a metodelor de lucru.

2.2.3. Structura Proiectării de lungă durată

Proiectul de lungă durată include:

a. **Antetul proiectului de lungă durată** va include următoarele elemente obligatorii:

Tabelul 1. Antetul proiectului de lungă durată

DATE GENERALE	DATE SPECIFICE DISCIPLINEI
<ul style="list-style-type: none"> • Denumirea instituției de învățământ • Anul școlar (ex. 2019-2020) • Disciplina – se scrie denumirea disciplinei în conformitate cu Planul-cadru. • Structura anului de învățământ (se indică datele semestrelor și ale vacanțelor) • Orarul sunetelor • Orarul lecțiilor 	<ul style="list-style-type: none"> • Competențele specifice disciplinei – se transcriu din Curriculumul disciplinar; • Referințe bibliografice – se listează produsele curriculare aferente disciplinei: <ul style="list-style-type: none"> • <i>produse curriculare principale: Curriculum disciplinar, manualul școlar aprobat de MECC;</i> • <i>produse curriculare auxiliare: ghidul de implementare a Curriculumului disciplinar, ghiduri metodice pentru cadrele didactice, instrucțiuni metodologice, caiete de activitate independentă pentru elevi, culegeri de teste, softuri educaționale etc.</i>

b. Administrarea disciplinei *Limba și literatura română*

Administrarea disciplinei *Limba și literatura română* va avea următoarea rubrică:

Tabelul 2. Administrarea disciplinei *Limba și literatura română*

Nr. de ore pe săptămână	Nr. de ore pe an

Actualul Ghid orientează cadrele didactice pentru o proiectare personalizată în funcție de stilul pedagogic, interesele și pregătirea profesională. În context, se propun câteva modele de realizare a Proiectării de lungă durată.

Tabelul 3. Model nr. 1 de realizare a Proiectării de lungă durată

Unități de competențe	Unități de conținut	Nr. ore	Data	Activități de învățare	Evaluare	Observații

Tabelul 4. Model nr. 2 de realizare a Proiectării de lungă durată

Unități de competențe	Unități de conținut	Nr. ore	Data	Activități de învățare-evaluare	Observații

Tabelul 5. Model nr. 3 de realizare a Proiectării de lungă durată

Unități de competențe	Unități de conținut	Nr. ore	Data	Activități și produse de învățare	Resurse	Observații

Indicații pentru completarea rubricilor:

- **Nr. de ore pe săptămână** – se scrie în conformitate cu *Planul-cadru*.
- **Nr. de ore pe an** – se calculează în funcție de structura anului școlar care este stabilită pentru fiecare an școlar în parte de către MECC al Republicii Moldova.
- **Unitățile de învățare** – pot fi eșalonate preluând denumirile din Curriculumul disciplinar sau denumirile capitolelor (modulelor) din manualul aprobat de MECC pentru anul în curs.
- **Nr. de ore pentru fiecare unitate de învățare** – se proiectează orientativ, ținând cont de: recomandările din Curriculumul disciplinar; conținuturile respective din manual; complexitatea conținuturilor; ritmul de învățare al elevilor etc.
- **Unitățile de competență** sunt componente ale competențelor. Ele facilitează formarea competențelor specifice, reprezentând etape în achiziționarea acestora.
- **Unitățile de conținut** constituie mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea sistemelor de unități de competență proiectate pentru unitatea de învățare dată. Respectiv, se vizează realizarea competențelor specifice disciplinei, dar și a celor transversale/transdisciplinare. Unitățile de conținut includ, după caz, și Textul literar-resursă.
- **Evaluări** – se proiectează numărul de evaluări inițiale (EI), evaluări formative (EF) și evaluări sumative (ES). Astfel, cadrul didactic va putea să-și clarifice dacă repartizarea orelor pe module îi va permite să deruleze eficient procesul evaluării formative și să asigure continuitatea procesului evaluativ. Totodată, se creează o viziune de ansamblu asupra procesului didactic la disciplină. Numărul evaluărilor sumative la *Limba și literatura română* se determină ținând cont de recomandările din Reperetele metodologice de organizare a procesului educațional la disciplină, elaborate anual de către MECC.
- **Activități de învățare** – reprezintă selectarea de către profesor a celor mai reprezentative unități de învățare, specifice disciplinei LLR, adaptate stilurilor de învățare precum și stilurilor de predare.
- **Activitățile și produsele de învățare recomandate** prezintă o listă deschisă de contexte semnificative de manifestare a unităților de competențe proiectate pentru formare/dezvoltare și evaluare în cadrul unității respective de învățare. Cadrul didactic are libertatea și responsabilitatea să valorifice această listă personalizat la nivelul proiectării și realizării lecțiilor, dar și să o completeze în funcție de specificul clasei concrete de elevi, de resursele disponibile etc.
- **Observații** – se înregistrează modificările care, eventual, vor surveni pe parcursul anului școlar.

- Cadrul didactic are libertatea de a completa proiectul de administrare a disciplinei cu alte rubrici care îi pot facilita activitatea de proiectare. De exemplu: poate face o demarcație între semestre și totalizări la finele fiecărui semestru și la finele anului școlar; poate include rubrica Săptămâna destinată repartizării orientative pe săptămâni a orelor rezervate pentru parcurgerea modului (de ex.: S1, S2 ... etc. sau prin precizarea perioadelor calendaristice).
- **Resurse** – se indică paginile din manual și, eventual, din suporturi didactice auxiliare, pentru fiecare subiect tematic; la discreția învățătorului, pot fi notate și alte elemente (materiale didactice, forme de organizare a activităților ș.a.).

Proiectarea anuală a unităților de competențe

Repartizarea orientativă a orelor în raport cu unitățile de conținut

UNITĂȚILE DE CONȚINUT	Nr. orientativ de ore pe clase Nr. de ore anual				
	Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a	Clasa a IX-a
	204	204	170	170	165
Identitatea lingvistică și culturală	7	7	6	6	6
Comunicare orală	15	15	12	12	12
Literatura și receptarea	55	55	44	44	44
Comunicarea scrisă	15	15	12	12	12
Limba română în dinamică	55	55	44	44	44
Experiențe lingvistice și de lectură:	7	7	6	6	6

**MODEL DE DISTRIBUIRE A UNITĂȚILOR DE COMPETENȚE
CLASA A V-A**

Unități de competențe	Unitatea de învățare nr. 1	Unitatea de învățare nr. 2	Unitatea de învățare nr. 3	Unitatea de învățare nr. 4	Unitatea de învățare nr. 5	Unitatea de învățare nr. 6	Unitatea de învățare nr. 7	Unitatea de învățare nr. 8	Unitatea de învățare nr. 9	Unitatea de învățare nr. 10
Identitatea lingvistică și culturală										
1.1. Formularea argumentelor despre limba română ca limbă maternă și ca limbă de stat.	*	*	*							*
1.2. Explicarea conceptului de identitate etnică, lingvistică, culturală.					*	*	*	*		
Comunicare orală										
2.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, informațiilor explicite și implicite, în diverse tipuri de texte orale.	*	*	*		*		*		*	
2.2. Utilizarea resurselor fono-respiratorii individuale în comunicarea orală.		*		*		*		*		*
2.3. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei.		*		*		*		*		*
Literatura și receptarea										
3.1. Confirmarea înțelegerii unui text prin răspuns la întrebări în baza lui.	*	*	*		*					
3.2. Identificarea componentelor de structură a textului literar și nonliterar.	*	*	*		*			*	*	*

3.3. Formularea ghidată a mesajului textului literar.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
3.4. Exprimarea propriilor stări postlectorale.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
3.5. Rezumarea unui text narativ în baza planului simplu de idei.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
3.6. Identificarea valorilor literar-artistice ale textului pe parcursul lecturii.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
3.7. Recunoașterea figurilor de stil în limita unităților de conținut.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
3.8. Caracterizarea personajelor literare din perspectiva valorilor.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
3.9. Compararea unor personaje din diferite opere literare din perspectiva valorilor.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
Comunicarea scrisă																		
4.1. Scrierea corectă, lizibilă a textelor cu păstrarea structurii și a aspectului îngrijit.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4.2. Aranjarea în pagină a textului literar și nonliterar.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4.3. Exprimarea, în scris, a unor informații, opinii pentru varii texte.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
4.4. Elaborarea textelor nonliterare pentru e-comunicare.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Limba română în dinamică																		
5.1. Exprimarea intențiilor de comunicare prin achiziții lexicale, fonetice, gramaticale.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
5.2. Respectarea normelor lingvistice în diverse situații de comunicare.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

5.3. Identificarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
5.4. Monitorizarea propriei exprimări prin raportare la normă.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Experiențe lingvistice și de lectură																		
6.1. Identificarea informațiilor esențiale receptate din cotidian.	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
6.2. Exprimarea experiențelor de lectură prin texte recomandate pentru gestionarea propriei învățări.									*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

2.3. Proiectarea unităților de învățare sau proiectarea didactică zilnică

PROIECTUL UNEI UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE va avea următoarea rubricăție:

Tabelul 6. Model nr. 1 de realizare a Proiectării unității de învățare

Unitatea de învățare: _____

Nr. de ore alocate: _____

Unități de competențe	Detalii de conținut	Nr. ore	Data	Resurse	Evaluare	Observații

Tabelul 7. Model nr. 2 de realizare a Proiectării unității de învățare

Unitatea de învățare: _____

Nr. de ore alocate: _____

Data	Subiectul lecției	Tipul lecției	Unități de competență	Etapile lecției	Conținuturi și resurse didactice	Strategii didactice	Evaluarea
				Evocarea			
				Realizarea sensului			
				Reflecție			
				Extinderea			

Indicații pentru completarea rubricilor:

- **Unitatea de învățare** – se trece numărul de ordine și denumirea unității în conformitate cu eșalonarea din proiectul de administrare a disciplinei.
- **Nr. de ore alocate** – se trece numărul corespunzător din proiectul de administrare a disciplinei.
- **Unități de competențe** – în variantă schematică, se transcriu numerele de ordine ale tuturor unităților de competențe prevăzute pentru modulul dat în Curriculum disciplinar (de exemplu: 3.1; 3.2; 3.3 etc.); dacă se consideră necesar – se transcriu din Curriculum.
- **Detalii de conținut** – se eșalonează unitățile de conținut și Textul literar-resursă, după caz pentru fiecare oră, care pot fi preluate din manualul aprobat de MECC, din lista de conținuturi din Curriculumul disciplinar; apoi, în funcție de specificul disciplinei, creativitatea pedagogului și alți factori, se explicitează par-

cursurile elevilor la fiecare lecție – mai succint sau mai desfășurat; înscrierile din această rubrică trebuie să evidențieze formulări esențializate care se vor trece în catalogul clasei la fiecare lecție.

- **Data** – se trec datele calendaristice pentru fiecare subiect tematic indicat în coloana anterioară, ținând cont de structura anului școlar.
- **Resurse** – se indică paginile din manual și, eventual, din suporturi didactice auxiliare, pentru fiecare subiect tematic; la discreția învățătorului, pot fi notate și alte elemente (materiale didactice, forme de organizare a activităților ș.a.); la nivelul unității de învățare nu este obligatoriu de a proiecta metodele și formele activității didactice la lecții (la dorință, referințe la acest aspect pot fi făcute în detalierea conținuturilor).
- **Evaluare** – se vor indica lecțiile în cadrul cărora se proiectează:
  - *evaluarea inițială (EI)*;
  - *evaluarea formativă (EF)*;
  - *evaluarea sumativă (ES)*,

La disciplina *Limba și literatura română*:

- la început de an, semestru, modul, se proiectează o EI;
- numărul de ES se determină ținând cont de recomandările din *Reperete metodologice de organizare a procesului educațional la disciplină*;
- repartizarea EF în parcursul învățării se face în corespundere cu ritmul de învățare al elevilor, alți factori eventuali.
- după fiecare evaluare sumativă se realizează o lecție de activități postevaluative diferențiate: de recuperare, de antrenare, de dezvoltare. Se recomandă de a proiecta unitățile de competențe și/sau produsele selectate pentru fiecare EF.

Observații – se înregistrează modificările care, eventual, vor surveni pe parcursul anului școlar.

MODEL DE PROIECTARE A UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE LA GIMNAZIU

Unitatea de învățare nr. 1. *Patria și limba română*

Unități de competență vizate:

- 1.1. Formularea argumentelor despre limba română ca limbă maternă și ca limbă de stat;
- 2.3. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei;
- 3.1. Confirmarea înțelegerii unui text prin răspuns la întrebări în baza lui;
- 3.6. Identificarea valorilor literar-artistice ale textului pe parcursul lecturii;
- 4.3. Exprimarea, în scris, a unor informații, opinii pentru varii texte;

- 5.1. Exprimarea intențiilor de comunicare prin achiziții lexicale, fonetice, gramaticale;
- 5.3. Identificarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarelor;
- 6.2. Exprimarea experiențelor de lectură prin texte recomandate pentru gestionarea propriei învățări.

Data	Unități de conținut	Activități de învățare	Timp	Activități de evaluare
	<p>Limba română, limba maternă</p>	<p>Evocare Discuție în baza citatului <i>Limba română este comoară fără cheie.</i> (I. Slavici), în pereche. Relatarea întregii clase a concluziilor discuției. Realizarea sensului Reflecție Extindere. Foae de portofoliu cu secvențe din poezii despre limbă.</p>	<p>10 min.</p>	
	<p>Monolog despre sine ca vorbitor al limbii române. <i>Atelier de vorbire</i></p>	<p>Evocare. Activitate în echipe. Enumerarea a cât mai multor domenii de activitate în care se utilizează limba română. Realizarea sensului. Reflecție. Elaborarea unui monolog de 1 min. despre rolul limbii române în dezvoltarea ta personală. Extindere. Intervievarea unui adult despre necesitatea cunoașterii limbii române.</p>		
	<p>Poezia lirică. Text-suport: „...” Lectură și observare</p>	<p>Evocare. Numirea și, la dorință, recitarea unui fragment din poezia preferată. (3-5 elevi) Realizarea sensului. Lectura expresivă a poeziei <i>Țara mea</i> de Otilia Cazimir (de către profesor): Frumoasă mi-e țara străveche, Întinsă pe munți și pe văi, Cu fete cu flori la ureche, Cu mândri și ageri flăcăi! Frumoasă mi-e țara cea nouă, Când râde cu râs tineresc, Cum râde grădina când plouă și florile când înfloresc. VAS: Ce văd? Ce aud? Ce simt?, activitate în grupuri mari:</p>		

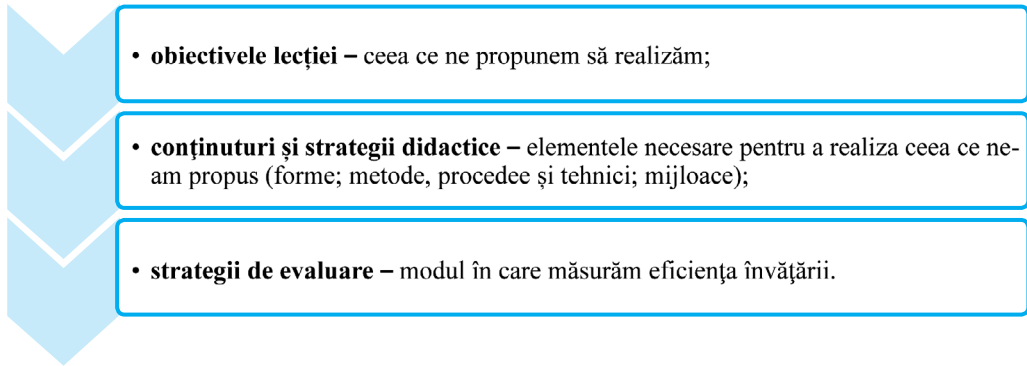
		Lectura poeziei, de către 2-3 elevi, cu intonația cerută de semnele de punctuație. Exerciții de vocabular. Reflecție Extindere. Memorarea poeziei. Pregătire pentru autodictare.		
	Poezia lirică. Text-suport: „...” Lectură și explorare	Evocare. Autodictare Realizarea sensului. Set de întrebări și sarcini pentru explorarea textului, în grupuri mici. Reflecție. Explicarea opoziției țara străveche – țara cea nouă. Extindere		
	Poezia lirică. Text-suport: „...” Lectură și interpretare	Evocare <i>Scriere liberă:</i> Pentru mine, țara reprezintă..... Realizarea sensului. Reflecție Extindere		
	Reguli de acces la cuvânt: întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt	Evocare Realizarea sensului Reflecție. Activitate în echipe: formularea unor condiții de comunicare după principiul: <i>Așa, DA! / Așa, NU!</i> Extindere. Observarea comportamentului unor participanți la diverse situații de comunicare. Relatarea despre observațiile făcute.		
	Cartea, obiect cultural	Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere		
	Structura cărții	Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere		

	Textul literar și nonliterar în tabele și scheme	<p>Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere</p>		
	Notițele	<p>Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere</p>		
	Lexic. Actualizarea materiei din clasa a IV-a.	<p>Evocare. Ghicește cuvântul țintă – mare. Realizarea sensului. Exerciții cu sinonime și antonime, cuvinte poli-semantice. Reflecție. Încadrarea cuvintelor în enunțuri. Extindere. De construit 5 enunțuri cu sinonime diferite ale adjectivului <i>mare</i>.</p>		
	Morfologie. Actualizarea materiei din clasa a IV-a	<p>Evocare. Povestea părților de vorbire. Realizarea sensului. Lista părților de vorbire studiate în cl. I-IV. Exemple. Reflecție Extindere</p>		
	Sintaxă. Actualizarea materiei din clasa a IV-a	<p>Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere</p>		
	Sinonime	<p>Evocare Realizarea sensului Rescrierea unui text înlocuind cuvintele marcate cu sinonimele lor. Reflecție Extindere</p>		

	Antonime	<p>Evocare Realizarea sensului Rezolvarea unor exerciții cu antonime, individual. Reflecție <i>Revizuire circulară. Discuții.</i> Extindere</p>		Evaluare reciprocă
	Câmpul lexical	<p>Evocare Repartizarea elevilor în echipe conform anotimpului preferat. Relatări despre anotimp, în grup. Prezentări. Realizarea sensului Selectarea cuvintelor Reflecție Extindere</p>		
	Familia lexicală	<p>Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere</p>		
	Oră de sinteză	<p>Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere</p>		
	Evaluare sumativă nr. 1			
	Analiza evaluării sumative	<p>Evocare Realizarea sensului Reflecție Extindere</p>		

2.4. Proiectarea didactică zilnică pentru fiecare lecție

La baza proiectului didactic **zilnic pentru fiecare lecție** stau trei repere intercondiționate:

Documentele curriculare subliniază faptul că centrarea învățământului gimnazial pe formarea de competențe presupune valorificarea acestuia la nivelul proiectării didactice **zilnice**, corelând acele componente ale unității de învățare, care se vizează prin lecția respectivă.

Tabelul 8. Elementele **Proiectul didactic al lecției de *Limba și literatura română***

- **Proiectul didactic al lecției de *Limba și literatura română* va conține următoarele elemente:**
- Unitatea de învățare
- Unitățile de competențe vizate (1-3)
- Unitățile de conținut (unitatea de conținut, actele de limbaj adecvate unității de conținut, elemente noi de limbaj, Textul - resursă, activități sau moduri de organizare specifice LLR)
- obiectivele lecției
- strategii didactice (forme, metode, mijloace)
- strategii de evaluare (tipuri de evaluare, produse evaluate, forme, metode, mijloace)
- resurse

Tipul lecției: elaborarea proiectului didactic începe cu încadrarea lecției în unitatea de învățare, ceea ce implică stabilirea tipului de lecție, iar tipul lecției este corelat cu tipul de evaluare care poate fi valorificat la lecție. Din perspectiva ECD, această corelare se configurează în modul următor:

- activitățile de evaluare formativă interactivă pot și trebuie să fie realizate la orice tip de lecție, vizând diferite aspecte, inclusiv cele atitudinale și metacognitive;
- evaluările formative punctuale se pretează cel mai bine în lecțiile de aplicare, iar evaluările formative în etape – la lecțiile de analiză-sinteză; însă, în funcție de rezervele de timp ale modului și de alți factori, cadrul didactic poate alege o altă variantă dintre cele posibile.

Tabelul 9. Antetul proiectului de scurtă durată

ANTETUL PROIECTULUI DE SCURTĂ DURATĂ va include:						
<ul style="list-style-type: none"> • Profesorul • Clasa • Data • Numărul lecției în sistemul de lecții (conform proiectării de lungă durată)__(De exemplu, 8/56, adică este lecția a 8-a din sistemul de lecții la unitate de învățare și lecția a 56-a din sistemul general de lecții la clasa respectivă) • Numărul lecției conform orarului _____ • Durata lecției _____ • Unitatea de învățare • Subiectul lecției: (unitățile de conținut curricular, actele de limbaj adecvate unității de conținut, elemente noi de limbaj, textul - resursă, activități sau moduri de organizare specifice LLR) • Unitățile de competențe vizate (recomandabil 1-3) <ol style="list-style-type: none"> 1. _____ 2. _____ etc. • Tipul lecției. Profesorul va alege unul din modelele propuse de ghid: modelul Gagne, din perspectiva formării competențelor, modelul integrat, modele constructiviste: ERRE, OLE, ȘVÍ etc. • Forma de organizare de bază, după caz: ateliere de vorbire, discuție, scriere, creație, dezbateri; atelier inter-transdisciplinar; masă rotundă; joc de rol (proces judiciar, ecranizare) etc. • Obiectivele lecției (recomandabil 2-4): <i>La sfârșitul lecției elevul va putea:</i> O1: O2: etc. <p style="text-align: center;">Tehnologia didactică a lecției</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metode: • Resurse (surse bibliografice, mijloace instrucționale): • Forme: • Strategii de evaluare (tipuri de evaluare, produse evaluate, forme, metode, mijloace) 						

Scenariul lecției

- **Notă.** Scenariul lecției poate fi prezentat atât în **formă tabelară**, cât și în **formă textuală**.
- Tabelul poate fi structurat în diverse moduri.

a)

Nr. crt.	Secvențele lecției	Timp	Obiectivele lecției	Activitatea profesorului	Activitatea elevului	Evaluarea (de proces)
1.						
2.						
etc.						

b)

Nr. crt.	Secvențele lecției	Timp	Obiectivele lecției	Strategia didactică	Metode, procedee	Evaluarea (de proces)
1. 2. etc.						

- **Notă.** În cazul prezentării textuale scenariul se prezintă în formă de text, evidențiind secvențele structurale ale lecției și activitățile preconizate în cadrul acestor secvențe. Se va indica asupra cărora dintre obiective se va lucra la secvența respectivă și cât timp se preconizează pentru această secvență.

2.5. Modele de proiectare a demersului didactic al lecției la Limba și literatura română

Proiectarea demersului didactic al lecției la *Limba și literatura română* poate fi realizată atât în baza secvențelor instrucționale (modelul R. M. Gagné), eșalonate în corespundere cu tipul lecției (Tabelul 10)

Tabelul 10. Tipurile de lecție din perspectiva formării competențelor

Secvențe instrucționale

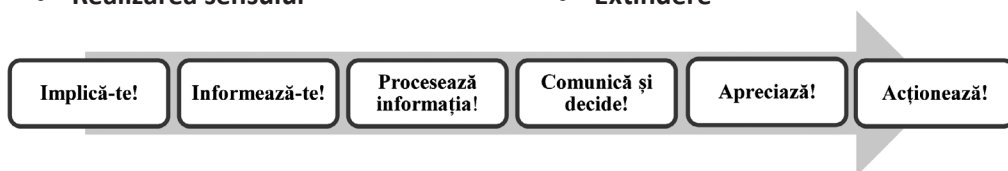
Lecția de formare a capacităților de dobândire a cunoștințelor	Lecția de formare a capacităților de înțelegere a cunoștințelor	Lecția de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor
<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizarea clasei 2. Verificarea temei pentru acasă. Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților 3. Predarea-învățarea materiei noi 4. Consolidarea materiei și formarea capacităților: la nivel de reproducere 5. Evaluarea curentă, instructivă, pentru materia nouă 6. Bilanțul lecției. Concluzii 7. Anunțarea temei pentru acasă 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizarea clasei 2. Verificarea temei pentru acasă. Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților 3. Consolidarea materiei și formarea capacităților la nivel: a) de reproducere; b) productiv 4. Evaluarea curentă, instructivă 5. Bilanțul lecției. Concluzii 6. Anunțarea temei pentru acasă 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizarea clasei 2. Verificarea temei pentru acasă. Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților 3. Consolidarea materiei și formarea capacităților la nivel: a) productiv; b) de transferuri în alte domenii 4. Evaluarea curentă, instructivă 5. Bilanțul lecției. Concluzii 6. Anunțarea temei pentru acasă

Lecția de formare a capacităților de analiză-sinteză a cunoștințelor	Lecția de formare a capacităților de evaluare a cunoștințelor	Lecția mixtă
1. Organizarea clasei 2. Verificarea temei pentru acasă 3. Analiza-sinteza materiei teoretice studiate (sistemizarea, clasificarea, generalizarea) 4. Analiza-sinteza metodelor de rezolvare studiate la nivel: a) productiv, cu transferuri în alte domenii; b) creativ 5. Evaluarea curentă, instructivă 6. Bilanțul lecției. Concluzii 7. Anunțarea temei pentru acasă	1. Organizarea clasei 2. Instrucțiuni privind realizarea lucrării de evaluare 3. Realizarea lucrării de evaluare 4. Bilanțul lecției. Concluzii 5. Anunțarea temei pentru acasă	1. Organizarea clasei 2. Verificarea temei pentru acasă. Reactualizarea cunoștințelor și a capacităților 3. Predarea-învățarea materiei noi 4. Consolidarea materiei și formarea capacităților la nivel: a) de reproducere; b) productiv, cu unele transferuri în alte domenii 5. Evaluarea curentă, instructivă, pentru materia nouă 6. Bilanțul lecției. Concluzii 7. Anunțarea temei pentru acasă

Modelul ERRE

Modelul ERRE este configurat ca un cadru metodologic de proiectare și învățare, favorabil dezvoltării gândirii critice. Corelarea dintre fazele ERRE și procesul de formare a competențelor poate fi prezentată printr-o suită de 6 pași care facilitează metodologic formarea competențelor și care corespund etapelor:

- **Evocare**
- **Realizarea sensului**
- **Reflecție**
- **Extindere**

Desfășurarea eficientă a lecției are la bază anumite condiții:

- crearea unei atmosfere psihologice productive, axată pe stimă și încredere reciprocă;
- formarea motivației pentru învățare;
- înarmarea elevilor cu tehnici de a învăța să învețe;
- oferirea unui conținut informațional funcțional necesar pentru rezolvarea anumitor situații din viață.

Ținând cont de aceste aspecte, profesorul poate proiecta demersul educațional al unei lecții, răspunzând, pe de o parte cerințelor curriculare la disciplină, iar pe de alta necesităților și intereselor elevilor implicați în procesul de învățare.

Proiectul didactic de scurtă durată, la fel ca și proiectul didactic de lungă durată „implică două aspecte structurale: *date generale și desfășurarea activității*.”

Dintre toate variantele de proiecte didactice de scurtă durată putem configura două modele:

- un model de proiect care are la bază conexiunea elementelor constitutive ale procesului (modelul **a**);
- un model de proiect în care accentul se pune pe actanții procesului didactic: profesorul și elevul (modelul **b**).

I. Date generale

- Obiectul de studiu
- Clasa
- Data
- Tema
- Tipul lecției
- Metodologia formării competențelor
- Referințe bibliografice

II. Desfășurarea activității

a)

Etapele lecției	Obiective operaționale	Conținutul informațional	Tehnologia didactică	Evaluarea

b)

Etapele lecției	Obiective operaționale	Activitatea profesorului	Activitatea elevului	Evaluarea

Paradigma constructivistă a proiectării didactice plasează elevii în centrul învățării, mobilizând cunoștințele lor anterioare, conducând spre elaborarea unui context de învățare propriu; se postulează că elevul își construiește propria interpretare a informațiilor și a situațiilor cu care se confruntă, iar învățarea se desfășoară prin cooperare, elevii realizând proiecte autentice motivante, stimulative. Perspectiva constructivistă consideră gândirea critică ca nucleu al procesului de predare-învățare. Rolul profesorului este de *organizator, facilitator, antrenor, ghid, coordonator, moderator, consilier*

Profesorul își construiește demersul de proiectare după modelele care corespund propriului stil de lucru, nivelului de vârstă, interese al clasei. Poate alege oricare model de proiectare a învățării constructiviste bazate pe etapele lecției.

Modele de proiectare a învățării constructiviste bazate pe etapele lecției

Modelul Cadrul ERRE	Modelul facilităților procedurale	Modelul ICON	Modelul CETP/SIS	Modelul OLE	Modelul celor 5 E
Modelul CLD	Modelul CECERE	Modelul ETER	Modelul OSIOS	Modelul celor 5 D	etc.

- **Modelul facilităților procedurale.** Este o modalitate de co-investigație și învățare individuală, care se desfășoară în patru etape: puncte de sprijin; elevul elaborează, confruntarea cu opiniile grupului/clasei și corectarea rezultatelor; sinteza finală.
- **Modelul ICON** (Interpretation, Construction, Blacki McClintock, 1995) Observarea. Construirea interpretărilor. Contextualizarea. Confruntarea interpretărilor. Colaborarea. Prezentarea rezultatelor. Aplicații.
- **Modelul CETP/SIS.** Reactualizarea. Analiza erorilor. Introducerea. Efectuarea. Reflecția personală. Post-evaluare.
- **Modelul OLE.** (Open, Learning, Environments). Prezentarea. Procesarea mentală. Construirea. Colaborarea. Sinteza.
- **Modelul celor 5 E.** Angajarea. Explorarea. Explicarea. Elaborarea. Evaluarea. Modelul CIP (Cognitive Information Processing). Experiența directă. Sesizarea punctelor centrale. Analiza. Aplicarea. Evaluarea și autoevaluarea.
- **Modelul CLD** (Constructivist Learning Design). Precizarea situației. Alcătuirea grupurilor. Alcătuirea și folosirea procedurilor. Formularea de întrebări. Exterio-rizarea. Efectuarea de reflecții.
- **Modelul CECERE.** Context. Explorare. Cooperare. Elaborare. Reflecții. Evaluare.
- **Modelul ETER** (Experience, Theory, Experimentation, Reflection). Efectuarea de experiențe concrete. Abordarea teoretică. Efectuarea de experimente. Reflecția.
- **Modelul OSIOS.** Orientarea. Scanarea. Interpretări proprii. Organizarea. Schematizarea.
- **Modelul celor 5 D.** Descifrarea problemei. Definirea problemei. Dezvoltarea problemei. Delegarea sarcinii. Design-ul problemei.

În continuare este prezentat un exemplu de proiect didactic de scurtă durată pentru clasa a VI-a, realizat în contextul Curriculumului actual.

2.6. Specificul lecțiilor de Limba și literatura română

2.6.1. Lecția, entitate complexă și reușita ei

Din punct de vedere al managementului „ (...) lecția reprezintă un *microsistem de instruire*”². Această semnificație conferită lecției reprezintă deja o nouă manieră de abordare a acestei activități didactice de bază în cadrul procesului de învățământ. *Noua manieră de abordare* este favorabilă managementului lecției. Definită ca „microsistem de instruire”, lecția este plasată într-un cadru global și strategic. Nivelul reprezentat prin „*microsistem de instruire* – operant, de obicei, la nivelul clasei”, *lecția* constituie un exemplu semnificativ prin faptul că „reproduce la nivel micro ceea ce reprezintă la scară largă procesul de învățământ”³. Astfel, din perspectivă managerială, *lecția* reflectă la scară *micro* concepția și organizarea procesului de învățământ, realizate la nivel de *macrosistem*. În acest sens, „lecția este o unitate didactică ce tinde în mod deliberat către un anumit scop, în condiții determinate, cu ajutorul unor mijloace adecvate, pentru a ajunge de la condițiile existente la condiții corespunzătoare scopului urmărit”⁴. Deci, *lecția* este o *entitate complexă* bazată pe corelația permanentă dintre *obiective-conținuturi-metode-evalaure*.

Calitatea lecției este determinată de *variabilele care intervin în desfășurarea ei, fiind puse în acțiune și interacțiune* de „binomul profesor-elev” în contextul clasei de elevi, în cadrul activității de predare-învățare-evaluare⁴.

- *finalitățile* (unitățile de competențe și obiectivele lecției) reprezintă „*inima*” lecției, esența, deoarece exprimă comportamentele, ce urmează a fi formate elevilor;
- *conținutul materiei* constituie *mijlocul didactic principal* de realizare a obiectivelor propuse;
- *strategia de instruire* (propusă de profesor), respectiv *strategia de învățare* adoptată de elevi, definește tipul de învățare adecvat condițiilor date și prin el tipul sau varianta potrivită de lecție, sugerează alegerea și combinarea optimă a metodelor, procedurilor, mijloacelor și formelor de activitate, generează anumite tactici de acțiune;
- *tehnologia didactică* propune utilizarea unor metode și procedee didactice, materiale și mijloace de învățământ care contribuie la realizarea finalităților prin intermediul conținuturilor;

² Cristea S. Dicționar de pedagogie. Chișinău-București: Grupul editorial Litera, 2000, 400 p.

³ Cerghit I., Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii. București: Aramis, 2002.

⁴ Cerghit I., (coordonator), Perfecționarea lecției în școala modernă. București:Editura Didactică și Pedagogică, 1983, 228 p.

- *formele de grupare a elevilor în cadrul lecției* (activități în grup, cazuri care trebuie tratate individual etc.) perfecționează cadrul social al lecției, facilitează îmbinarea studiului independent cu învățarea interdependentă, contribuie la diversificarea metodelor;
- acțiunile de *predare-învățare-evaluare* subordonate finalităților îndeplinesc funcții complementare de comunicare, de formare a valorilor, atitudinilor, abilităților și de verificare a gradului de însușire a achizițiilor;
- operațiile speciale de *evaluare* (inițială, continuă, finală) asigură conexiunea inversă (*feed-back*) de măsurare și apreciere a rezultatelor obținute în timpul lecției și la sfârșitul lecției, îndeplinind funcția de reglare-autoreglare a activității realizată de binomul profesor-elev în cadrul lecției;
- resursele și stilurile pedagogice existente și promovate la nivelul clasei de elevi – asigură contextul lecției, climatul educațional al lecției, ambianța educațională a lecției care favorizează (sau inhibă) realizarea obiectivelor propuse la începutul lecției.

Aceste *variabile ale lecției* pot fi grupate în cadrul unui *model tridimensional al lecției*: dimensiunea *funcțională*, dimensiunea *structurală* și dimensiunea *operațională*⁵

- dimensiunea *funcțională* a lecției include obiectivele operaționale ale lecției;
- dimensiunea *structurală* include: profesorul și elevii clasei; conținuturile, metodologia, formele de organizare, timpul disponibil, mediul clasei;
- dimensiunea *operațională* include proiectul lecției elaborat de către profesor, strategiile de instruire propuse, procesul de *predare-învățare-evaluare*, circuitele de *feed-back* cu funcțiile lor ameliorative etc.
- Toate tipurile de lecții sunt perfectibile în funcție de capacitatea lor de valorificare efectivă a timpului pedagogic disponibil, care presupune construirea unor situații de instruire/învățare optime în raport de condițiile existente în cadrul clasei de elevi⁶.

2.6.2. Tipuri de lecții în contextul LLR

- lecții de studiere a textului (literar și nonliterar) și dezvoltare a competențelor de comunicare;
- lecții de asimilare a noilor conținuturi de lingvistică și de dezvoltare a competențelor de comunicare;

⁵ Cerghit I., Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii. București: Aramis, 2002.

⁶ Cristea Gabriela, Managementul lecției. București: Editura didactică și Pedagogică, R. A., 2008, 212 p

- lecții-atelier (de exersare a competențelor de lectură, de scriere, de comunicare orală, în baza textului și detașat de text);
- lecții de evaluare a competențelor;
- lecții de analiză a probelor de evaluare.

Atelierul de scriere, ca parte a demersului didactic, se va construi dintr-o serie de sarcini, toate centrate pe producerea unui text coerent.

Atelierul are un proces tehnologic clar și un produs finit bine proiectat. În cadrul atelierului de scriere procesul tehnologic va include pașii necesari pentru acumularea informației, organizarea textului propriu-zis, redactarea și perfectarea lui. Produsul finit proiectat va fi textul scris de elev.

În cadrul atelierelor de scriere, elevii își dezvoltă următoarele competențe: utilizarea diverselor strategii de informare și documentare, în vederea abordării eficiente a comunicării scrise; aranjarea în pagină a textului propriu; corectitudinea lingvistică a comunicării scrise; producerea actelor de comunicare scrisă.

Un *atelier de scriere*, ca parte a strategiei de dezvoltare a gândirii critice, nu se axează pe reproducerea celor învățate, ci se realizează parcurgând calea de la *scrierea personală spre scrierea publică*, cu aplicarea tehnicilor adecvate de evocare, de realizare a sensului și de reflecție.

Acest tip de lecție este solicitat de către elevi, deoarece le oferă posibilitatea de a-și da frâu liber gândirii, imaginației, creativității. La asemenea vârstă, elevul este capabil să-și expună liber punctul de vedere, să-și manifeste spiritul critic și cel de observație. Este importantă aprecierea și atitudinea colegilor, validitatea argumentelor acestora. Profesorul trebuie doar să-i dirijeze și să-i monitorizeze în astfel de activități. Când elevul ajunge să-și controleze propria activitate de producere a textului, sarcinile din cadrul atelierului pot deveni teme pentru acasă.

Principiul corelației interdisciplinare presupune abordarea unui demers didactic interdisciplinar cu toate disciplinele școlare, prin utilizarea principiilor și metodelor informatice pentru rezolvarea de probleme, elaborarea proiectelor, prelucrarea de informații specifice disciplinelor și utilizarea resurselor educaționale digitale.

E-Comunicare este o formă comună de interacțiune, care permite combinarea mai multe forme de media.

Comunicarea electronică cunoaște diverse clasificări. Din punctul de vedere al momentului efectiv de realizare, aceasta poate fi sincronă, participanții la actul comunicării fiind prezenți în același timp (on-line) ori asincronă, când nu există constrângeri de ordin temporal. Dintr-o altă perspectivă, cea a formei de interacțiune, comunicarea

electronică poate fi dialogică (forma cea mai răspândită) ori monologică (blogurile, publicațiile electronice).

E-text – textul care funcționează în format electronic sau digital. Se pot distinge două tipuri de *texte scrise virtuale*: cele care utilizează, în cea mai mare parte, un limbaj literar standard (email-ul, blogurile) și textele care se constituie din elemente ale oralității (chatul, SMS-ul, forumul, twitterul).

Referindu-ne la variantele de comunicare virtuală și la expresia oralității în ele, deosebim două tipuri de „oralitate” digitală: a) scrisă și b) reprezentată de conversația prin canalul video.

a) *Oralitatea digitală* în comunicarea scrisă, reprezentată de rețeaua virtuală, presupune mai multe aspecte: *e-mailul*, *SMS-ul telefonic*, *chatul*, *comentariile la articole publicate pe diverse site-uri*, *toate rețelele de socializare*.

E-mailul este modalitatea de comunicare cea mai frecventă datorită faptului că este cel mai ușor de utilizat, susține R. M. Amza [R. M. Amza, *Forme și trăsături ale comunicării mediate de computer*. În: *Limba Română: Structură și funcționare*, Editura Universității din București, București, 2005., p. 437]. Varianta offline are similitudini cu scrisoarea în accepție mai veche, când emitentul este în așteptarea, posibil și de lungă durată, a răspunsului. Totuși durata așteptării aici nu depinde de factori obiectivi (cum ar fi poșta, în vechiul mod de comunicare epistolară), ci strict de cei subiectivi (de disponibilitatea/nondisponibilitatea receptorului).

Blogul este o publicație web (un text scris) care conține articole periodice sau și actualizate neîntrerupt ce au de obicei un caracter personal. Ca regulă, actualizarea blog-urilor constă în adăugiri de texte noi, asemenea unui jurnal, toate contribuțiile fiind afișate în ordine cronologică inversă.

Chatul desemnează un dialog sau schimb de replici (text) scrise și transmise instantaneu între două sau mai multe persoane, prin intermediul unui canal electronic de transmitere a informației, de obicei în Internet. Chatul poate fi realizat ori prin browser, ori cu ajutorul unor programe dedicate cum ar fi Yahoo! Messenger, Skype și altele. O trăsătură caracteristică a chaturilor este utilizarea masivă a abrevierilor.

SMS-ul – (mesaje scurte) este un serviciu de comunicare standardizat în rețelele mobile GSM, folosind protocoale de comunicare care să permită schimbul de mesaje.

Dacă vorbim de pretențiile scrisului în comunicarea pe internet, întâlnim un termen care îl completează pe cel de oralitate digitală, și anume *cyberscriere*, „termen generic tot mai răspândit în literatura de specialitate străină („scrierea în mediu electronic)”, denumind „forme și practici destul de diferite de comunicare scrisă, care pot fi puse alături din dorința unei simplificări metodologice și în virtutea faptului că prezintă mai multe caracteristici comune decât note diferențiatore (SMS, IRC – acronim pentru In-

ternet Relay Chat)” [C. I. Mladin, *Spre o recodare a modului de comunicare scripturală. Sau despre tirania democratică a cyberlimb@jului*. [online] http://www.philippide.ro/distorsionari_2008/237-248%20MLADIN_RED.pdf, accesat: 18.05.19, p. 239].

Este salutar ca **produsele elevilor** să fie păstrate o perioadă, în colțișorul de expoziții al clasei, să fie plasate pe e mail sau să fie publicate în revista clasei (format hârtie sau electronică).

Produse:

Dictarea electronică	Cererea	CV
<ul style="list-style-type: none"> • Respectă norma limbii române literare • Scrie corect toate cuvintele • Respectă semnele de punctuație 	<ul style="list-style-type: none"> • Respectă structura textului • Folosește formula de adresare, formula de prezentare, formula finală de adresare • Utilizează cuvântul: rog/solicit • Respectă ordinea ideilor 	<ul style="list-style-type: none"> • Respectă structura textului • Folosește cuvinte adecvate. • Expune coerent și clar fiecare gând. • Respectă ordinea ideilor.

Dictarea electronică

Dictările „self-control” sau autocontrol urmăresc scopul de a individualiza procesul de studiere a ortografiei și punctuației limbii române, deoarece diferiți elevi au niveluri de cunoștințe diferite, fapt care se caracterizează și prin specificul erorilor comise la diverse compartimente. Astfel, cineva întâmpină dificultăți la scrierea cuvintelor prin cratimă, alții au probleme la scrierea vorbirii directe sau a dialogului etc. Așadar, prin selectarea corectă a materialului didactic prim, adică a textului de dictat, poate fi diferențiat procesul de autoevaluare al efectivului de elevi.

Dictarea grafică, aceasta constând în redarea prin desen-linii, puncte, figuri și alte semne convenționale, a unităților de limbă – a structurii cuvântului, a funcției lui sintactice, a structurii unității sintactice. Astfel, în cadrul dictării grafice profesorul formulează sarcina, iar elevii efectuează itemul.

Utilizarea TIC în procesul educațional la disciplina *Limba și literatura română* este una din prioritățile strategiei didactice.

3. Referințe metodologice și procesuale ale Curriculumului la disciplina *Limba și literatura română*

3.1. Manualul de Limba și literatura română – asigurarea calitativă a Curriculumului școlar

- Manuale școlare din perspectiva curriculumului dezvoltat
- Structura manualului pe unități de învățare – 10 unități de învățare – clasele a V-a – a VI-a
- Cum lucrează profesorul cu autorul de manual cu temele generice
- Fiecare tema generica poate fi secondata (in teme mai mici)
- Obligatoriu lucru cu imaginea
- Reluarea ciclica a subiectelor
- Recomandări pentru sinopsisul manualului
- OBLIGATORIU
- Să reflecte toate unitățile de conținut (curriculare)
- Respectarea principiilor științifice cu trimitere la sursa veridice (respectarea logico-semantic)
- Ore de sinteză
- Ora de evaluare
- ACTIVITĂȚI TRANSDISCIPLINARE
- Un sinopsis al distribuirii conținuturilor
- SARCINI DE LUCRU

Autorii de manuale vor aborda conținuturile educaționale (materile lingvistice/de comunicare, literare/lectorale) în manieră originală, având grijă să selecteze și să structureze materiile lingvistice/comunicative, textele literare/nonliterare (de bază și auxiliare), subiectele de comunicare, temele gramaticale, exercițiile și materialele ilustrative în baza principiilor EL/ELA și a timpului didactic (nr. ore/disciplină), stabilite prin acest document. Această cerință va fi respectată și la organizarea materiilor în unități de conținut (module, părți, capitole, paragrafe, teme etc.), care vor fi concepute ca entități didactic-educative ce integrează următoarele domenii de referință: texte de bază și auxiliare; subiecte de comunicare orală și scrisă; vocabular și gramatică funcțională; ortoepie și ortografie; punctuație și stilistică; analiză de text, elemente de semiotică și hermeneutică literară.

Unitățile mici de conținut (exerciții, teme și întrebări) se vor orienta spre un singur domeniu de referință. Fiecare manual va propune materii suficiente pentru formarea/dezvoltarea competențelor specifice limbii și literaturii române ca disciplină școlară, pentru desfășurarea unor sisteme plene de activitate lingvistică/comunicativă și literară/lectorală, precum și materii pentru evaluări școlare inițiale, curente și sumative.

În acest fel, profesorii și autorii de manuale vor reuși să găsească modalitățile eficiente de adaptare a procesului educațional în gimnaziu la condițiile particulare ale clasei și ale individualității elevilor. Acest fapt constituie o premisă concludentă pentru titlul de disciplină școlară de tip integrat, axată, preponderent, pe un demers educativ-formativ.

Modelul funcțional-comunicativ rămâne perspectiva definitorie în organizarea și desfășurarea procesului educațional la disciplină. Proiectarea/structurarea activităților educaționale, realizarea valorică a sensului didactic proiectat și organizarea pertinentă a tuturor tipurilor de evaluare a rezultatelor școlare la disciplină va articula eficiența celor două componente specifice ale concepției lingvistice și literare (EL/ELA).

Realizarea sistemelor de competențe definite de Curriculum se va manifesta în comportamente comunicative culte, în activități și atitudini literar-artistice și estetice generale, acestea reprezentând și scopul atins al EL/ELA.

Conceptorii de manuale, cât și cadrele didactice sunt invitați să aplice în practică principiile curriculare fixate în Repererele conceptuale:

- repetării și restructurării materialului,
- accesibilității,
- abordării individualizate,
- abordării comunicative a conținuturilor lingvistice și tematice,
- abordării interculturale
- centrării pe succes.

3.2. Strategii didactice de predare-învățare specifice disciplinei Limba și literatura română

În sprijinirea acestei implementări pot fi recomandate variate **strategii didactice active și interactive**, după cum urmează:

- 1) strategii expositive;
- 2) strategii didactice ilustrativ – explicative;
- 3) strategii euristice;
- 4) strategii algoritmice;
- 5) strategii de învățare prin cooperare;
- 6) strategii problematizate.

Propunem cadrelor didactice și autorilor de manuale explorarea **alternativelor metodologice de predare-învățare-evaluare**, a învățării active, învățării prin descoperire, învățării în bază de sarcini, învățării în bază de probleme și învățării în bază de proiecte.

Învățarea activă – presupune folosirea unor metode, tehnici și procedee care să-l implice activ pe elev în procesul de învățare-predare-evaluare, urmărindu-se dezvoltarea gândirii critice, stimularea creativității și dezvoltarea interesului pentru învățare. Astfel, elevul este ajutat să înțeleagă lumea în care trăiește și să aplice în diferite situații de viață ceea ce a învățat în cadrul școlii. Elevii își asumă responsabilitatea pentru propriul succes. Fie că realizează un film digital despre școala lor pentru a fi prezentat colegilor din altă țară, elaborează un poster tradițional/digital pentru a relata cele studiate în cadrul unei lecții/modul sau prezintă argumentele pro și contra în cadrul unei dezbateri, elevii sunt implicați activ în fiecare etapă a învățării.

Învățarea prin descoperire – îl situează pe elev în ipostaza de subiect al cunoașterii științifice și reprezintă o modalitate de lucru prin intermediul căreia elevii sunt puși în situația de a descoperi adevărul, refăcând drumul elaborării cunoștințelor prin activitate proprie, independentă. Acest tip de învățare se derulează într-un cadru problematizant, fiind o finalitate a problematizării și a dezbaterii. Elevii se confruntă cu o situație-problemă, iar pentru soluționarea ei nu se cunoaște nicio metodă. Rezolvarea se poate găsi doar prin descoperire și presupune: organizarea și corelarea de date, structurarea și interpretarea lor, exersarea operațiilor gândirii și folosirea unor principii care necesită *intuiție, imaginație și creativitate*. Fie că analizează un filmuleț de scurt metraj/desen animat/bandă desenată/carte în limba străină pentru a identifica sunete, grupuri de sunete, intonații și modele de pronunție specifice, discută în baza unui studiu de caz, elaborează un poster interactiv în format tradițional/digital despre tema preferată sau comunică online cu semenii de peste hotare, elevii sunt implicați în activități autentice, care îi motivează să descopere lumea dincolo de pereții clasei.

Învățarea în bază de sarcini – elevii întâmpină probleme – nu doar legate de conținut și subiect, dar și de organizarea activității lor. Aceștia trebuie să găsească o soluție pe cont propriu și astfel își formează un spectru larg de abilități, de exemplu gestionarea timpului, planificarea activității, cooperarea în echipe, obținerea de materiale și selectarea informațiilor, găsirea și utilizarea instrumentelor etc. Învățarea bazată pe sarcini de lucru este flexibilă, deoarece elevii pot adapta sarcina de lucru la abilitățile lor. Elevii își dezvoltă nu doar competențele lingvistice, dar și cele necesare pentru o carieră de succes. Fie că realizează un desen animat/bandă desenată pentru a explica un obicei sau tradiție națională, elaborează o broșură turistică pentru a evidenția locurile cu semnificație istorică din comunitatea lor sau realizează o prezentare în format tradițional/digital despre interesele personale, elevii sunt implicați în activități practice, care fac învățarea distractivă dar și îi provoacă să învețe lucruri noi.

Învățarea în bază de probleme – este parte a schimbării paradigmei de la predare la învățare, profesorii jucând rolul de facilitatori ai învățării. Metoda folosește cazuri (scenarii construite) ce etalează o problemă pe care studenții o folosesc ca punct de plecare pentru a descoperi informații și a formula opinii și soluții diverse. Problema este prezentată elevilor înainte de procesul de învățare, profesorul intervenind ulterior, atunci când este cazul, cu clarificări, dar bazându-se pe ceea ce studenții au descoperit în lectura lor. Un element important este autonomia, întrucât elevii își definesc singuri obiectivele, ce anume au nevoie să cerceteze și să învețe, ceea ce aduce cu sine responsabilitatea surselor de informație. Fie că realizează un CV în format digital pentru a obține o bursă sau pentru a participa la un concurs școlar, creează un colaj artistic despre problemele de mediu și soluționarea acestora sau elaborează un spot publicitar pentru a promova un produs/brand autohton, elevii sunt invitați să creeze soluții creative și inovatoare care le pun la încercare toate abilitățile și competențele.

Învățarea în bază de proiecte – îi implică pe elevi în activități de investigare a unor probleme obligatorii și are drept rezultat obținerea unor produse autentice. Proiectele se dezvoltă pornind de la întrebări provocatoare care nu pot primi răspunsuri prin învățarea bazată pe memorare. Prin proiecte, elevii își asumă roluri active – cel care rezolvă problema, cel care ia decizia, cel care efectuează investigații, responsabilul cu documentarea. Pentru mulți elevi, acest stil de învățare este unul foarte atractiv deoarece derivă din autenticitatea experiențelor. Elevii își asumă rolul și comportamentul celor care lucrează într-un anumit domeniu. Fie că realizează un film documentar despre probleme de mediu, elaborează o broșură turistică pentru a evidenția locurile cu semnificație istorică din comunitatea lor sau realizează o prezentare multimedia despre argumentele pro și contra construirii unui mall, elevii sunt implicați în activități reale, care au semnificație dincolo de sala de clasă sau școală.

3.3. Modalități de creare a mediilor de învățare favorabile pentru elevi

Mediul școlar este educogen prin ritmul de activitate și organizarea într-o anumită consecutivitate a activității educative. Ambianța educațională este creată de relația profesor-elev. Cu toate că repererele conceptuale ale Curriculumul Național, încurajează parteneriatul profesor-elev, profesorul în acest context exercită rolul social de educator și rolul profesional de educator.

Aceste roluri determină un grad înalt de responsabilitate civică și profesională și presupun prezența unui nivel de competență didactică și integritate morală. Funcțiile și obligațiile profesorului sunt generate de prevederile curriculare. Actuala concepție curriculară este axată pe modelul procedural, orientat spre formare de competențe, și

presupune interactivitatea profesor-elev. În acest context profesorul are rolul de facilitator al procesului educațional.

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* încurajează tendința renunțării la „pupitrele de comandă” ale cadrelor didactice și promovează activități educaționale care favorizează comunicarea față-în-față.

Asigurarea stării de bine la ore este o condiție indispensabilă pentru succesul învățării disciplinei *Limba și literatura română*. Inserția unor elemente distractive, alternarea tipurilor de activitate, diversificarea mediilor și a mijloacelor folosite – acestea și alte modalități pot face ca elevul să vină și să învețe cu plăcere la lecții, să dobândească experiențe artistice pozitive și să le valorizeze în alte domenii și contexte.

Rolul profesorului este de a găsi cea modalitate optimă de stimulare a elevilor pentru efort de activitate independentă, prin diferite metode, tehnici folosite la diferite etape ale lecției. Evocarea experiențelor elevilor va include întrebări sau activități care îi implică, formularea independentă a obiectivelor de învățare corespunzător temei, propunerea ideilor pentru realizarea sarcinilor de instruire și proiectelor, autoevaluarea produselor elaborate în baza criteriilor stabilite în comun. Includerea jocurilor didactice în procesul educațional aprofundează și sistematizează cunoștințele, sunt atractive, creează o bună dispoziție și un climat de încredere și siguranță, stimulează cooperarea. Este importantă reflecția elevilor pe marginea celor învățate, a modului de învățare, de realizare a obiectivelor, de elaborare a produselor și de evaluare a rezultatelor obținute.

Factorii esențiali ai creării unui mediu favorabil de învățare și evaluare pentru elevi în procesul educațional la disciplina *Limba și literatura română* sunt: creativitatea, problematizarea, cooperarea, investigarea, individualizarea și diferențierea, comunicarea, motivarea, libertatea, utilizarea tehnologiilor digitale, autoevaluarea.

Mijloacele moderne la disciplina *Limba și literatura română* oferă posibilități variate de creare a situațiilor de învățare eficientă, de aceea este necesară completarea cabinetelor școlare de *Limba și literatura română* conform *Standardelor de dotare minimă a cabinetelor la disciplinele școlare în instituțiile de învățământ secundar general*.⁷

Procesul de învățare se va realiza preponderent prin implicarea elevilor în activități de comunicare, participarea în proiecte transdisciplinare, observarea și explicarea fenomenelor lingvistice întâlnite în viața cotidiană, transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, în contexte nonformale și informale și re-crearea unor „realități exterioare” în clasă.

Individualizarea și diferențierea activității de învățare la disciplina *Limba și literatura română* asigură egalizarea șanselor de reușită și permite dezvoltarea potențialului creativ individual în ritm propriu.

---

⁷ https://mecc.gov.md/sites/default/files/standarde_dotarecabinetescolarefinalordin.pdf

Un mediu de învățare performant facilitează procesul de învățare. Mediul de învățare individual, bazat pe tehnologii și resurse digitale permite dinamizarea etapelor procesului de învățare și repetarea lor ciclică.

Prezența tehnologiilor moderne: computere, table interactive, conexiune internet reprezintă un atribut indispensabil al procesului educațional, care își propune pregătirea persoanei pentru integrarea într-o societate a exploziei informaționale. Astfel, se încurajează adoptarea unui mediu de învățare individual, bazat pe instrumente online. Prezentăm în continuare extinderea conceptului de mediu de învățare.

Mediu de învățare – spațiul în care cei instruiți realizează activități de învățare și sprijin reciproc, folosind o varietate de instrumente și resurse de informare în contextul eforturilor de realizare a finalităților de învățare.

Mediu virtual de învățare – o aplicație sau sistem software care permite rularea integral sau parțială a unui curs (a unei unități de învățare) la distanță într-un mediu digital.

În cadrul mediului de învățare apare individualizarea procesului de învățare, adaptarea lui la ritmul propriu al persoanei instruite, la cerințele sale specifice.

Crearea unui mediu de învățare individual în baza unei platforme web 2.0 deschise permite o mișcare direcționată către finalitățile de învățare prin procesul de dezvoltare a conținuturilor și structurii acestui mediu.

Posibilitatea activităților de grup și colaborative în cadrul mediului de învățare îl transformă într-un instrument performant pentru implementarea metodologiilor de învățare moderne, centrate pe individul instruit.

Procesul de dezvoltare a mediului propriu de învățare generează acumularea competențelor individului instruit nu doar în domeniul de instruire, dar și în domeniul TIC.

Google mail – caracteristicile contului de mail Google sunt: spațiul extins acordat (circa 7 GBt), posibilitatea de căutare în mail, etichetarea mesajelor, arhivarea mesajelor, formarea grupurilor de mail și a conversațiilor, chat și forum încorporat. Instrumentul asigură realizarea tuturor cerințelor comunicative înaintate unui mediu de învățare.

Google docs – componenta Google care permite crearea, redactarea, formatarea în comun a documentelor text, tiparul, precum și exportul lor în cele mai populare formate pentru documente. Aceleași operații pot fi realizate și asupra foilor de calcul, prezentărilor electronice, formularelor. (docs.google.com).

Google sites – componenta Google, care permite crearea paginilor web și a aplicațiilor încorporate (ex. Google Calendar, Directions). Paginile Google permit amplasarea în ele a obiectelor de tip text, imagine, video, sunet, calendar personal, hărți, organizarea unor sarcini personale sau colective pentru realizare. (sites.google.com).

Google blogs – componenta Google care permite căutarea în blogurile înregistrate Google, crearea blogurilor proprii.

Google scholar – componentă de căutare în locațiile verificate – biblioteci științifice online. Căutarea poate fi realizată după diverse criterii (titlu, autor, cuvinte cheie etc.) Aplicația poate fi folosită și pentru identificarea tentativelor de plagiarism (scholar.google.com)

Google books – biblioteca Google. Conține ediții digitale și cu drept de acces parțial sau integral. De asemenea se conțin informații despre posibilitatea de cumpărare a edițiilor, datele complete despre autori și editori, alte informații relevante. (books.google.com)

Google translate – translatorul Google. Permite traducerea în cele mai diverse limbi a cuvintelor și textelor. Oferă posibilitatea de traducere automată a paginilor web. Pentru cuvintele solitare propune liste de sinonime. (translate.google.com)

Google toolbar – componentă de instrumente universale, organizate în formă de bară a programelor de navigare web. Conține o selecție de instrumente pentru căutare, reținere referințe, comentarii și mesaje web, wiki, verificare ortografică și traducere etc.

3.4. Sugestii de proiectare-predare-evaluare la *Limba și literatura română pentru copiii care studiază conform Planului Educațional Individualizat (PEI)*

La faza de proiectare pe unități și la elaborarea PEI să se țină cont de faptul că pentru asemenea copii învățarea ca proces de achiziție de noi cunoștințe și de formare de capacități cognitive este mult mai eficientă dacă se realizează în grupuri mici, dacă este activ-participativă, cooperantă, partenerială și implicată la maximum posibil. Strategiile educației incluzive sunt strategii de microgrup.

Planul Educațional Individualizat pentru copii cu cerințe educaționale speciale (CES) trebuie să includă specificarea CES și ajustările Curriculumului, a unităților de competență pentru fiecare dintre acești elevi. Aceasta nu vizează obligatoriu excluderea unor subiecte din conținuturile curriculare, ci redimensionarea lor, formularea rezonabilă a standardelor de atins la etapa de școlarizare în liceu.

Este important ca elevii care studiază conform PEI:

- să se poată integra în realizarea fizică a sarcinilor;
- să parcurgă logic pașii de dezvoltare a competenței, de la cunoaștere și înțelegere și – dacă e posibil – la aplicare, analiză, sinteză, evaluare, beneficiind de o varietate de sarcini. S-ar putea opera modificări cantitative, în raport cu alți elevi (un număr mai mic de exemple analizate sau oferite, dacă procesul de scriere este anevoios; texte mai mici pentru memorare/recitare, dacă există dificultăți de articulare sau memorare etc.), dar să nu se excludă totalmente operațiile intelectuale variate, adecvate ca vârstă și coerente cu disciplina;

- să aibă prevăzute momentele specifice pentru evaluare (forme, tehnici, indicatori, criterii), în raport cu evaluarea contingentului de bază.

În materie de evaluare, unele categorii de elevi care studiază conform PEI ar putea realiza probele în regim general, iar pentru alții va fi nevoie de ajustarea, obligatorie, a parametrilor cantitativi (timp, cantitate de sarcini/exemple) și calitativi (formulări clare, explicite, accesibile, informație curriculară elementară etc.). Este recomandabilă determinarea nevoilor speciale ale fiecărui elev în ceea ce ține de realizarea probelor și stabilirea căilor de soluționare a problemelor tehnice (scriere coerentă, vorbire, lectură pentru cei cu dificultăți de vedere etc.). În funcție de CES, se poate recurge la evaluarea progresului fiecărui elev, evaluarea autentică, iar în unele cazuri, care vor fi specificate de la începutul anului, în funcție de diagnostic, se va recurge la evaluarea comportamentului.

Este necesar să se stabilească, în raport cu fiecare categorie și, implicit, cu fiecare elev:

- domeniile în care se poate face evaluarea (ne referim la cele patru deprinderi integratoare în studiul limbii, înțelegerea la lectură, înțelegerea la auz, vorbirea și scrierea);
- obiectivele de evaluare vs. competențele evaluate, sarcinile specifice, dacă ele diferă de cele formulate pentru masa generală a elevilor.

3.5. Strategii didactice de predare-învățare ce vizează dezvoltarea competențelor

3.5.1. *Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță*

Competența focalizată asupra identității lingvistice și culturale proprii urmărește dezvoltarea personală a elevilor, prin conștientizarea profilului identitar. Formarea acestei competențe presupune explorarea unor realități lingvistice și culturale care au modelat și modelează limba pe care o vorbim și cultura în care trăim. Explorarea și înțelegerea acestor realități presupun lectura unor grupaje de texte/fragmente de texte literare sau/și nonliterare ce reflectă epoci culturale diferite. Oferta ideatică a textelor va viza atât problematica identității (identitate și toleranță, valori identitare) și cultivarea sentimentului de apartenență la cultura și la valorile românești, cât și dezvoltarea gustului estetic, prin lectura unor opere a căror valoare este recunoscută de către exegeza literară.

Pentru activități care urmăresc **exprimarea identității lingvistice și culturale proprii (Competența 1):**

Activitățile vor viza compararea unor texte diverse, jocuri, vizionare de film/spectacole, teatru, redactarea unor narațiuni personale, a unor jurnale de călătorie, realizarea unor bloguri de promovare a locului de origine, dramatizarea, interviul etc.

3.5.2. Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă

<p>Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.</p>	<p>Competența, în sine, este element de noutate, întrucât reprezintă un cadru de referințe pentru dezvoltarea unei didactici a oralului ca premisă a dezvoltării competențelor comunicative, care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor.</p> <p>Comunicarea reprezintă un proces de viață esențial prin care oamenii generează sisteme, obțin, transformă și folosesc informația pentru a-și satisface nevoile vieții. Prin urmare, prin competență de comunicare orală nu se înțelege volumul de cunoștințe despre limbaj deținute de un vorbitor, ci valoarea lor funcțională, generatoarea unei activități de interrelaționare, accentuându-se dimensiunea integratoare a procesului.</p> <p>Accente inovative considerăm și valorificarea componentelor competenței de comunicare orală precum: educarea/dezvoltarea atenției și a capacității de concentrare în procesul ascultării, conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă, precum și producerea mesajelor orale (vorbirea, dicția etc.).</p> <p>O noutate și o provocare în același timp pentru mulți profesori este introducerea textelor multimodale. Textul multimodal presupune integrarea diverselor forme textuale în așa fel încât să genereze semnificații. Într-un text multimodal se combină două sau mai multe sisteme semiotice: lingvistic, vizual, audio, gestual, spațial, multimodalitatea implicând interferența dintre cuvânt, imagine, sunet, gestică și mișcare. Din categoria textelor multimodale fac parte designul vizual, revistele, cărțile în format electronic, paginile web, produsul video (film, videoclip, clip de promovare, tutorial etc.), dansul ș.a.</p>
---	--

Etape în formarea/dezvoltarea Competenței specifice 2.

- **Competența de receptare a mesajului oral (ascultarea)**

ASCULTAREA face parte din cele patru abilități lingvistice (citire, scriere, *ascultare* și vorbire) și, asemenea lecturii, este un proces de receptare.

Procesul în sine este complex, presupunând primirea mesajelor orale, identificarea intenției vorbitorului, construirea sensului, identificarea și evaluarea situației de discurs, dar și reacția la mesajele verbale și/sau nonverbale (după *International Listening Association*) la care vorbitorii sunt expuși.

În opinia lui Aitken (1978), **actul de vorbire** este înțeles, în măsura în care ascultătorul posedă următoarele abilități:

- perceperea sunetelor accentuate și a elementelor de intonație;
- înțelegerea vocabularului și capacitatea de a deduce sensul unor cuvinte necunoscute pe baza contextului;

- înțelegerea modelelor sintactice și a formelor morfologice caracteristice limbii vorbite;
- identificarea scopului vorbitorului;
- formularea unor concluzii corecte și a unor inferențe valide în privința situației de comunicare;
- recunoașterea atitudinii vorbitorului față de ascultător și identificarea subiectului discuției;
- identificarea mijloacelor și a tehnicilor retorice de care utilizează vorbitorul.

Astfel că, formarea/dezvoltarea **Competenței specifice 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă**, la elevi va eficientiza procesul de învățare pe parcursul întregii vieți, valorificând abilitățile unui ascultător eficient.

Stephen D. Krashen (1981)⁸ prezintă o serie de condiții pentru dezvoltarea competenței de ascultare (sub forma acronimului **MINUS**):

Sens (Meaning) – Informația oferită are sens din punct de vedere comunicațional?

Interes (Interesting) – Informația oferită este suficient de interesantă pentru a reține atenția elevilor? Ce elemente fac informația interesantă și demnă de a atrage atenția?

Noutate (New Items) – Ce elemente de limbă, idei, abilități sau structuri textuale care pot fi însușite vor întâlni elevii în această experiență de ascultare?

Înțelegere (Understanding) – Înțeleg elevii informația ascultată? Cum sunt ajutați elevii să înțeleagă informația? Cum sunt explicate elementele lingvistice și literare noi care apar?

Confort (Stress-free) – Cum sunt controlate stresul și anxietatea?

În cazul elevilor, e deosebit de important ca aceștia să fie sprijiniți în timpul activităților dedicate acestei competențe, astfel încât: tema subiectelor, textelor selectate/fabricate va fi legată de experiențele anterioare ale elevilor; elevii vor fi ghidați în parcurgerea textului (prin exerciții de completare în care este oferită o parte din text, iar elevii trebuie să completeze spațiile libere; prin exerciții de ordonare a imaginilor, a ideilor; prin răspunsul la întrebări legate de ideile principale ale textului; prin completarea de diagrame sau etichetarea unor imagini); se va încuraja învățarea prin cooperare (ascultarea ca muncă în grup – elevii vor negocia cu persoana care le oferă informațiile); se vor oferi sugestii prin care elevii să ajungă singuri la sensul transmis.

⁸ Stephen D. Krashen. *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon Press, 1981, p. 151.

În literatura de specialitate, o lecție consacrată dezvoltării abilităților de ascultare urmează câteva etape standard: *pre-ascultarea (înainte de ascultare)*, *ascultarea propriu-zisă și post-ascultarea (după ascultare)*

Etapе	Descriere	Sugestii metodologice
Etapа „înainte de ascultare” (pre-ascultarea)	<ul style="list-style-type: none"> • Stabilirea contextului (situația, tema și genul textului care va fi ascultat); • stimularea unui interes pentru mesajul ce urmează să fi e audiat (de exemplu, profesorul scrie pe tablă un titlu și le cere elevilor să anticipeze ceea ce vor auzi, astfel creându-se anumite așteptări); • predarea, în prealabil, a unor elemente de vocabular cruciale pentru înțelegerea mesajului. 	Se vor utiliza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.
Ascultarea propriu-zisă	<ul style="list-style-type: none"> • Elevii trebuie să aibă în față întrebări prestabilite pentru a ști spre ce să își îndrepte atenția atunci când ascultă textul; • se pot pregăti anumite activități în care elevii trebuie să utilizeze într-un fel, informația extrasă din text: <ul style="list-style-type: none"> –etichetarea; –selectarea; –desenarea; • completarea unor propoziții, a unor tabele, chestionare etc. 	Se vor utiliza strategii de ascultare activă și de fixare a conținutului mesajului (completarea unor chestionare, a unor grile de observare, exerciții de identificare a emițătorului/receptorului/contextului comunicării etc.).
Etapа „după ascultare” (post-ascultarea, reascultarea)	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza atentă a textul audiat; • se pot desfășura activități prin care: <ul style="list-style-type: none"> –elevii ascultă și repetă anumite structuri; –descoperă sensul unor cuvinte necunoscute, în funcție de contextul de apariție. • se pot pregăti activități care să valorifice reacția elevilor la mesajul audiat sau să îl relaționeze cu experiențele lor de viață. 	Se vor utiliza strategii de reflecție (identificarea intenției de comunicare, congruența verbal-para-verbal-nonverbal, jocuri de rol, exerciții de tip povestire, descriere etc.).
O lecție dedicată dezvoltării competenței de ascultare trebuie să cuprindă toate etapele enumerate anterior, fără a se acorda importanță exagerată procesului de ascultare în sine.		

Este important a menționa faptul că, în procesul de predare-învățare, profesorul va antrena diverse strategii de ascultare, întrucât modul în care o persoană ascultă depinde, în foarte mare măsură, de scopul ascultării:

- *pentru a desprinde informația esențială* (o ascultare rapidă a textului pentru a obține o idee generală despre ceea ce conține);
- *pentru informații specifice* (scanare) (centrarea atenției asupra acelor părți din text care conțin informația de care este interesat ascultătorul);
- *pentru detalii* (centrarea atenției asupra detaliilor textului audiat);
- *pentru atitudine* (ascultare pentru a observa atitudinea vorbitorului),

scopul fiind explicit din sarcina propusă:

1. *Ascultați înregistrarea pentru a afla în ce oraș locuiește personajul principal.* (a asculta pentru detalii)
2. *Ascultați povestea și stabiliți care este cel mai potrivit titlu pentru aceasta.* (a asculta pentru informații specifice)
3. *Ascultați și subliniați/numiți cuvântul din propoziție pe care vorbitorul îl accentuează.* (a asculta accentul propozițiilor) etc.

Textele propuse pentru ascultare vor fi selectate ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, dar și urmărindu-se indicatorii:

- *lungimea* – să fie scurte sau, dacă sunt mai lungi, să fie împărțite în secvențe;
- *viteza* – să adopte un ritm lent, echilibrat, rapid, în dependență de scopul urmărit;
- *dificultatea* – să nu conțină structuri de limbă care depășesc nivelul de competență al elevilor.

În procesul receptării la fel de importantă este și înțelegerea mesajului oral, care implică auditori atenți care vor ști să înțeleagă clar care e sesizarea sensului total al informației. **Legea înțelegerii** în limbaj o constituie referința la organizarea contextuală. Luând ca bază poziția limbajului, care presupune formarea unei competențe de comunicare, cercetătorii A. A. Leontiev, T. Slama-Cazacu, S. Marcus, N. Ghez, E. I. Passov, L. Șoitu relevă că prin modelarea contextului al experienței lingvistice și al cunoștințelor acumulate elevul poate deveni „stăpân pe realitatea de comunicare”, evidențiind modele, generând „mesaje” în scopul transmiterii sau solicitării informației necesare. Receptarea unui mesaj depinde de înțelegerea legăturii predicative a propoziției, de structura compozițional-semantică, de stil, de gen. Deoarece înțelegerea vorbirii la auz poartă un caracter gradual, se pot deosebi următoarele niveluri:

- nivelul înțelegerii fragmentare;
- nivelul înțelegerii globale;
- nivelul înțelegerii detaliate;
- nivelul înțelegerii critice,

de aceste nivele ținându-se cont în formarea *Competenței specifice 2*.

În acest sens, în cadrul orei de *Limba și literatura română*, profesorul va asigura și oferirea pentru audiere texte din diverse sfere de activitate și va orienta elevii ca receptarea auditivă a mesajului să aibă loc în situații reale de comunicare sau baza auditivă ce îi ajută pe elevi să-și dezvolte propriile abilități de comunicare orală și să acumuleze un bagaj mare de cunoștințe privind cultura, istoria, obiceiurile poporului care vorbește această limbă.

Iar sarcinile de învățare vor viza ascultarea activă a mesajelor orale și înțelegerea acestora, de exemplu: *Ascultați dialogul și decideți dacă afirmațiile sunt adevărate sau false* (înțelegere fragmentară, globală, detaliată, critică).

- **Producerea mesajului oral – Vorbirea**

Într-o eră a vitezei, realizarea unei comunicări eficiente reprezintă nu doar un atu, ci un imperativ. Iată de ce, *Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă*, alături de ascultare și receptare, valorifică și producerea de mesaje orale. Prin urmare, se accentuează valoarea funcțională a cunoștințelor, capacitatea elevilor care permite producerea și interpretarea mesajelor, precum și negocierea sensului în contexte specifice, asimilate situației de comunicare. În acest sens, amintim definiția competenței de comunicare propusă de H. Widdoson și preluată și de Alina Pamfil: „nu e reproducerea itemilor aflați în memorie, ci un set de strategii sau procedee creative, ce permit înțelegerea valorii elementelor lingvistice în context, o abilitate de a participa la discurs, fi e el vorbit sau scris, printr-o desfășurare abilă a cunoștințelor despre funcționarea limbajului” (Pamfil 2000: 42).

VORBIREA este forma cea mai obișnuită de manifestare a limbajului. Deoarece vorbirea conține și auxiliare extralingvistice (mimica, gesturile, expresiile prin mișcările trupului), ea este forma concretă în care se manifestă limba. Tipurile de vorbire, în funcție de receptarea sau emiterea enunțului, se clasifică în receptivă și productive. Prin cele **receptive** – audiere și citire – elevul realizează receptarea informației cu prelucrarea semnificativă ulterioară a enunțului, iar prin cele **productive** – vorbire și scriere – emite enunțul vorbirii.

În cele din urmă, pentru a dezvolta această unitate de competență este necesar să parcurgem următoarele etape:

Etape	Descriere	Sugestii metodologice
Etapa de pre-producere a mesajului oral	<ul style="list-style-type: none"> • Însușirea unui vocabular adecvat vârstei; • asimilarea unor structuri gramaticale; • recunoașterea/identificarea unor factori pragmatici: contextul, elementele para- și nonverbale (gesturi, mimică, intonație, poziția corpului etc.). 	<p>Se vor utiliza strategii de stabilire a conținutului mesajului și a intenției de comunicare în funcție de contextul comunicării (adaptarea mesajului la interlocutor, la situația de comunicare, selectarea comportamentului comunicativ potrivit, anticiparea efectului mesajului asupra interlocutorului etc.).</p> <p>Rețelele asociative, constelația/clustering (ul), harta lexicală etc.</p>
Etapa de producere propriu-zisă a mesajului oral	<ul style="list-style-type: none"> • Pronunțarea corectă; • adaptarea formelor de comunicare la contexte, situații de comunicare; • integrarea variatelor forme de comunicare în producerea propriu-zisă a mesajului oral; • asigurarea coerenței și coeziunii discursive. 	<p>Se vor utiliza strategii de exprimare orală fluentă și corectă (exersarea pronunției, exersarea unor contexte de comunicare diverse, exprimarea intenției de comunicare prin mijloace verbale, paraverbale și nonverbale, exerciții de descriere, de povestire, de argumentare, adoptarea de comportamente comunicative diverse prin joc de rol etc.).</p> <p>Rezumatul oral, dialogul, alocuțiunea, discursul, jocul de rol etc.</p>
Etapa de post-producere a mesajului oral	<ul style="list-style-type: none"> • Reflectarea asupra experienței de comunicare; • autoevaluarea/evaluarea reciprocă în baza grilei (elaborate și/sau propuse) a mesajului oral. 	<p>Se vor aplica strategii de reflecție (aprofundarea experienței de comunicare prin completarea unor grile de evaluare etc.).</p> <p>Exprimă-ți opinia, joc de rol, autoevaluarea orală etc.</p>

În cele din urmă, obiectivele de referință legate de dezvoltarea capacității de producere a mesajului oral trimit constant la necesitatea de a construi mesajele în funcție de partenerul de dialog și de situația de comunicare.

Interacțiunea verbală – Comportamentul comunicativ

Interacțiunea verbală în general este structurată în acte de vorbire între cel puțin doi membri, numite în literatura de specialitate și perechi de adiacență. Secvențele în discuție formează un schimb conversațional de replici, având caracter dialogic și înscriindu-se sub semnul obligativității.

La formarea/dezvoltarea *Competenței specifice 2*, profesorul va insista pe cultura unui comportament comunicativ, vizând anumite perechi de adiacență. Dacă în mod tradițional, se consideră că rolul de bază al conversației este transmiterea de

informații între interlocutori, conform conceptului analizei conversaționale, se va releva interacțiunea dintre emițător și receptor: emițătorul realizează acțiuni care solicită acțiuni de răspuns de la receptor; acesta, la rândul lui va aștepta acțiuni de răspuns, și tot așa până la încheierea conversației.

Perechile de adiacență reprezintă una din tehnicile de structurare a actelor de vorbire, indicând locul și momentul potrivit pentru un anumit tip de replică, prin selectarea emițătorului următor într-o conversație/dialog.

În clasele gimnaziale se va axa pe perechile adiacente cele mai cunoscute și utilizate de către elevi: întrebare-răspuns; invitație – acceptare sau refuz; salut – răspuns la salut; ordin – *acceptare sau refuz*; *compliment, mulțumire – reacție corespunzătoare* (acceptare sau refuz) ș.a.

Astfel că, educarea unui comportament comunicativ este o componentă integrată în *Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.*

În concluzie la demersul de mai sus, obiectivele-cadru ale competenței specifice vizate pentru ciclul gimnazial sunt:

- **Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral** prin *desprinderea semnificației globale și a unor informații de detaliu din mesajul ascultat și desprinderea sensului unui cuvânt nou prin raportare la contextul mesajului ascultat;*
- **Dezvoltarea capacității de exprimare orală** prin *adaptarea mesajului la partener în situații de comunicare dialogată; formularea unor enunțuri corecte din punct de vedere fonetic, lexical și gramatical și povestirea orală a unui text/mesaj.*

Componenta lingvistică este fundamentul dezvoltării competenței de comunicare, favorizând înțelegerea relației dintre uz și normă și conștientizarea importanței codului lingvistic în procesul de comunicare.

În gimnaziu, învățarea corectă și dirijată a normei limbii române literare exercită un rol reglator asupra corectitudinii exprimării, raportând la norma limbii române standard achizițiile lingvistice ale elevilor din perioada anterioară de școlaritate. Limba este instrumentul principal de organizare a gândirii logice, având astfel implicații majore în asigurarea accesului elevului la cunoaștere și, implicit, a succesului școlar la toate disciplinele de studiu.

Din acest considerent, Curriculumul la *Limba și literatura română, 2019* scoate în evidență **competența de comunicare orală**, educarea/dezvoltarea atenției și a capacității de concentrare în procesul ascultării, conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă, precum și producerea mesajelor orale (vorbirea, dicția etc.), componente importante care eficientizează procesul de comunicare în ansamblu.

Formarea și dezvoltarea acestei competențe generale se realizează printr-un demers care subordonează conceptele lingvistice performării unor acte de limbaj, unor situații comunicative de complexitate diferită, gradată în raport cu vârsta elevilor. Se urmărește astfel limba în funcțiune, și nu limba abstractă, reevaluându-se rolul limbii în formarea și în buna funcționare a gândirii logice. Dezvoltarea competențelor aferente se reflectă în structuri sintactice în uz, privilegiindu-se sensul, și nu forma, pornind de la conceptul de structură, tipar propozițional/frastic, pentru ca, în final, să se ajungă la construcții sintactice/text. Cunoștințele lingvistice îi vor folosi elevului să-și dezvolte deprinderile de exprimare și de receptare corectă și eficientă a unor texte de tipuri și de dimensiuni diferite, să exerseze cu succes toate funcțiile limbajului, în viața personală, școlară, socială, în contexte formale/informale variate.

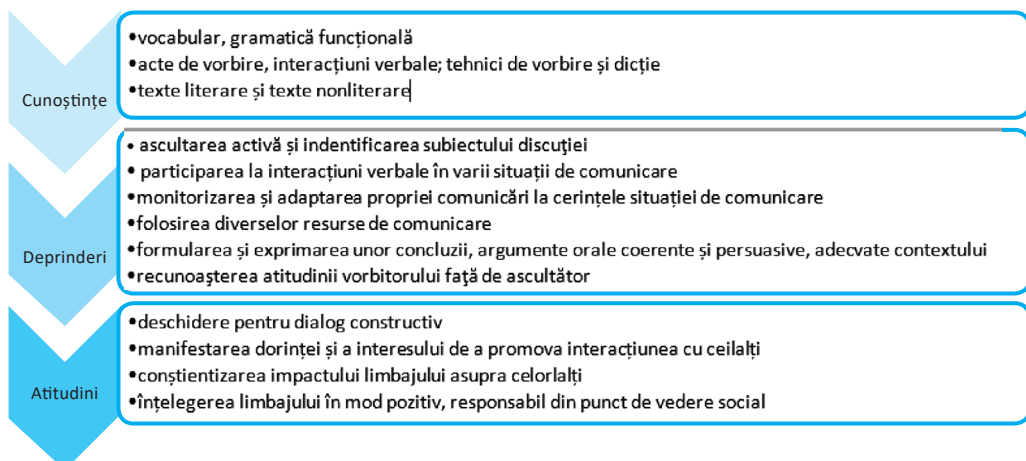
Competența de comunicare este văzută din perspectiva implicațiilor formative pe care le au cele două acțiuni fundamentale: înțelegere de text și producere de text, atât în componenta scrisă, cât și în componenta orală (Mina-Maria Rusu, Competența de comunicare – perspective de abordare, În *Limba Română*, Nr. 11-12, anul XIX, 2009):

	COMPREHENSIVITATE DE TEXT	PRODUCERE DE TEXT
ORAL	<i>A asculta</i>	<i>A vorbi</i>
SCRIS	<i>A citi</i>	<i>A scrie</i>

În procesul de predare-învățare-evaluare a limbii române, verbele enunțate în tabel generează roluri specifice, pe care elevul trebuie să le joace alternativ, pentru a dobândi competența de comunicare adecvată. Prin urmare, elevii trebuie să fie puși în diverse situații, să aibă diferite roluri, precum: *auditör, lector, locutor și scriptor*, astfel încât să devină un participant activ al procesului de comunicare, interesat și implicat, în sensul activării tuturor componentelor care asigură o comunicare eficientă.

Competența specifică 2: Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă valorifică:

Relevantă, în acest sens, devine acțiunea de **interacțiune verbală**.

Un prim pas pe care trebuie să-l facă elevii, în procesul de comunicare orală este să asculte, altfel spus, să decodeze semnalele sonore și să le transforme în cuvinte. Prin decodare, ei descoperă doar sensul literal a ceea ce spune vorbitorul, acestuia adăugându-i-se și cunoștințe de altă natură (de pragmatică, sintaxă etc.), menite să ajute la reconstruirea sensului pe care dorește să-l transmită vorbitorul, înțelegerea mesajului. Elevii care cunosc mai puțin limba română, se bazează, în principal, pe procesarea la nivel de cuvânt, fără a acorda prea multă importanță contextului.

Prin urmare, profesorul de *Limba și literatura română* la formarea/dezvoltarea **Competenței specifice 2** se va axa pe **3 dimensiuni: RECEPTARE, PRODUCERE și INTERACȚIUNE.**

- La formarea unor deprinderi de **ascultare activă** se va urmări educarea/dezvoltarea atenției și a capacității de concentrare în procesul ascultării, utilizându-se atât elementele verbale și nonverbale (mimică, gesturi, postură, proxemică), cât și paraverbale (intonație, ritm al vorbirii, fluentă, pauzele în vorbire etc.), precum și conștientizarea faptului că acestea sunt purtătoare de intenționalitate comunicativă. **Comprehensiunea (înțelegerea) mesajului oral** va pune accent pe dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral: *identificarea* de informații explicit formulate, *realizarea de deducții simple*, *integrarea și interpretarea* ideilor și a informațiilor, *evaluarea critică* a conținutului și a elementelor textuale.
- Pentru deprinderile de **producere de texte orale** se va accentua dicția, importanța publicului, intenția de comunicare și efectele actului de comunicare asupra receptorului.
- La realizarea **interacțiunilor verbale** cu doi sau mai mulți interlocutori, se vor antrena strategii simple de ascultare activă, dar și se va reliefa comportamentul comunicativ politicos față de interlocutor(i).

Domeniul comunicării orale este construit în jurul **actelor de limbaj**, teoria actelor de limbaj evidențiind ideea că prin limbaj putem realiza diferite tipuri de acțiuni. Astfel, actele de limbaj pot avea funcții diferite. Orice act de limbaj are o dimensiune locuționară (care presupune alcătuirea enunțurilor în conformitate cu regulile gramaticii), o dimensiune ilocuționară (vizând forța sau valoarea actului de limbaj: cerere, rugămintă, ordin, promisiune, sfat etc.) și o dimensiune perlocuționară (adică o influență pe care o exercită asupra auditoriului: de exemplu, un sfat poate să entuziasmeze sau să lase indiferent auditoriul).

La nivelul conținuturilor, programa de gimnaziu nu aduce noutăți spectaculoase, ci mai degrabă precizări utile pentru realizarea activităților de învățare (a se vedea conținuturile în care sunt detaliate dicția, strategiile de comprehensiune și de concepere a textului oral sau strategiile de ascultare activă).

Ca activitate umană, comunicarea este un proces continuu și dinamic și are la bază atitudini care sunt intenționale. Din această perspectivă, o noutate a programei în domeniul oralului este *exprimarea adecvată a emoțiilor, atitudinilor*. Acest nou conținut este în acord cu modelul dezvoltării personale, pentru că stimulează autocunoașterea. Identificarea și verbalizarea emoțiilor poate duce și la o mai bună gestionare a acestora.

Emoțiile sunt trăiri de scurtă durată și de o intensitate care variază, reacții firești la situațiile și evenimentele din viața unei persoane. Modul în care cineva își manifestă emoțiile ține de identitatea personală. Reprimarea emoțiilor a fost considerată multă vreme un semn al bunei creșteri, dar studiile de psihologie din ultimii ani au atras atenția asupra faptului că gestionarea defectuoasă a emoțiilor este periculoasă. Exprimarea emoțiilor ține de inteligența emoțională, de capacitatea unei persoane de a recunoaște, de a controla corect și de a-și exprima trăirile, astfel încât să fie în armonie cu sine și cu lumea din jur. Profesorul va observa modul în care elevii își exprimă emoțiile și va atrage atenția asupra faptului că emoțiile sunt în egală măsură pozitive și negative.

În conținuturile curriculare, la deprinderi de comunicare, apare și *empatia*, capacitatea de a recunoaște și, într-o oarecare măsură, de a împărtăși sentimentele unei alte persoane, chiar atunci când aceasta nu le exprimă explicit. Este capacitatea de a încerca să înțelegi ce simte celălalt, de a nu te arăta nepăsător față de sentimentele sale. Empatia se poate manifesta atât în cadrul interacțiunilor verbale, cât și pe parcursul lecturii unui roman, când cititorul trăiește, alături de personaje, emoții și sentimente diverse. Profesorul va avea în vedere felul în care se exprimă atitudinile comunicative, analizând secvențe filmate ale unor conversații sau prezentări și oferind feedback elevilor privitor la felul în care și-au exprimat atitudinile în cadrul unor diverse situații de comunicare.

O noutate ar fi și trimiterea la noțiunile de *coeziune și coerență discursivă*⁹. Ținând cont de părerea majorității lingviștilor, identificăm *coeziunea* cu o conexiune și cu o trăsătură **gramaticală** a discursului¹⁰, dimensiune **lingvistico-semantică**, iar **coerența** cu o dimensiune **interpretativă**. Astfel că, *participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă*, va antrena abilitățile elevilor de a elabora discursuri logice, structurate, tematice ce vor asigura claritatea receptării prin soliditatea întregului.

O directivă a *Competenței specifice 2* este și **dicția**, arta de a pronunța, a vorbi corect și clar un text. Profesorul va propune activități ce vor antrena stilul, modul de pronunție a sunetelor, silabelor, cuvintelor, astfel încât fiecare cuvânt rostit de elevi să fie auzit și înțeles perfect de către interlocutor (i).

⁹ Stoica Dan. Comunicare publică. Relații publice. Iași, 2004.

¹⁰ Coșciug Angela. Parametrii coezivi ai discursului. În *Limba Română*, Nr. 7-8, anul XIV, 2004.

Abilitatea de a avea o dicție bună ține atât de un vocabular bogat, o gramatică corectă, expresivitatea în exprimare, cât și de modul în care este structurat orice discurs. Educarea vocii sau dezvoltarea dicției facilitează exprimarea, armonizând emisia vocală, corpul și respirația.

Profesor este cel care va decide, pornind de la contingentul clasei și particularitățile de vârstă, cum va realiza conținuturile, fie prin momente de dicție la fiecare lecție, fie prin ateliere de vorbire, fie prin lecții tematice etc.

Metodele pentru dezvoltarea dicției trebuie să fie cât mai variate: înregistrări vocale a vocii și ascultarea rezultatului, observarea defectelor, corectarea lor; **exerciții de dicție** de tipul „*Cosașul Sașa când cosește, cât șase sași sasul cosește. Și-n sus și-n jos de casa sa, sasul cosește și-și spune sieși: sunt Sașa Cosașul care cât șase sași cosește și-n sus și-n josul casei cât șase case.*” sau „*Un caricaturist care caricaturizează caricaturi caricaturistice nu poate caricaturiza caricatură să.*”, care vor pune la o adevărată încercare nervii, dar și articulația gurii; **citirea cu creionul în gură** ș.a. exerciții de dicție care pot fi găsite accesând <https://dictie.md/>, <https://www.dictie.ro/>.

O noutate și o provocare în același timp pentru mulți profesori este introducerea conținutului **prezentările multimodale**. Aici ținem să menționăm faptul că, prezentarea multimodală are a bază textul multimodal și presupune integrarea diverselor forme textuale în așa fel încât să genereze semnificații.

Într-un text multimodal se combină două sau mai multe sisteme semiotice: lingvistic, vizual, audio, gestual, spațial, multimodalitatea implicând interferența dintre cuvânt, imagine, sunet, gestică și mișcare. Din categoria textelor multimodale fac parte designul vizual, revistele, cărțile în format electronic, paginile web, produsul video (film, videoclip, clip de promovare, tutorial etc.), dansul ș.a.

Profesorul va pune accent pe prezentarea textelor multimodale, propunând elevilor grile de evaluare a prezentărilor și/sau indicatori/criterii de evaluare, precum: vocabularul, tonul, organizarea discursului, coerența; sau abordare semiotică: **vizualul** presupune analiza textului multimodal, culorii, formei, stilului, dimensiunii etc.; **gestualul** – observarea mimicii, a limbajului trupului; **spațialul** – așezarea în spațiu, apropierea sau distanța dintre obiecte; **auditivul** – linia melodică, efectele sonore, zgomotele ambientale, liniștea, intonația sau volumul.

Profesorul poate propune exerciții de înțelegere a unor diverse tipuri de texte multimodale: bandă desenată, roman grafic, afiș, programul unui cinematograful, o pagină de gardă a manualului, o pagină web, un produs video, inclusiv videoclipuri, o secvență dintr-un spectacol de balet etc.

Competența specifică 2 se formează/dezvoltă în progresie, fiind concretizată în trei unități de competențe:

Clasa	Unitatea de competență 2.1	Unitatea de competență 2.2	Unitatea de competență 2.3
a V-a	Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, informațiilor explicite și implicite, în diverse tipuri de texte orale	Utilizarea resurselor fono-respiratorii individuale în comunicarea orală	Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei
a VI-a	Sintetizarea informațiilor, a intențiilor și atitudinilor comunicării din diverse tipuri de texte orale	Utilizarea corectă a resurselor fono-respiratorii individuale în comunicarea orală	Adecvarea normelor de etichetă verbală la diferite situații de comunicare orală
a VII-a	Utilizarea variatelor strategii de ascultare activă și negocieră în diverse situații de comunicare orală	Combinarea elementelor dicțiunii (articulația, emisia, respirația, vocea) în diverse contexte de comunicare	Prezentarea documentată a unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale
a VIII-a	Exprimarea unui punct de vedere propriu privind o prezentare orală pe o temă	Utilizarea metodelor de interpretare fono-verbo-motor în diverse contexte de comunicare	Realizarea unei prezentări orale multimodale în fața unui public cunoscut
a IX-a	Exprimarea argumentată a unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în diverse texte orale	Utilizarea eficientă a metodelor de interpretare fono-verbo-motor în diverse contexte de comunicare	Realizarea prezentărilor orale multimodale în fața unui public necunoscut

În cele din urmă, profesorul la orele de *Limba și literatura română* trebuie să valorifice **atributele caracteristice comunicării orale**:

- *comunicarea orală presupune un mesaj*. Mesajul trebuie să includă elemente de structură, elemente de actualitate, interes și motivație pentru ascultător, elemente de feedback, elemente de legătură între părțile sale principale, claritate și coerență internă etc.;
- *comunicarea orală presupune oferirea unor suporturi multiple de înțelegere a acestui mesaj* (materiale adiționale, concordanța între mesajul oral și cel nonverbal);
- *comunicarea orală este circulară și permisivă*, în sensul că permite reveniri asupra unor informații, detalieri care nu au fost prevăzute atunci când s-a conceput mesajul;
- *comunicarea orală este puternic influențată de situație și ocazie* (același mesaj poate fi receptat diferit de aceeași receptori în funcție de dispoziția motivațională, factorii de stres, oboseală etc.);
- *comunicarea orală este puternic influențată de caracteristicile individuale ale emițătorului* (un bun orator va fi receptat într-o mai mare măsură ca fiind bine pregătit de către auditoriu);
- *comunicarea orală posedă și atributele necesității* (nevoia omului de a comunica) etc.

Clasa	Situația de comunicare	Dicția	Strategii de comprehensiune și de concepere a textului oral	Strategii de ascultare activă	Tematici recomandate pentru proiectul de grup
a V-a	<ul style="list-style-type: none"> Elementele comunicării 	<ul style="list-style-type: none"> Dicția, arta de a pronunța corect Articularea vocalelor și consoanelor 	<ul style="list-style-type: none"> Temă, cuvinte-cheie, idee/idei, informații generale și de detaliu 	<ul style="list-style-type: none"> Reguli de acces la cuvânt: întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Tehnici de comunicare eficientă</i>
a VI-a	<ul style="list-style-type: none"> Situația de comunicare: Tipuri și forme de comunicare 	Articulația cuvintelor cu diftongi și triftongi <ul style="list-style-type: none"> Ritmul și volumul voci 	<ul style="list-style-type: none"> Parafrazare, informații explicite și implicite, rezumare 	<ul style="list-style-type: none"> Întrebările deschise și închise. Regulile „de aur” ale ascultării 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Puterea vorbirii/ Exerciții de dicție etc.</i>
a VII-a	<ul style="list-style-type: none"> Deprinderi de comunicare: atitudine, influențe, încredere, empatie 	<ul style="list-style-type: none"> Viteza vorbirii – tempo-ritmul Combinarea elementelor dicției: articulația, emisia, respirația, vocea 	<ul style="list-style-type: none"> Clasificare, reformulare, repetare, conectori pragmatici; distincția dintre fapt și opinie 	<ul style="list-style-type: none"> Ecoul și tăcerea 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Tehnici de comunicare nonverbală. Primii pași în controlul emoțiilor. Comunicarea persuasivă etc.</i>
a VIII-a	<ul style="list-style-type: none"> Argumentarea în comunicarea orală 	<ul style="list-style-type: none"> Tehnici de respirație și controlul emoțiilor Discursul. Rostirea textului, adaptat la context Coordonarea dicției cu mișcarea 	<ul style="list-style-type: none"> Prezentarea orală multimodală 	<ul style="list-style-type: none"> Negocierea informației 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Argumentarea de succes; Gestionarea timpului în cadrul prezentării etc.</i>
a IX-a	<ul style="list-style-type: none"> Negocierea. Stiluri și tehnici de negociere 	<ul style="list-style-type: none"> Gestul și mimica în acțiunea verbală Ținuta în timpul comunicării 	<ul style="list-style-type: none"> Accentul logic 	<ul style="list-style-type: none"> Ascultarea activă și negocierea informației 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Etichete verbale și nonverbale (naționale și internaționale) etc.</i>

Pentru diversificarea procesului educațional se recomandă utilizarea diverselor metode, printre care și cele specifice

Situația de comunicare	Dicția	Strategii de comprehensiune și de concepere a textului oral	Strategii de ascultare activă
<ul style="list-style-type: none"> • Expunerea • Joc de rol • Dialogul • Interviu în trei trepte • Înscenarea în baza imaginilor • Simulări • Dezbateră • Discursul/ Alocuțiunea • Prezentări publice (lansarea discursului într-un timp limitat) • Demonstrația • Metoda R.A.F.T. (Rol/Auditoriu/Formă/ Temă) ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de dicție • Exerciții de încălzire • Discursul lui Brutus • <i>Cosașul Sașa</i> • Exerciții dinamice (<i>Dirli Da</i>) • Exerciții pentru încălzirea respirației • Exerciții pentru expirație • Mișcarea Browniană ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brainstorming • Clustering • Diagrama Venn • Problematizarea • Pânza discuției • Controversa constructivă • Controversa academică • Colțuri • Discuția ghidată ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de focalizare a atenției pe vorbitor • Exerciții de păstrare a contactului vizual • Moduri de a nu comunica • Arată că înțelegi ce ți se spune • Prima impresie • Joc de rol: <i>Ai răbdare când ascuți</i> • Exerciții de ascultare active: <i>Ascultă și repetă</i> ș.a.

3.5.3. Competența specifică 3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă

Activitățile de pre-lectură vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.).

Activitățile de lectură vor viza strategii de ritmare și orientare a lecturii (lectura cu voce tare/silențioasă, lectura orientată/neorientată, lectura pe roluri, exersarea fluentei în lectură) și strategii de fixare a conținutului textului (chestionar, exerciții cu itemi de tip adevărat/fals, exerciții cu alegere multiplă, exerciții de completare, rezumat, povestire, harta sensului, organizarea grafică a informației, memorare etc.).

Activitățile de post-lectură vor viza strategii de interpretare și de producere de text (discuții orientate asupra semnificațiilor textului, dezbateră, jurnalul de lectură, scrierea creativă etc.)

Acțiuni pedagogice în formarea la elevi a culturii literar-artistice coerente cu obiectivele EL/ELA:

- pregătirea conștientă pentru actul lecturii și interpretării textelor literare;
- lectura propriu-zisă – fluentă, expresivă și comprehensivă a unei diversități de texte literare/didactice/interpretative;

- formarea/dezvoltarea percepției, imaginației, gândirii și creației artistice;
- achiziționarea instrumentarului teoretico-literar și lectoral aferent activității de lectură; depistarea/discernerea/interpretarea apropiată a valorilor textelor literare prin descifrarea limbajului poetic;
- producerea unei varietăți de texte reflexive, interpretative și imaginative;
- evaluarea critică a operelor și fenomenelor literare;
- autocomunicarea într-un sistem propriu de valori, în interacțiune cu axiologia literară, utilizând mijloacele limbajului poetic

CLLR structurează activitățile de învățare în trei tipuri de metode/metodologii specifice ELA: *semiotice, hermeneutice, praxiologice*. [Pâslaru VI. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013. 198 p., p.135].

- *Metodele semiotice* (de constatare, discernere, acumulare) se adresează, în principal, *valorii imanente* a operei literare și „vizează acțiunile de decodare/comprehenșiune a textelor literare, științifice, didactice, publicistice elaborate sau produse de elevi; a noțiunilor și categoriilor estetice, științifico-literare, istorice, psihologice etc.” De exemplu: lucrul cu cartea, lectura expresivă a profesorului/elevului, metoda textologică în alte accepțiuni analiza literară, metoda explorării textelor, metoda informativ-explicativ-receptivă, metoda reproductivă sau povestirea, expunerea, conversația, exercițiul, sau euristica, „ calea spre autor”, memorizarea.
- *Metodele hermeneutice* au misiunea de a sprijini, a încuraja producerea *valorii in actu* a operei literare, a valorii adăugate operei – *a valorii cititorului* [P. Cornea, 44]. Acestea sunt „metode și tehnici de interpretare și apropiere a valorii imanente a operei și au funcție de stimulare a producerii *valorii in actu* a operei literare, angajează acțiuni de manifestare a cititorului în rolul de al doilea subiect creator al operei, în același rol producându-se și subiectul comunicant – profesorul, cu deosebirea că, pentru profesor, acesta e un rol secund față de cel de comunicant. Orice metodă care provoacă interpretări este de domeniul hermeneuticii”, afirmă autorul [ibidem, p.136]. De exemplu: lectura creatoare, comentariul literar/poetic, dezvoltarea operei sau experimentul imaginar, ilustrarea, disputa sau competiția de idei, brainstormingul, conversația asupra lecturii particulare.
- *Metode praxiologice*, consideră autorul, sunt „toate metodele care angajează elevii în activitățile practice, de ex., lucrul cu cartea sau metoda textologică, acestea însă includ și activități de altă natură (teoretice, gnoseologice, hermeneutice). În categoria metodelor pur practice se includ *exercițiul literar, evaluarea reciprocă* (a răspunsurilor, textelor produse), *analiza independentă a textului, jocul de rol ș.a.*”

Metodologiile validate de C. Șchiopu

<p>Pt. studierea operelor lirice</p> <p>Metodologii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Întrebarea-problemă cu variante de răspuns, • Reprezentarea grafică, • Brainstorming-ul cu mapa de imagini, • Jocul figurilor de stil, • Pictura verbală, • Problematizarea, • Metoda PRES (Exprimați-vă punctul de vedere; R. – faceți un raționament referitor la punctul de vedere; E. – dați un exemplu pentru clarificarea punctului de vedere; S. – faceți un rezumat (sumar) al punctului vostru de vedere), • Algoritmizarea, • Jocul didactic. 	<p>Pt. studierea operelor epice</p> <p>Metode:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mâna oarbă, • Piramida, • Lucrul individual, • Dezbateră, • Jocul instructiv pe roluri, • Comentariul literar, • Simularea întâlnirii cu personajele operei, • Reportajul, Interviuul ș.a.; <p>Procedee:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relatarea autorului, • Punctul de vedere al personajului, • Fișa biografică a personajului, • Ecranizarea operei (de către elevi) ș.a. 	<p>Pt. studierea operelor dramatice</p> <p>Algoritmul:</p> <p>analiza acțiunii – caracterizarea personajului – analiza discursului.</p> <p>Metodologii:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura pe roluri a unui fragment, • Presupunerea prin termeni, • Studiul de caz, • Înscenarea unui act/episod, • Exercițiul de identificare, • Exercițiul de reconstituire a unei replici/a elementelor acțiunii cu caracter de problemă, • Experimentul imaginativ, • Întrebarea-problemă cu variante de soluții.
--	---	---

PROGRESIA UNITĂȚILOR DE COMPETENȚE PENTRU CS 3. GIMNAZIU

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a	Clasa a IX-a
<p>3.1. Confirmarea înțelegerii unui text prin răspuns la întrebări în baza lui</p> <p>3.2. Identificarea componentelor de structură a textului literar și nonliterar</p> <p>3.3. Formularea ghidată a mesajului textului literar</p> <p>3.4. Exprimarea propriilor stări postlectorale</p> <p>3.5. Rezumarea unui text narativ în baza planului simplu de idei</p> <p>3.6. Identificarea valorilor literar-artistice ale textului pe parcursul lecturii</p> <p>3.7. Recunoașterea figurilor de stil în limita unităților de conținut</p>	<p>3.1. Demonstrarea înțelegerii textului prin formulare de întrebări în baza lui</p> <p>3.2. Explicarea relației dintre componentele de structură a textului literar și nonliterar</p> <p>3.3. Formularea mesajului textului literar</p> <p>3.4. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale</p> <p>3.5. Rezumarea unui text narativ în baza planului dezvoltat de idei</p> <p>3.6. Identificarea valorilor literar-artistice ale textului pe parcursul lecturii</p> <p>3.7. Recunoașterea figurilor de stil în limita unităților de conținut</p>	<p>3.1. Confirmarea înțelegerii textului literar și nonliterar prin prisma componentelor de structură</p> <p>3.2. Distingerea trăsăturilor specifice ale textului literar și nonliterar</p> <p>3.3. Formularea mesajului textului literar prin raportare la propria experiență de viață</p> <p>3.4. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale</p> <p>3.5. Rezumarea unui text narativ cu elemente descriptive</p> <p>3.6. Comentarea valorilor general-umane ale textului literar</p> <p>3.7. Comentarea figurilor de stil în baza parametrilor propuși</p>	<p>3.1. Utilizarea elementelor din terminologia lingvistică și teoria literară în receptarea textului</p> <p>3.2. Comentarea structurii textului literar și nonliterar</p> <p>3.3. Formularea mesajului textului literar prin raportare la propriile experiențe de lectură și estetice</p> <p>3.4. Exprimarea propriei atitudini în raport cu textul lecturat</p> <p>3.5. Rezumarea textului literar și științific</p> <p>3.6. Comentarea valorilor literar-artistice ale textului literar</p> <p>3.7. Comentarea mijloacelor expresive ale textului</p>	<p>3.1. Utilizarea elementelor din terminologia lingvistică și teoria literară în receptarea textului</p> <p>3.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul structurii textului literar și nonliterar</p> <p>3.3. Interpretarea mesajului operei literare prin raportarea la propriile experiențe de viață, de lectură și estetice</p> <p>3.4. Argumentarea propriei atitudini în raport cu textul lecturat</p> <p>3.5. Rezumarea unui fragment/alineat de text în limita unui număr determinat de cuvinte</p> <p>3.6. Comentarea valorilor naționale promovate în textul literar</p> <p>3.7. Valorificarea limbajului artistic a textului literar</p>

3.8. Caracterizarea personajelor literare din perspectiva valorilor	3.8. Caracterizarea personajelor literare din perspectiva acțiunilor pe care le realizează sau le suportă	3.8. Caracterizarea personajelor literare din perspectiva comunicării cu alte personaje	3.8. Caracterizarea personajelor literare din perspectiva atitudinii autorului	3.8. Caracterizarea personajului prin rolul lui în desfășurarea acțiunii și în sugerarea mesajului
3.9. Compararea unor opere literare din perspectiva valorilor	3.9. Stabilirea unor similitudini la nivel tematică, între două sau mai multe texte literare	3.9. Stabilirea unor similitudini la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe texte literare	3.9. Stabilirea unor similitudini la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe opere literare	3.9. Compararea, la nivel de mesaj și tematică, a două sau mai multe opere literare

PROGRESIA UNITĂȚILOR DE CONȚINUT PENTRU CS 3. GIMNAZIU

Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a	Clasa a IX-a
<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Structura cărții (copertă, cotor, pagina de titlu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Structura cărții: cuprinsul, subsolul, prefața, postfața 	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Din istoria cărții 	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Biblioteca virtuală/electronică • Cărțile audio 	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, mijloc de comunicare. Publicațiile periodice
Textul literar/textul non-literar	Textul literar/textul non-literar	Textul literar/textul non-literar	Textul literar/textul non-literar	Textul literar/textul non-literar
Opera epică	Opera epică	Opera epică	Opera epică	Opera epică
<ul style="list-style-type: none"> • Text narativ: narator, personaj, acțiune, timp, spațiu • Tema și ideea/ideile textului narativ • Momentele subiectului • Planul simplu de idei • Rezumatul textului narativ • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul 	<ul style="list-style-type: none"> • Narațiunea la persoana I și la persoana a III-a • Tema, ideea principală și ideile secundare • Momentele subiectului¹³ • Planul dezvoltat de idei • Rezumatul textului epic¹⁴ • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul¹⁵ • Descrierea 	<ul style="list-style-type: none"> • Opera epică: autor, narator, personaj • Planul simplu și dezvoltat de idei¹⁸ • Rezumatul textului epic cu elemente descriptive • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul, descrierea¹⁹ • Monologul 	<ul style="list-style-type: none"> • Cronotopul • Mesajul operei literare • Motivul literar • Genuri și specii literare • Teme, subiecte, mesaje ale textului literar • Rezumatul textului epic cu elemente descriptive²¹ 	<ul style="list-style-type: none"> • Folclorul și literatură populară • Literatura populară și literatură cultă • Opera epică • Valorile textului epic <p>Opera dramatică Textul dramatic</p>

<p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trăsături fizice și morale ale personajului • Personaje pozitive și personaje negative în povești <p>Opera lirică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică¹¹ • Elemente de versificație: vers, strofă, tipuri de strofe <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epitetul • Comparația¹² • Personificarea • Repetiția • Enumerația 	<p>Personajul literar</p> <p>Personaje principale și personaje secundare</p> <p>Opera lirică¹⁶</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Eul liric • Elemente de versificație: tipuri de rimă <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epitetul • Comparația¹⁷ • Inversiunea • Hiperbola <p>Specii literare în calitate de text-support: legenda, basmul, schița, fabula, povestirea, proverbe și zicători, pastelul.</p>	<p>Personajul literar</p> <p>Clasificarea personajelor</p> <p>Caracterizarea personajului literar</p> <p>Opera lirică²⁰</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Versificația, măsura, ritmul: troheul, iambul <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Antiteza • Paralelismul sintactic <p>Specii literare în calitate de text-support: legenda; basmul cult, parabola, nuvela, povestirea, romanul, aforismele, doina populară, imnul.</p>	<p>Personajul literar</p> <p>Clasificarea personajelor²²</p> <p>Caracterizarea personajului literar</p> <p>Opera lirică²³</p> <p>Poezia lirică</p> <p>Versul liber</p> <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Anafora • Epifora • Aliterația • Asonanța • Simbolul <p>Specii literare în calitate de text-support: povestirea, nuvela, balada, balada cultă, poemul eroic, oda, romanul, comedia</p>
---	---	--	---

¹¹ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

¹² actualizare

¹³ actualizare

¹⁴ actualizare

¹⁵ actualizare

¹⁶ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

¹⁷ actualizare și aprofundare

¹⁸ actualizare

¹⁹ actualizare

²⁰ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

²¹ actualizare

²² actualizare

²³ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

Strategii de lectură a operei literare²⁴

Etapă	Strategii propriu-zise	Acțiuni	Sarcini didactice	Activități de învățare specifice
Lectură și observare	Strategia de conexiune dintre cititor și text	A <i>păși din exterior spre interior (intrarea în lumea textului)</i> ²⁵	Raportarea afectiv-emoțională la prima lectură ²⁶	Lectura interogativă și expresivă a textului Lectura cu voce a textelor și a fragmentelor de texte
Lectură și explorare	Strategia de decodare a textului	A fi în interior și a explora lumea textului	<p>Opera lirică Încadrarea scriitorului în contextul literaturii române, al curentului literar Încadrarea operei date în creația poetului/scriitorului Caracteristicile de gen și specie ale lucrării, argumentarea apartenenței la genul și specia dată Geneza lucrării (istoricul creării, izvoarele de inspirație, ansamblul din care face parte) Structura, compoziția, elemente de prozodie Semnificația titlului Sistemul de imagini contextuale Sentimentele fundamentale ale textului Motivele. Formularea temei, problematica, mesajul Formularea temei, problematica Formularea mesajului Originalitatea lucrării Opera epică</p> <p>Încadrarea scriitorului în contextul literaturii române, al curentului literar Încadrarea operei date în creația poetului/scriitorului Caracteristicile de gen și specie ale lucrării, argumentarea apartenenței la genul și specia dată</p>	Exerciții de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic Demonstrarea înțelegerii textului prin răspuns la întrebări Identificarea în text a figurilor de stil Identificarea indicilor de timp și spațiu Ordonarea secvențelor narative dintr-un text în vederea rezumării acestuia Exerciții de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite Exerciții de interpretare a textului

²⁴ Adaptare, prelucrare după M. Marin

²⁵ Judith Langer Envisionment: A reader-based view of comprehension, The California Reader, (1987). 20, 3, 4-7. <https://www.albany.edu/cela/reports/langer/langerapproaches.pdf>

²⁶ PĂSLARU, VI. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013. 198 p

Lectură și reflecție	Strategia de monitorizare a com- pre-hensiunii și de remediere	A <i>păși înapoi și a regândi datele pe care le avem</i>	Geneza lucrării (istoricul creării, izvoarele de inspirație, ansamblul din care face parte) Semnificația titlului Planurile acțiunii Sub aspect spațial Sub aspect tematic Sub aspect temporal Planul viziunii Momentele subiectului Expozițiunea (situația inițială) Intriga (cauza care modifică situația inițială). Desfășurarea acțiunii Punctul culminant (depășirea situației dificile) Deznodământul (situația finală) Liniiile de subiect. Personajele Motivele, tema, problematica, mesajul Modurile de expunere: narațiunea, descrierea, dialogul, monologul Originalitatea lucrării	
Lectură și extindere	Strategia de auto-cunoaștere, autoactua-lizare și auto-dez-voltare	A <i>ieși din lumea textului și a obiectiva experiența</i>	Raportarea emoțional-afectivă la mesajul textului lecturat Evaluarea critică a textelor citite	Organizarea informației/a termenilor în clustering Elaborarea de hărți ale narațiunii Lectura pe roluri a dialogurilor Teatralizarea unor secvențe narative. Joc de rol: prezentarea personajului Memorarea unor texte lirice Evaluarea reciprocă a produselor realizate
Lectură și extindere	Strategia de auto-cunoaștere, autoactua-lizare și auto-dez-voltare	A <i>ieși din lumea textului și a obiectiva experiența</i>	Raportarea emoțional-afectivă la mesajul textului lecturat Manifestarea capacității de creație artistică/științifi-că elementară Formarea trebuinței pentru lectura de destindere, pe care s-o realizeze continuu	Exerciții de monitorizare a propriei lec-turi Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi Exerciții de argumentare a preferințelor literare

Lectura imaginii

➤ Primele reacții, primele impresii:

- Ce observi în imagine? Pe cine sau ce? Ce observi în prim-plan sau în plan mai îndepărtat?

➤ Situația în spațiu:

- Cum crezi, unde poate avea loc acțiunea din imagine? În ce loc? În ce țară? În ce oraș/sat?
- Unde a fost făcută fotografia?

➤ Situația în timp (cronologic, meteorologic):

- Când a fost realizată imaginea? În ce secol? În ce an?
- În ce anotimp?
- În ce moment al zilei s-a fotografiat? De ce?
- Stabilește timpul probabil și momentul desfășurării acțiunii.
- Cum era vremea în momentul desfășurării acțiunii?
- Cât timp durează acțiunea din imagine? (câteva zile, luni de zile, ani de zile)
- Acțiunea se desfășoară în trecutul apropiat sau în trecutul îndepărtat?

➤ Identificarea unui personaj din imagine

- Ce vârstă crezi că are personajul?
- Cum crezi că îl cheamă?
- Ce vârstă are?
- Din ce țară este personajul?
- Ce profesie are?
- Ce calități credeți că are?
- Prin ce se deosebește de alte personaje?
- Ce slogan îl reprezintă?
- Descrie portretul fizic/moral al personajului.
- Descrie vestimentația personajului.
- Numește două defecte ale personajului.
- Identifică emoțiile personajului din imagine.
- Cum crezi, ce moment important din viața personajului reprezintă imaginea dată?
- Ce alte evenimente importante crezi că au avut loc în viața personajului?

➤ Motivele prezenței acestui personaj în acel loc:

- Ce observi în planul secundar?
- Explică legătura dintre genericul modulului și imaginea dată; dintre spațiul, locul dat și personajul reprezentat în imagine.
- Ce personaje secundare vezi în imagine?

- Cum crezi ce relații există între personajele din imagine? Argumentează.
- **În afara câmpului vizual:**
  - Ce se află la dreapta imaginii și nu se vede?
  - Ce se află la stânga? În spate? Deasupra? Dedesubt?
  - Ce ți se pare neobișnuit în această imagine?
- **Senzații:**
  - Ce se aude? (muzică, zgomote, sunete, conversații etc.)
  - Ce se simte? Ce se respiră? (parfumuri, mirosuri, esențe, emanații etc.)
- **Conținuturi:**
  - Cum crezi ce are personajul în buzunare, în poșetă?
  - Enumeră obiecte din casa, dulapul, bucătăria personajului
- **Imaginarea textelor care nu se văd dar care sunt susceptibile de a fi prezente ici-colo:**
  - Imaginează-ți că te afli în locul reprezentat în imagine:
    - scrie un bilețel în care să comunicii locul unde te afli și timpul când vei reveni;
    - scrie o scrisoare în care să descrii acest loc;
    - scrie un mic anunț în care să cauți stăpânul unui obiect, reprezentat în imagine;
    - scrie un anunț de mică publicitate în care să faci reclamă locului, unde are loc acțiunea din imagine.
- **În afara timpului:**
  - Ce crezi că a avut loc cu un minut în urmă?
  - Ce se întâmplă în același loc în urmă cu o oră/un an/10 ani?
  - Ce se va întâmpla în exact același loc într-un minut/o oră etc.?
- **Motivația fotografului:**
  - Cum crezi, cine a realizat această imagine?
  - De ce?
  - Ce sentimente îți transmite această imagine?
  - Ce putem învăța din imaginea dată, din situația prezentată în imagine?
  - Ce informații desprindem din imaginea dată?
  - Ce relație există între fotograf și locurile respectiv personajele din imagine?
  - Ce a dorit fotograful să arate sau să dovedească?
  - Intitulează imaginea. Argumentează titlul.?
  - Dar voi ce interes găsiți acestei imagini? etc.
- **Intertextualitate:**
  - Ce mesaj transmite imaginea?.
  - Ce texte literare ai citit la tema imaginii studiate?
  - Ce legătură există între textele citite și această imagine?

- Caută texte literare la tema imaginii propuse.
- Citește informația despre această pictură. Comentează titlul dat de pictor. Intitulează altfel imaginea

➤ **Culori predominante:**

- Care este semnificația culorilor din imagine?

3.5.4. Competența specifică 4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare

Formarea unor capacități de redactare a unor texte diverse ca tipologie și temă este o componentă esențială a competenței de comunicare, care permite accesul la cultura majoră, favorizând exprimarea propriilor sentimente și idei și inserția socială. Ca și în cazul celorlalte competențe, conținuturile se studiază gradual, de la simplu la complex: de la text nonliterar la text literar, de la idei principale la rezumat, de la email la jurnal de călătorie. Competența de redactare vizează, de asemenea, scrierea de texte despre texte literare (rezumat, caracterizare de personaj, recenzie etc.), de texte despre texte nonliterare (rezumat, recenzii, prezentări de carte etc.), precum și realizarea de texte multimodale diverse. Alături de dezvoltarea preocupării pentru scrierea corectă, activitățile vor urmări asimilarea unor principii de etică a redactării și utilizarea tehnologiei informației. Alături de exercițiile individuale, se pot valoriza experiențele de scriere în grup

Pentru activități centrate pe **redactarea textului scris de diverse tipuri (competența 4):**

Activitățile de pre-redactare vor viza strategii de recunoaștere a unor forme textuale, de documentare etc. (prezentarea unor grupaje de texte, discutarea unei teme, realizarea câmpului lexico-semantic, consultarea unor enciclopedii tipărite sau electronice etc.).

Activitățile de redactare propriu-zisă vor viza strategii de producere de text (exercitarea diferitelor tipare textuale, rescriere, recitare și corectare; scrierea în colaborare etc.).

Activitățile de post-redactare vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de redactare prin completarea unor grile de (auto)evaluare etc.).

ESEUL NARATIV	ESEUL DESCRIPTIV	ESEUL ARGUMENTATIV
<p>Definiție: un eseu care prezintă o serie de evenimente reale sau imaginare, cu legătura între ele.</p> <p>Structură:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Introducere: Prezintă locul, timpul și personajele, creează starea de spirit și atmosfera. Poate conține scurte descrieri de emoții sau decoruri, astfel încât să creeze atmosfera și să construiască un cadru de desfășurare a evenimentelor. – Cuprins: Are 2 sau mai multe paragrafe care dezvoltă clar o serie de evenimente (intriga), în ordinea lor logica. – Concluzie: Conține deznodământul povestirii, consecințele evenimentelor prezentate, reacții, sentimente și comentarii în legătură cu subiectul expus. <p>Tehnici de scriere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eseul narativ va conține numai acele evenimente care îl fac captivant, interesant și țin trează atenția cititorului. • Coerența și coeziunea vor fi asigurate de conjuncții și cuvinte de legătură variate și de evitarea repetițiilor inutile. Fiecare paragraf trebuie să expună o idee nouă în eseu. • Echilibrul va fi asigurat de lungimea aproximativ egală a paragrafelor, de evitarea descrierilor prea lungi care dezechilibrează eseu narativ. • Elevul nu se va adresa profesorului în eseu cu enunțuri de genul „Nu-mi place acest subiect, dar...” sau „Acum este timpul să termin eseu!”. 	<p>Structura:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Introducere: Conține informații scurte despre „cine, când, unde și cum”. – Cuprins: Descrierea principalelor elemente în paragrafe separate. Fiecare aspect al descrierii trebuie prezentat într-un paragraf separat, care să înceapă cu o „idee principală”. – Concluzie: Comentariile și sentimentele în legătură cu cele descrise. <p>Tehnici de scriere:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se vor folosi variate cuvinte de legătură și conjuncții. • Se va începe cu aspectele generale și se va termina cu detaliile. • Se vor folosi adjective variate. • Se va face referire la diferite simțuri umane – auz, văz, miros, simț tactil, gust. • Se va folosi un limbaj dramatic pt. a descrie scene de mister și suspans. <p>Tipuri de eseu descriptiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Descriere de oameni – Descriere de locuri – Descriere de evenimente – Eseu descriptiv mixt. 	<p>Exista două tipuri de eseu argumentativ: <i>eseul „pro și contra”</i> și <i>eseul de opinie</i>. Eseul argumentativ este un text abstract pt. că expune idei și puncte de vedere. Acest eseu testează abilitatea elevului de a dovedi un crez, o interpretare, un principiu.</p> <p>Structura eseului argumentativ „pro și contra”:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Introducere: Expune subiectul în discuție și introduce cele două, sau mai multe perspective, din care este văzut subiectul respectiv. – Cuprins: Aici se vor discuta perspectivele diferite din care este privit subiectul. Se vor aduce argumente și de o parte și de cealaltă, în mod egal. Se vor da exemple. Autorul nu se va implica emoțional. Ideile pro și contra se vor prezenta în paragrafe separate, adică un paragraf pt. fiecare idee. – Concluzie: Se expune o părere generală despre subiect și se poate da și părerea autorului. <p>Structura eseului de opinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Introducere: Aici se prezintă subiectul în discuție și opinia autorului despre acest subiect. • Cuprins: Consta din mai multe paragrafe separate în care elevul își prezintă punctele de vedere susținute de exemple și argumente. Se va scrie și un paragraf în care se va prezenta un punct de vedere opus, cu argumente care să demonstreze că acel punct de vedere este neconvingător.

<ul style="list-style-type: none"> • Timpurile folosite în eseu narativ vor fi timpurile trecute. Se va utiliza o gamă largă de conjuncții temporale. 		<ul style="list-style-type: none"> • Concluzie: Aici se va rescrie pe scurt opinia autorului, dar cu alte cuvinte. <p style="text-align: center;">ESEUL REFLEXIV/DISCURSIV</p> <p>Acest tip de eseu este un exercițiu de contemplație asupra unui subiect general sau abstract și testează abilitatea elevului de a descrie și de a-și expune gândurile personale dar și alte puncte de vedere în legătură cu subiectul. Acest eseu nu va încerca să convingă cititorul că opinia autorului este cea validă, dar îl va face să vadă subiectul prezentat din mai multe unghiuri și perspective, permițându-i să-și formeze o opinie proprie.</p>
<p>Tipuri de eseu reflexiv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Descriptiv-reflexiv, în care se va face descrierea subiectului în discuție și din această descriere se vor trage concluziile. • Abstract-reflexiv, în care se vor face analogii, reflecții personale, se vor scrie sentimentele personale asupra subiectului. <p>Structura:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Introducere: Este cel mai important paragraf. Este un eseu în miniatură. Aici se va face interpretarea pe scurt a subiectului, atingând aspectele principale pe scurt. Introducerea trebuie să construiască orizontul de așteptare al cititorului. Introducerea poate conține o referire la o idee sau situație neobișnuită, o întrebare retorică sau un citat. Se poate adresa direct cititorului. – Cuprins: Este dezvoltarea punctelor prezentate pe scurt în introducere. Fiecare punct de vedere este dezbătut într-un paragraf separat. Fiecare paragraf va conține un punct de vedere și un punct de vedere opus, susținute de argumente și exemple. – Concluzie: Conține opinia autorului referindu-se pe scurt la cele prezentate în introducere. Esoul se poate termina cu o întrebare retorică, un citat sau un enunț care să-i dea de gândit cititorului. <p>Un eseu reflexiv se va scrie la persoana a treia, dacă nu se cere în mod specific doar opinia elevului/autorului</p> <p>REDACTARE – compunere, concepere, elaborare, formulare, întocmire.</p> <p>Conținutul <i>Redactare</i> se utilizează la toate tipurile de scriere. Cadrul didactic folosește acele norme care corespund tipului de scriere ales.</p>		

Norme privind redactarea unui text/a unui răspuns în scris

A. Așezarea textului în pagină presupune respectarea unor *norme de redactare a textului scris de mână* sunt *obligatorii* pentru oricare tip de lucrare:

- titlul textului (după titlu nu apare niciodată punctul);
- începutul lucrării trebuie scris cu alineat (marginea din stânga – 2-2,5 cm. + alineat – circa 2 cm.);
- fiecare idee principală trebuie marcată prin alineatul corespunzător;
- sfârșitul fiecărui enunț va fi marcat prin semnul de punctuație impus de context (de obicei prin punct, întrucât majoritatea construcțiilor sunt enunțiative);
- scrierea până la marginea din dreapta a lucrării, cu despărțirea cuvintelor în silabe, acolo unde situația o impune (dacă rândul nu este scris până la capăt, se presupune că elevul nu știe să așeze textul în pagină sau nu știe să despartă cuvintele în silabe);
- se lasă necompletat numai rândul care conține finalul unui enunț și se trece la paragraful următor prin alineat.

B. Respectarea condițiilor minimale de caligrafie este, de asemenea, o cerință implicită, presupunând:

- păstrarea distanței de un spațiu între cuvinte;
- scrierea legată a literelor, ușor aplecate spre dreapta;
- menținerea unei distanțe egale între literele aceluiași cuvânt;
- punerea semnelor diacritice (ă, â, ș, ț, î);
- păstrarea formei standard a literelor și a dimensiunilor optime, pentru obținerea unui scris lizibil etc.

C. Limbajul folosit în exprimarea ideilor trebuie să respecte *normele limbii literare*, care implică:

- eliminarea formulărilor pleonastice și tautologice, a cacofoniei, ca și a repetițiilor care nu sunt strict necesare clarificării unei idei (acolo unde este posibilă eliminarea repetiției, se va face substituirea unor termeni prin sinonime);
- evitarea clișeelelor verbale și a locurilor comune în exprimare;
- folosirea adecvată a termenilor, cu sensul lor de propriu (numai în mod excepțional pot apărea și termeni cu sens figurat, de exemplu, în redactarea unei scrisori);
- evitarea abuzului de neologisme; interdicția de folosire a regionalismelor, a arhaismelor, a termenilor și construcțiilor populare sau de argou etc.;
- folosirea cu măsură a adjectivelor (mai ales în postura dublului și a triplului epitet), ca și a superlativului de tipul „extraordinar”, „colosal”, „genial”;
- înlăturarea formelor pronominale, adjectivale și verbale de persoana I și a II-a, cu excepția situațiilor în care apar într-un citat sau în redactarea unei scrisori;

relatarea se face, în exclusivitate, la persoana a III-a, pe un ton neutru, lipsit de efuziuni lirico-afective;

- evitarea construcțiilor echivoce, a ambiguităților de orice tip.

Dacă nu se ține seama de *principiul adecvării răspunsului la cerințele care sunt impuse prin formularea subiectului*, consecințele pot fi supărătoare (răspunsurile considerate în afara cerințelor compunerii nu se evaluează).

ESÉU, eseuri, s.n. Studiu de proporții reduse, în care autorul abordează probleme de ordin filozofic, literar, științific etc., expunând un punct de vedere personal, fără a epuiza subiectul.

Procesul scrierii unui eseu implică următoarele etape:

1. identificarea temei eseului;
2. colectarea și cercetarea materialului documentar;
3. structurarea eseului;
4. redactarea eseului;
5. evaluarea critică a versiunii preliminare;
6. rescrierea eseului.

În *introducerea eseului*, trebuie exprimat în mod clar subiectul care urmează să fie dezbătut, precum și punctul de vedere al autorului cu privire la acest subiect. Exprimarea trebuie să fie concisă, specifică și clară, iar punctul de vedere trebuie rezumat într-o frază care oferă esența eseului. Punctul de vedere este unul dintre puținele pasaje ale unui eseu în care este acceptat să se scrie la persoana I, în timp ce în restul eseului este uzual ca redactarea să fie la persoana a III-a. Explicarea structurii eseului este cea care urmează punctului de vedere din introducere.

Conținutul eseului va cuprinde argumentele care au fost prezentate în secțiunea de explicare a structurii eseului, pe cât posibil în ordinea în care au fost prezentate. Fiecare paragraf va începe cu o „frază-subiect” care expune argumentul și poziția autorului. Apoi, fiecare argument va fi expus într-o manieră bine structurată: fapte, idei, opiniile autorităților din domeniu, precum și punctul de vedere personal.

În *concluzie*, după ce toate argumentele au fost prezentate și dezbătute, vor fi prezentate concluziile. De regulă, argumentele exprimate în cuprinsul eseului trebuie să susțină și să demonstreze punctul de vedere al autorului, care va fi reluat și în concluzii.

Scrierea unei lucrări în Word, fără tabele, imagini sau figuri

Setarea dimensiunilor paginii

Prima acțiune care înainte de a începe să scrii efectiv, ar fi să setezi dimensiunea paginii (de regula, A4), marginile paginii (sus și jos – 1,5cm, dreapta și stânga – 2cm) și orientarea paginii (de regula, portret).

Scrierea textului

Acest pas este cel mai complex și se axează pe scriere. Nu are importanță aranjarea în pagină, nu au importanță alineatele, nu au importanță cuvintele care trebuie scoase în evidență. Important e doar să scrii ceea ce trebuie să scrii.

Aspecte privind conținutul:

- *Un paragraf se termină în momentul în care ai apăsat tasta Enter. Dacă vrei să scrii de la începutul rândului, dar în cadrul aceluiași paragraf, folosește întreruperea de linie (Shift+Enter);*
- *Nu folosi niciodată mai mult de un singur spațiu între 2 cuvinte, chiar dacă ți se pare ție că spațiul e prea mic.*
- *Rezistă tentației de a aranja textul în pagină. Dacă începi să te ocupi de aranjarea textului în timp ce scrii nu faci altceva decât să pierzi timpul și în final o să faci aceeași muncă de 2 ori;*
- *Dacă folosești un text copiat din altă parte, atunci când dai „Paste”, ai grijă să alegi opțiunea „keep text only”. În acest fel, textul nou copiat se va integra perfect cu cel deja scris.*

Verificarea ortografică și gramaticală

E foarte important să verifici ce ai scris corect. Recitește tot ceea ce ai scris cu mare atenție și fii sigur că ai scris toate literele, că frazele au un conținut logic și că nu ți-a scăpat nici un semn de punctuație.

Există posibilitatea verificării automate a corectitudinii textului, în cazul în care programul în care scrii textul are dicționarul în limba română instalat și tu ai scris cu diacritice. Chiar și așa, verificarea automată va evidenția doar cuvintele scrise incorect, nu și contextul din care fac parte.

Aranjarea textului în pagină

Dacă ai respectat indicațiile pentru scrierea textului, acest pas va fi destul de ușor. Pentru a verifica modul de scriere a textului, folosește opțiunea de afișare a caracterelor netipăribile (apăsarea butonului sub forma unui P întors invers).

Ordinea operațiunilor de aranjare a textului:

- *Stabilirea fontului și a dimensiunii caracterelor din întregul document. Este indicat să folosești același font în tot documentul și aceeași dimensiune. Singurele elemente care se scriu altfel sunt titlurile capitolelor și ale subcapitolelor.*

Diferențierea acestora se face prin sublinierea și/sau îngroșarea și/sau înclinarea literelor, nu prin alegerea unui alt font.

- *Stabilirea alinierii textului față de margini.*
- *Stabilirea alineatelor și a dimensiunii spațiilor dintre paragrafele consecutive.*
- *Formatarea paragrafelor astfel încât să nu treacă doar ultimul rând pe o pagină nouă sau să rămână doar primul rând dintr-un paragraf la finalul unei pagini (**widow/orphan control**).*
- *Stabilirea fontului, dimensiunii și alinierea capitolelor.* De obicei alinierea se face pe centru (fără numerotarea capitolelor) sau la stânga (cu numerotarea capitolelor). Se poate stabili formatul doar pentru primul titlu de capitol și folosi opțiunea Format Painter (măturica) pentru a stabili un mod uniform de aliniere și de scriere pentru toate celelalte capitole.
- *Înainte de fiecare capitol nou, pentru a rămâne permanent la începutul unei pagini, se folosește întreruperea de pagină – CTRL+Enter.*
- *Introducerea numerotării paginilor (subsol, centru sau dreapta) și adăugarea informațiilor în antet sau subsol (opțional).*

Imprimarea

Dacă totul a fost făcut așa cum trebuie, documentul scos la imprimantă ar trebui să fie perfect, identic cu formatul pe care l-ai văzut pe calculator.

Înainte de a printa un document, e bine să verifici cum va arata acesta scos la imprimantă. O ultimă verificare a aspectului final se face folosind opțiunea Print Preview. Prin această opțiune o să vezi dacă a rămas un capitol la finalul unei pagini, în loc să fie pe pagina nouă, dacă ai vreun paragraf formatat altfel, dacă se vede numerotarea paginii etc.

E-Comunicare	E-text	E-mailul
<p>...este o formă comună de interacțiune, care permite combinarea mai multor forme de media.</p> <p>Comunicarea electronică cunoaște diverse clasificări. Din punctul de vedere al momentului efectiv de realizare, aceasta poate fi sincronă, participanții la actul comunicării fiind prezenți în același timp (on-line) ori asincronă, când nu există constrângeri de ordin temporal. Dintr-o altă perspectivă, cea a formei de interacțiune, comunicarea electronică poate fi dialogică (forma cea mai răspândită) ori monologică (blogurile, publicațiile electronice).</p>	<p>...textul care funcționează în format electronic sau digital. Se pot distinge două tipuri de <i>texte scrise virtuale</i>: cele care utilizează, în cea mai mare parte, un limbaj literar standard (email-ul, blogurile) și textele care se constituie din elemente ale oralității (chatul, SMS-ul, forumul, twitterul).</p> <p>Referindu-ne la variantele de comunicare virtuală și la expresia oralității în ele, deosebim două tipuri de „oralitate” digitală: a) scrisă și b) reprezentată de conversația prin canalul video.</p> <p>a) <i>Oralitatea digitală</i> în comunicarea <i>scrisă</i>, reprezentată de rețeaua virtuală, presupune mai multe aspecte: <i>e-mailul, SMS-ul telefonic, chatul, comentariile la articole publicate pe diverse site-uri, toate rețelele de socializare.</i></p>	<p>...este modalitatea de comunicare cea mai frecventă datorită faptului că este cel mai ușor de utilizat, susține R. M. Amza [R. M. Amza, <i>Forme și trăsături ale comunicării mediate de computer</i>. În: <i>Limba Română: Structură și funcționare</i>, Editura Universității din București, București, 2005., p. 437].</p> <p>Varianta offline are similitudini cu scrisoarea în accepție mai veche, când emitentul este în așteptarea, posibil și de lungă durată, a răspunsului. Totuși durata așteptării aici nu depinde de factori obiectivi (cum ar fi poșta, în vechiul mod de comunicare epistolară), ci strict de cei subiectivi (de disponibilitatea/nondisponibilitatea receptorului).</p>

Blogul este o *publicație web* (un text scris) care conține articole periodice sau și actualizate neîntrerupt ce au de obicei un caracter personal. Ca regulă, actualizarea blog-urilor constă în adăugiri de texte noi, asemenea unui jurnal, toate contribuțiile fiind afișate în ordine cronologică inversă.

Chatul desemnează un *dialog* sau schimb de replici (text) scrise și transmise instantaneu între două sau mai multe persoane, prin intermediul unui canal electronic de transmitere a informației, de obicei în *Internet*. Chatul poate fi realizat ori prin *browser*, ori cu ajutorul unor *programe* dedicate cum ar fi Yahoo! Messenger, Skype și altele. O trăsătură caracteristică a chaturilor este utilizarea masivă a abrevierilor.

SMS-ul – (mesaje scurte) este un serviciu de comunicare standardizat în rețelele mobile GSM, folosind protocoale de comunicare care să permită schimbul de mesaje.

Dacă vorbim de pretențiile scrisului în comunicarea pe Internet, întâlnim un termen care îl completează pe cel de oralitate digitală, și anume *cyberscriere*, „termen generic tot mai răspândit în literatura de specialitate străină („scrierea în mediu electronic)”, denumind „forme și practici destul de diferite de comunicare scrisă, care pot fi puse

alături din dorința unei simplificări metodologice și în virtutea faptului că prezintă mai multe caracteristici comune decât note diferențiatore (SMS, IRC – acronim pentru Internet Relay Chat)” [C. I. Mladin, *Spre o recodare a modului de comunicare scripturală. Sau despre tirania democratică a cyberlimb@jului*. [online] <http://www.philippide.ro/distorsionari>.

3.5.5. Competența specifică 5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (ortografice, ortoepice, lexicale, fonetice, semantice, gramaticale) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol

Pentru activități centrate pe **utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise (competența 5):**

Activitățile vor viza identificarea, însușirea, exersarea și reflecția asupra unor fapte de limbă, prin diverse tipuri de exerciții (exerciții de repetiție – dictare, recitare; exerciții de recunoaștere, de exemplificare, de completare și înlocuire, de transformare, exerciții de redactare, exerciții cu caracter ludic etc.).

Strategii de învățare autonomă a limbii

- găsirea sensului cuvintelor
- căutarea sinonimului
- identificarea mărcilor gramaticale
- confruntarea de variante
- compararea de variante
- stabilirea contextului

În cadrul familiarizării elevilor cu sistemele și normele limbii române, cadrul didactic va utiliza activități ce vor viza identificarea, recunoașterea, analiza unor fapte de limbă printr-o serie de exerciții dintre cele mai variate, care pot să dinamizeze procesul de învățare și pot să suscite interesul elevilor.

Un proiect didactic gândit și realizat din perspectiva exigențelor/criteriilor enunțate anterior, dobândește caracteristicile unui instrument de lucru modern și operațional, necesar activității cotidiene atât a cadrului didactic, cât și a elevului.

Eficiența procesului educațional este realizabilă prin originalitatea combinațiilor propuse/selectate de către cadrul didactic, corelate cu particularitățile de vârstă ale elevilor, prin capacitatea acestora de trezi și a menține interesul pentru cunoaștere și pentru studiu ca reacție de răspuns din partea elevilor. Opțiunea pentru o anumită strategie didactică exprimă alegerea pe care o face cadrul didactic pentru acele metode, mijloace sau forme de organizare a elevilor care -i vor servi în cel mai înalt grad pentru atingerea obiectivelor.

Una din finalitățile predării disciplinei *Limba și literatura română* la treapta de gimnaziu este utilizarea limbii ca sistem și respectarea normelor lingvistice (lexicale, fone-

tice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative, manifestând corectitudine și autocontrol.

Dacă în clasa a V-a, primele două unități de competență se referă la exprimarea intențiilor de comunicare, respectarea normelor lingvistice, în clasele a VIII-a și a IX-a UC acestea avansând spre valorificarea și aplicarea achizițiilor lingvistice, utilizarea autonomă a normelor limbii literare, dar și argumentarea relației dintre normă, abatere și uz în diverse situații de comunicare.

Utilizarea dicționarelor rămâne o condiție sine qua non a alfabetizării și este inevitabilă în sporirea gradului de cărturărie a elevilor. Astfel, la începutul treptei gimnaziale, elevul va fi ghidat de către profesor în identificarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarelor. Progresul în dezvoltarea competențelor de a-si organiza activitatea, utilizând și explorând dicționarele, se va urmări până în clasa a IX-a prin integrarea diverselor strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarelor. De regulă, un dicționar este privit ca o sursă de informare și explicare a sensului unor termeni. Folosirea frecventă a dicționarului aduce elevului-utilizator beneficii pe mai multe planuri. Chiar dacă uneori, sensul cuvintelor poate fi înțeles din context, este indicată consultarea unui dicționar ori de câte ori se întâlnește un termen necunoscut. Cuvintele noi învățate trebuie repetate atât pentru o memorare și înțelegere mai bună, cât și pentru monitorizarea pronunțării corecte. Utilizate pe scară largă și în format electronic, dicționarele oferă, pe lângă informațiile din lexicologie, etimologie, ortografie, ortoepie etc. și seturi de informații din domeniul științei și culturii cu caracter enciclopedic. Îmbogățirea vocabularului, dar și sporirea nivelului de cărturărie cu ajutorul dicționarelor este una dintre cele mai populare și eficiente metode pentru copii.

Astfel, la unitatea de competență respectivă, se vor utiliza strategiile care contribuie la formarea deprinderii de a lucra cu dicționarele:

- actualizarea achizițiilor necesare lucrului cu dicționarul: cunoașterea alfabetului limbii române și a succesiunii literelor, lectura/înțelegerea siglelor și a abrevierilor din articolele lexicografice etc.;
- identificarea cuvintelor necunoscute, explicarea lor în context, precedată de consultarea dicționarelor;
- căutarea sinonimelor/antonimelor/paronimelor/omonimelor etc.;
- identificarea mărcilor gramaticale ale cuvintelor;
- confruntarea/compararea formelor/sensului cuvintelor etc.;
- integrarea cuvintelor explicate în contexte minime ilustrative.

Pentru dezvoltarea competenței este nevoie de crearea și monitorizarea situațiilor de învățare, care cuprind: dictări (de cuvinte, explicative, libere etc.), exerciții de identificare, analiză, selectare, completare, înlocuire, transformare, exerciții de comentare a cuvintelor cu ortograme, exerciții de comentare a faptelor de limbă, de argumentare a alegerii formelor/sensurilor corecte ale cuvintelor, exerciții cu caracter ludic etc.

Integrarea diverselor strategii de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor este unitatea de competență stabilită pentru clasa a IX-a, care presupune depășirea cadrului lecțiilor și asimilarea limbii de către elev în mod independent în cadrul realizării actelor comunicative proprii.

Formarea competenței de a lucra cu dicționarele trebuie să devină o competență pentru toată viața de aceea exersarea privind respectarea normelor limbii, precum și prevenirea și lichidarea lacunelor în respectarea acestora ar trebui să fie unul din obiectivele ultimului an de studii gimnaziale. Pe parcursul anilor de gimnaziu elevul va cunoaște și utiliza mai multe tipuri de dicționare, acestea oferindu-i posibilitatea de a se integra într-o lume în perpetuă schimbare și de a se remarca în contextul dezvoltării personale.

3.5.6. Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes

Se recomandă ca, în proiectarea scenariului didactic, profesorul să țină cont de necesitatea exersării integrate a celor cinci competențe în funcție de tema fiecărui an de studiu, precum și de specificul individual și colectiv al clasei.

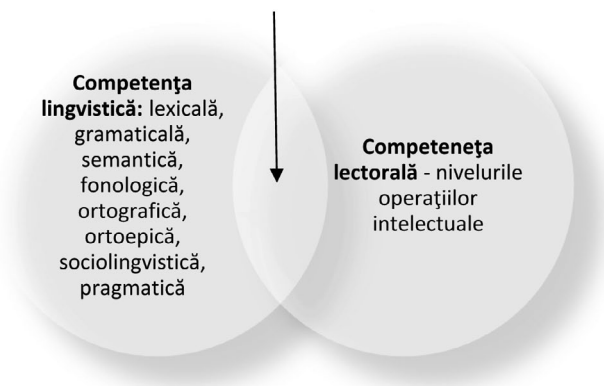
Activitățile vor viza abordări inter-și transdisciplinare descrise în paragraful 8.2.

Competența specifică 6 este una nouă, propusă în curriculum respectiv, care culează experiențele lingvistice și lectorale contextualizate. Competența respectivă se formează și se dezvoltă prin integrarea studiului limbii cu studiul textelor literare și nonliterare.

Luate separat, competența lingvistică și competența lectorală sunt complexe, tratate corespunzător în document prin spațiul rezervat²⁷, iar prin competența a 6 se valorifică hotarul, intersecția între cele două, transferate la treapta experiențială.

²⁷ Curriculum 2019. Competența specifică 3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă și Competența specifică 5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol sunt cu cea mai mare pondere procentuală, a câte 35%.

Experiențe lingvistice și lectorale

Dintre componentele **competenței lingvistice**, soclul pentru competența a șasea sunt componenta sociolingvistică și componenta pragmatica, care se sprijină pe precedentele (lexicală, gramaticală, semantică, fonologică, ortografică, ortoepică).

Componenta sociolingvistică este un aspect al cunoașterii lumii în contexte autentice, prin limba vorbită. În literatura de specialitate se menționează că propriile experiențe ale elevului se constituie din viața comunității²⁸:

- *informații și practici de viață cotidiană*: alimentația, conduita la masă, organizarea zilei, activitățile de muncă, modul de a marca sărbătorile etc.;
- *condițiile de viață*: condițiile de trai, nivelul de trai cu variante regionale, etnice și de grup social etc.;
- *relațiile interpersonale*: relațiile familiale, relațiile între generații, relațiile între clasele sociale, relațiile între grupuri etnice, religioase etc.;
- *valorile, credințele și comportamentele* în raport cu: clasa socială, grupurile socio-profesionale, starea economică, tradiția, istoria etc.

Componenta pragmatică vizează utilizarea funcțională a resurselor lingvistice prin componenta discursivă (cunoașterea și aplicarea principiilor de organizare, structurare și adaptare a mesajelor), componenta funcțională (modul în care mesajul realizează funcția comunicativă a limbii) și componenta de concepere schematică a textului.

Competențele lectorale rezidă în capacitatea de a citi adecvat orice text, a-l înțelege și a-l interpreta prin actualizarea informațiilor exterioare acelu text (viață cotidiană, istorie, geografie, științe) și, nu în ultimul rând, prin uzul instrumentarului de teorie literară).

²⁸ Cartaleanu T., Cosovan O., Zgardan-Crudu A., Bolocan V., Suff E., Șișcanu-Boz O. Didactica studiului integrat al limbii și literaturii române în gimnaziu. 2014. p.47

Competența specifică 6 se concretizează în două unități de competențe

Clasa	Unitatea de competență 6.1	Unitatea de competență 6.2
a V-a	Identificarea informațiilor esențiale receptate din cotidian	Exprimarea experiențelor de lectură prin texte recomandate pentru gestionarea propriei învățări
a VI-a	Organizarea informațiilor esențiale receptate din cotidian	Prezentarea experiențelor de lectură în contexte școlare
a VII-a	Prezentarea informațiilor esențiale receptate din cotidian prin resurse digitale	Valorificarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață
a VIII-a	Structurarea ideilor receptate din cotidian, într-un mesaj, prin resurse digitale	Gestionarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață
a IX-a	Prezentarea ideilor receptate din cotidian, într-un discurs	Integrarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață

Axe ale unităților de conținut: *Comunicarea în acțiune, Limbajul și literatura, a învăța să înveți, Literatura, a învăța să fii, Generice pentru teme transdisciplinare.*

Clasa	Comunicarea în acțiune	Limbajul și literatura, a învăța să înveți	Literatura, a învăța să fii	Generice pentru teme transdisciplinare
a V-a	Informații esențiale din lecturi și cotidian: mass-media, evenimente socioculturale etc.	Textul literar/nonliterar: tabele, scheme	Interese și preferințe de lectură Literatura și muzica	<i>Imagini muzicale și literare Natura în literatură și muzică Mama în cântec și în literatură Literatură, pictură și muzică Limba română cântată etc.</i>
a VI-a	Rezumatul unui eveniment sociocultural reflectat în mass-media	Diversitatea organizatorilor grafici de prezentare a unui text	Raftul de literatură artistică în biblioteca personală Literatura și pictura	<i>Lumea în viziunea mea și a altora Chipul mamei în pictură și literatură Lumea cu ochii mei Citesc și pictez Galeria de lecturi pictate.</i>
a VII-a	Informația din lecturi și mediul socio-cultural	Citind și comunicând, învăț să învăț	Preferințele și atitudinile cititorului Literatura și artele (teatru, pictură, dans, muzică)	<i>Lumea și artele Lumea ca un teatru Literatura și teatrul Magia artelor etc.</i>

a VIII-a	Reflecții despre un eveniment socio-cultural	Textul în organizatori grafici	Lectura și colecția de cărți Literatura și cunoașterea de sine Literatura și geografie	<i>Călători și călătorii</i> <i>Dialoguri culturale</i> <i>Aventura și călătoria</i> <i>Fereastră spre lume etc.</i>
a IX-a	Discurs despre un eveniment socio-cultural	Limbajul și literatura în internet	Interese și atitudini de lectură Experiențe de lectură din viața unor personalități Literatura și istoria	<i>Timpul</i> <i>Tradițiile neamului meu</i> <i>Patriotismul</i> <i>Războiul</i> <i>Libertatea</i> <i>Dreptatea</i> <i>Personalitățile neamului.</i> <i>Aspirațiile etc.</i>

Unitățile de conținut propuse pentru disciplina *Limba și literatura română*, clasele gimnaziale sunt formulate din perspectiva integrării intradisciplinare²⁹/multidisciplinare³⁰/pluridisciplinare³¹/interdisciplinară³²/transdisciplinară³³.

Cartalenu T, Cosovan O., Zgardan-Crudu A. remarcă importanța abordării conținuturilor din perspectiva intradisciplinarității, multidisciplinarității, pluridisciplinarității, interdisciplinarității și transdisciplinarității fapt ce determină formarea capacităților metacognitive, cum ar fi luarea deciziilor, rezolvarea de probleme, învățarea eficientă, care constituie un deziderat al comportamentului omului contemporan [2018, p.20].

Paradigmatica și sintagmatica tehnicilor LSDGC în cadrul lecțiilor cu respectivele unități de conținut

Axe ale unităților de conținut	EVOCARE	REALIZAREA SENSULUI	REFLECȚIE
Comunicarea în acțiune			
Limbajul și literatura, a învăța să înveți			
Literatura, a învăța să fii			
Generice pentru teme transdisciplinare			

²⁹ Integrarea intradisciplinară – operația de conjugare a două sau mai multe conținuturi independente ale învățării, aparținând aceluiași domeniu de studiu, pentru a rezolva o problemă, a studia o temă sau a dezvolta deprinderi. p.20

³⁰ Integrarea multidisciplinară – corelare a demersurilor mai multor discipline (care nu sunt cu legături evidente între ele) în vederea rezolvării unei probleme. p.21

³¹ Integrarea pluridisciplinară – formă superioară a interdisciplinarității și constă în suprapunerea unor elemente ale diverselor discipline înrudite. p.21

³² Integrarea interdisciplinară – interacțiune existentă între două sau mai multe discipline, care poate să meargă de la simpla comunicare de idei până la integrarea conceptelor fundamentale privind epistemologia, terminologia, metodologia, procedeele, datele și orientarea cercetării. p.22

³³ Integrarea transdisciplinară – formă de interpătrundere a mai multor discipline și de coordonare a cercetărilor, astfel încât să poată conduce, în timp, prin specializare la apariția unui nou areal de cunoaștere. Deschide cale către atingerea unui nivel superior de cunoaștere. p.23

4. Strategiile și instrumentarul de evaluare a rezultatelor învățării

³⁴Organizarea integrată a demersului educațional la disciplina *Limba și literatura română* impune o modificare a strategiilor de predare-învățare, dar și de evaluare. Proiectarea curriculumului pe competențe, formarea și dezvoltarea acestora implică strategii adecvate de evaluare a performanței, adică a produselor, comportamentelor și a altor manifestări observabile, care dau dovadă de prezența acelor competențe.

Pe parcursul procesului de învățare, în funcție de momentul actului evaluativ, vor fi utilizate trei strategii de evaluare: *inițială* (predictivă); *formativă* (continuă); *sumativă* (finală).

- **Evaluarea inițială** (EI) este binevenită la început de an școlar/semestru/unitate de învățare, pentru a determina gradul de formare la elevi a pre-achizițiilor necesare studierii cu succes a noii unități de învățare. Nu are rol de control, iar rezultatele se valorifică în scopul eficientizării procesului ulterior de predare-învățare-evaluare. Poate fi atât instrumentală (pe baza unor instrumente de evaluare elaborate) cât și noninstrumentală.
- **Evaluarea formativă** (EF) se proiectează și se realizează, de regulă, pe parcursul unităților de învățare. Are ca obiectiv cunoașterea sistematică și continuă a rezultatelor curente și a progresului elevilor. Oferă profesorului posibilitatea intervenției imediate, permite aplicarea în timp optim a unor măsuri corective, care să modifice rezultatele elevilor în sensul dorit. Se raportează la unitățile de competențe și unitățile de conținut parcurse în perioada vizată. Este instrumentală și se realizează pe bază de produse ale învățării recomandate. Evaluarea formativă trebuie să asigure pregătirea elevilor pentru evaluarea sumativă, la finele parcursului de învățare.
- **Evaluarea sumativă** (ES) se proiectează și se realizează la finele unui parcurs de învățare semnificativ: semestru, an școlar. Se raportează la unitățile de competențe și unitățile de conținut proiectate pentru semestrul dat, respectiv – la finalitățile stipulate la sfârșitul clasei date. Este instrumentală și se realizează pe bază de produse școlare recomandate, prin conceperea unor subiecte care să acopere întreaga arie tematică abordată.

Atât autoevaluarea, cât și evaluarea de către un profesor pot avea la bază lista de control și grila:

---

³⁴ (de evidențiat specificul evaluării a manifestării graduale a competențelor prin descriptorii de performanță)

- a) **Lista de control** – este recomandată pentru evaluarea continuă sau evaluarea sumativă și poate fi alcătuită dintr-o listă a descriptorilor pentru nivelul dat (A2+ la nivel gimnazial și B1+ la nivel liceal). Descriptorul poate da și solicita informații de ordin personal: „Pot să mă prezint; pot spune unde locuiesc; pot da adresa mea în limba engleză; pot să spun ce vârstă am etc.” și „Pot să-l întreb pe cineva cum îl/o cheamă; pot să-l/să o întreb unde locuiește; pot să-l/să o întreb ce vârstă are etc.”
- b) **Grila** – este recomandată pentru evaluarea continuă sau evaluarea sumativă. Cadrul didactic va nota pe o grilă categoriile care urmează să fie evaluate, de exemplu: Conversație, Schimb de informații, Formularea de întrebări, Utilizarea vocabularului țintă, Corectitudine gramaticală, Pronunție, Fluență și le va evalua în mod corespunzător, de exemplu de la „1” la „5”.

Tipuri de evaluare recomandate la disciplina *Limba și literatura română*:

Evaluarea rezultatelor (sau a nivelului)	<ul style="list-style-type: none"> este evaluarea nivelului de atingere a obiectivelor specifice și se referă la materia predată; depinde de activitatea săptămânală sau lunară, cu manualul și curriculumul; este centrată pe cursul predat și reprezintă o privire din interior.
Evaluarea comunicativă	<ul style="list-style-type: none"> testează utilizarea practică a limbii în anumite situații semnificative; tinde să prezinte o imagine echilibrată a competenței; constă dintr-o serie de sarcini de comunicare lingvistică, bazată pe o programă de învățare pertinentă și transparentă, care îi permite elevului să demonstreze rezultatele pe care le-a obținut.
Evaluarea continuă	<ul style="list-style-type: none"> este evaluarea efectuată de către profesor și, eventual, de elev a performanțelor, a temelor și proiectelor realizate în cadrul unei perioade de timp; nota finală reflectă întregul modul, an sau semestru.
Evaluarea conform sistemului de notare	<ul style="list-style-type: none"> se face prin atribuirea notelor sau luarea deciziilor efectuate în urma unui examen sau unei proceduri de evaluare care are loc la o anumită dată, de regulă, la finele semestrului/anului sau la începutul semestrului/anului viitor; realizările anterioare nu sunt luate în considerare; contează doar ceea ce elevul poate să facă aici și acum.
Evaluare formativă	<ul style="list-style-type: none"> este un proces continuu care permite colectarea informațiilor cu privire la aspectele puternice și la punctele vulnerabile; operează la un nivel foarte detaliat al itemilor lingvistici recent predate; profesorul poate să le utilizeze pentru organizarea procesului de predare-învățare-evaluare și să le transmită elevilor; este deseori utilizată, în sens larg, pentru a putea include informația imposibil de cuantificat furnizată de chestionare și convorbiri.

Evaluarea sumativă	<ul style="list-style-type: none"> • controlează rezultatele dobândite la finele cursului și le atribuie o notă; • este de natură normativă și, conform sistemului de notare, verifică rezultatele; • are drept scop perfecționarea procesului de învățare.
Evaluarea directă	<ul style="list-style-type: none"> • evaluează ceea ce elevul poate să facă. De exemplu, în timpul unei activități desfășurate într-un grup mic de elevi sub forma unei discuții, profesorul observă, confruntă rezultatele cu criteriile unei grile și evaluează; • se limitează la producerea orală și scrisă și la comprehensiunea vorbirii orale în interacțiune, deoarece este imposibil a observa în mod direct activitățile de recepție, ci doar efectele lor; • bogăția și stăpânirea limbii pot fi evaluate fi e direct în funcție de criteriile pe care ni le propunem, fi e indirect prin interpretarea și generalizarea răspunsurilor la întrebările de examen. Convorbirea este un test direct clasic; un test cu lacune este un test indirect clasic.
Evaluarea indirectă	<ul style="list-style-type: none"> • utilizează un test, de regulă scris, care apreciază adesea deprinderile potențiale ale elevului; • lectura, de exemplu, este evaluată indirect cerându-le elevilor să demonstreze comprehensiunea lor prin marcarea cu o cruce a răspunsului corect, terminând fraze sau răspunzând la întrebări.
Evaluarea pe baza unei scale	consistă în aprecierea nivelului dat al unui elev folosind o scală formată din mai multe niveluri.
Evaluarea pe baza unei liste de control	<ul style="list-style-type: none"> • constă în aprecierea unui elev în conformitate cu o listă de puncte prezumate pertinente pentru un nivel sau un modul dat; • scala descriptorilor poate fi prezentată sub formă de chestionar; • ea poate de asemenea avea forma unei diagrame sectoriale sau orice altă formă; • răspunsurile pot fi Da/Nu, însă cele de ordin mai complicat nu se limitează la încercuirea sau bifarea unei cifre (0/1), a unui cuvânt (Da/Nu) sau a unui pătrățel, ci mai degrabă sunt prezentate prin schemă; • răspunsul poate fi mai diferențiat cu o serie de variante, plasându-l din punctul de vedere al preciziei pe o scală (de exemplu, de la 0 la 4), de preferință atribuind un titlu fiecărui nivel sau dând o definiție care precizează interpretarea acestor titluri.
Evaluarea pe sarcini	<ul style="list-style-type: none"> • vizează evaluarea unei serii de sarcini diferențiate (de cele mai multe ori acestea se prezintă sub formă de jocuri de roluri între elevi sau cu participarea profesorului), notată, de regulă, de o manieră globală pe o scală de la 0 la 3 sau de la 1 la 5.
Evaluarea orală	<ul style="list-style-type: none"> • vizează aspectele calitative ale comunicării; • conține diverse categorii pertinente pentru evaluarea vorbirii orale, cum ar fi: precizia, strategiile de cooperare, solicitarea unor explicații, fluența, volumul vocabularului, exactitatea gramaticală, coerența, stăpânirea vocabularului, dezvoltarea tematică și stăpânirea sistemului fonologic.
Autoevaluarea	<ul style="list-style-type: none"> • este aprecierea făcută de elev cu privire la propriile sale competențe.

4.1. Progresia produselor învățării

CLASA a V-a	CLASA a VI-a	CLASA a VII-a	CLASA a VIII-a	CLASA a IX-a
Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.				
Produse: pagina de jurnal, prezentare orală, proiect de grup interdisciplinar etc.	Produse: leafletul/bucletul tematic, albumul foto digital sau imprimat etc.	Produse: proiectul de grup/individual, proiectul de cercetare ghidată; vizita culturală.	Produse: ghidul/posterul/pagina web, albumul foto, jurnalul de vizită culturală, jurnalul de călătorie.	Produse: pașaportul lingvistic, proiectul de grup, expoziția tematică.
Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.				
Produse: prezentare simplă pe teme date, povestirea, descrierea, explicația, dialogul etc.	Produse: discursul, prezentarea pe temă, dialogul, textul oral, înregistrarea audio/video cu exerciții de dicție, prezentarea scenică etc.	Produse: prezentarea, interviul, discuția cu doi sau mai mulți interlocutori, conversația înregistrată etc.	Produse: discursul de argumentare, discursul negocierii, dezbaterile.	Produse: expoziția (foto, video), dezbaterile, prezentarea audio/video înregistrată etc.
Competența specifică 3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.				
Produse: harta conceptuală, planul simplu de idei, rezumatul, notițele de lectură, posterul, agenda de lectură, aprecierea personală, dramatizarea etc.	Produse: harta conceptuală, rezumatul, planul dezvoltat de idei, agenda de lectură, notițele de lectură, testul de înțelegere a textului, chestionarul în baza textului, povestirea după imagini, posterul, afișul de prezentare a operei literare etc.	Produse: planul simplu și dezvoltat de idei, agenda de lectură, harta textului, grila de autoevaluare, posterul, aprecierea personală, revistă orală.	Produse: agenda cu notițe paralele, agenda de lectură, notițele de lectură, rezumatul, aprecierea personală, posterul etc.	Produse: agenda de lectură, aprecierea personală, scenariul de șezătoare, sondajul de opinie însoțit de comentarii; clipul video/trailerul în baza textului studiat, cartea electronică.

Competența specifică 4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare.			
Produce: textul literar, textul nonliterar, textul scris de diferit tip etc.	Produce: rezumat, text narativ, text descriptiv, text cu dialog, felicitare electronică, rețetă, instrucțiune etc.	Produce: textul argumentativ, anunț, textul narativ-descriptiv, textul cu dialog, textul explicativ etc.	Produce: posterul elaborat, textul reflexiv, textul imaginativ, textul funcțional etc.
Competența specifică 5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol.			
Produce: dictarea de cuvinte, dictarea liberă, dictarea comentată, dictarea preventivă, grila de analiză, autodictarea.	Produce: dictarea de cuvinte, dictarea liberă, dictarea comentată, dictarea preventivă, autodictarea, analiza gramaticală, test docimologic, teste de vocabular etc.	Produce: dictarea (explicativă, comentată), testul de ortografie, testul de vocabular, prezentarea orală, lucrarea de creație, portofoliul, proiectul de grup etc.	Produce: testul de vocabular, prezentarea orală/scrisă, testul de ortografie, portofoliul, proiectul individual, proiectul de grup.
Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.			
Produce: agenda de lectură, harta conceptuală, testul de lectură, discuția de grup, proiectul individual, proiectul de grup.	Produce: harta conceptuală, expunerea, rezumatul oral, rezumatul scris, prezentarea cu suport vizual, agenda de lectură etc.	Produce: aprecierea personală, agenda de lectură, alocuțiunea, jurnalul, pagina de jurnal, jurnalul reflexiv, proiectul.	Produce: discursul, eseu structurat, prezentarea cu suport multimedial.

4.2. Produse recomandate și criterii de evaluare

Produse recomandate		Criterii de evaluare a produselor
Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.		
Prezentare orală		<ol style="list-style-type: none"> 1. Respect cerințele de prezentare. 2. Prezintă pe scurt proiectul. 3. Argumentează clar și pe scurt. 4. Formulează concluzii. 5. Utilizează limbajul adecvat/specific. 6. Prezintă clar și convingător.
Cooperarea în grup		<ol style="list-style-type: none"> 1. Stabilesc împreună cu colegii tematica, volumul proiectului și timpul în care îl vor realiza. 2. Pun în discuție idei și contribuți cu informații relevante. 3. Încurajez pe ceilalți membri ai grupului să pună în discuție ideile lor. 4. Permite tuturor membrilor grupului să se expună. 5. Iau în considerare sentimentele și ideile celorlalți. 6. Îmi ascult pe ceilalți și completez atunci când cred că ideea mea este deosebită și valoroasă.
Mesajul argumentativ		<ol style="list-style-type: none"> 1. Alcătuiește câte un enunț care exprimă clar opinia mea. 2. Susține opinia cu argumente. 3. Folosește cuvinte adecvate subiectului în discuție. 4. Expune coerent și clar fiecare gând. 5. Respectă ordinea ideilor.
Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.		
Compoziția (orală)		<ol style="list-style-type: none"> 1. Potrivește titlul compoziției.* 2. Întocmește ghidat planul compoziției. 3. Dezvoltă fiecare idee a planului propus. 4. Alcătuiește propoziții dezvoltate, folosind expresii plastice. 5. Respectă ordinea ideilor. 6. Respectă părțile text.

Expunerea orală a textului	<ol style="list-style-type: none"> 1. Expune corect, coerent și clar fiecare gând. 2. Respectă ordinea ideilor. 3. Expune cursiv textul alcătuit oral. 4. Variaza tonul vocii în funcție de mesajul transmis. 5. Stabilește și menține contactul vizual cu colegii.*
Prezentarea pe temă dată	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respectă tema propusă. 2. Expune corect, coerent și clar fiecare gând. 3. Respectă ordinea ideilor. 4. Utilizează cuvintele și expresiile potrivite. 5. Stabilește și menține contactul vizual cu colegii.
Dialogul (în baza unei imagini)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizează dialogul, utilizând formulele de rigoare. 2. Înțelege/descriere imaginea propusă. 3. Comentează argumentat imaginea. 4. Utilizează un limbaj descriptiv expresiv. 5. Respectă limita de timp, punctaj comun pentru ambii elevi. 6. Stabilește și menține contactul vizual cu interlocutorul.
Povestirea	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anunță titlul și autorul textului. 2. Redă conținutul textului. 3. Respectă cele 3 părți ale textului: introducere, cuprins, încheiere. 4. Utilizează cuvinte cheie. 5. Folosește cuvinte noi, expresii potrivite din text. 6. Expune corect, coerent și clar fiecare gând 7. Stabilește și menține contactul vizual cu colegii
Exprimarea unei opinii (Alocuțiune)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Produce un discurs alocuțiune raportat la subiectul enunțat, fără suporturi scrise, cu o intonație adecvată. 2. Vorbește corect, coerent, nemijlocit și direct la subiectul enunțat, reușind să-l prezinte în volumul adecvat limitei de întindere stabilite. 3. Comentează opinia cu argumente pertinente din punct de vedere științific. 4. Expune corect, coerent și clar fiecare gând. 5. Stabilește și menține contactul vizual cu colegii. 6. Respectă limita de timp ($\pm 10\%$).

<p>Discursul de felicitare la diferite ocazii (1-1,5 min.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Produce un discurs de felicitare raportat la subiectul enunțat, fără suporturi scrise, cu o intonație adecvată și utilizând formulele de rigoare 2. Vorbește corect, coerent, nemijlocit și direct la subiectul enunțat, reușind să-l prezinte în volumul adecvat limitei de întindere stabilite 3. Expune corect, coerent și clar fiecare gând 4. Variaza tonul vocii în funcție de mesajul transmis 5. Stabilește și menține contactul vizual cu colegii 6. Respectă limita de timp ($\pm 10\%$).
<p>Prezentarea multimedială</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acoperă tema în profunzime cu detalii și exemple (Conținut). 2. Utilizează diverse texte multimodale în prezentare. 3. Organizează informația selectată, folosind titluri, cuvinte-cheie, marcatori, scheme, alineate etc. 4. Prezintă informații ce provin dintr-o varietate de surse demne de încredere, cum ar fi: manuale, web site-uri, cărți de specialitate. 5. Expune corect, coerent, argumentat și clar fiecare gând, completând suportul multimodal. 6. Variaza tonul vocii în funcție de mesajul transmis. 7. Respectă limita de timp ($\pm 10\%$).
<p>Înregistrarea audio/video cu exerciții de dicție Prezentarea audio/video înregistrată</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pronunță corect, clar, expresiv silabele, sintagmele, frământările de limbă etc. propuse. 2. Variaza tonul vocii în funcție de mesajul transmis. 3. Respiră eficient pentru vorbirea performantă. 4. Gestionează adecvat emoțiile. 5. Respectă limita de timp ($\pm 10\%$).
<p>Prezentarea de carte</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezintă informația relevantă scopului propus. 2. Organizează coerent și coeziv textul prezentării. 3. Utilizează unități de vocabular, structuri sintactice adecvate informației. 4. Utilizează aspectele nonverbale ale comunicării (mimică, gestică, poziția corporală, contactul vizual cu audientorii). 5. Expune corect, coerent și clar fiecare gând (adecvarea intonației, a tempoului, articularea). 6. Respectă limita de timp ($\pm 10\%$).

Competența specifică 3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.	
Planul simplu de idei	<ol style="list-style-type: none"> 1. Delimitează părțile componente ale textului. 2. Formulează ideile principale pentru fiecare fragment. 3. Ordonează logic ideile textului.
Rezumatul	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezintă fidel informația. 2. Include secvențele esențiale ale textului. 3. Omite detaliile neesențiale. 4. Exprimă coerent logico-semantice. 5. Respectă limita de întindere.
Agenda de lectură	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respectă componentele agendei. 2. Exprimă impresiile proprii despre text/carte. 3. Formulează clar și corect ideile. 4. Respectă regulile ortografice și de punctuație.
Aprecierea personală	<ol style="list-style-type: none"> 1. Citesc conștient și corect. 2. Identific secvențele narative, descriptive și dialogate. 3. Delimitez timpul și locul acțiunii. 4. Desprind trăsăturile fizice și morale ale personajelor. 5. Formulez ideile principale. 6. Folosesc cuvintele și expresiile nou-învățate. 7. Expun coerent și clar gândurile.
Testul de înțelegere a textului	<ol style="list-style-type: none"> 1. Citesc conștient și corect. 2. Identific secvențele narative, descriptive și dialogate. 3. Delimitez timpul și locul acțiunii. 4. Desprind trăsăturile fizice și morale ale personajelor. 5. Formulez ideile principale. 6. Folosesc cuvintele și expresiile nou-învățate. 7. Expun coerent și clar gândurile.

Competența specifică 4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare.	
Textul scris de diferit tip	<p>Întocmesc ghidat planul compoziției.*³⁵</p> <ol style="list-style-type: none"> Alcătuiesc propoziții dezvoltate, folosind expresii plastice sau după caz, reperele date. Respect părțile textului: introducere, cuprins, încheiere. Expun coerent și clar fiecare gând. Evit repetările de cuvinte. Respect ordinea ideilor. Respect numărul propus de enunțuri. Respect regulile de scriere și de punctuație. Potrivesc titlul compoziției. Urmăresc aranjarea în pagină a unui text scris (titlul, alineate). Respect tematica/ceriința propusă.
Textul funcțional: felicitare electronică	<ol style="list-style-type: none"> Respect părțile componente ale felicitării. Alcătuiesc textul propriu-zis conform temei propuse. Respect ordinea ideilor. Urmăresc aranjarea în pagină. Respect regulile de scriere și de punctuație.
Textul funcțional: anunț	<ol style="list-style-type: none"> Respect părțile componente ale anunțului (Ce? Cât? Cum? Unde? Când?). Alcătuiesc conținutul conform temei propuse. Respect ordinea ideilor. Respect regulile de scriere și de punctuație. Urmăresc aranjarea în pagină.
Textul funcțional: mesaj electronic	<ol style="list-style-type: none"> Respect părțile componente ale mesajului electronic: adresarea potrivită, textul propriu-zis, formula de încheiere, semnătura. Alcătuiesc textul propriu-zis conform situației propuse. Respect ordinea ideilor.
Dictarea electronică	<ol style="list-style-type: none"> Respectă norma limbii române literare. Scrive corect toate cuvintele. Respectă semnele de punctuație.

³⁵ *pe parcursul anului

Cererea	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respectă structura textului. 2. Folosește formula de adresare, formula de prezentare, formula finală de adresare. 3. Utilizează cuvântul: rog/solicit. 4. Respectă ordinea ideilor.
CV	<ol style="list-style-type: none"> 1. Respectă structura textului. 2. Folosește cuvinte adecvate. 3. Expune coerent și clar fiecare gând. 4. Respectă ordinea ideilor.
Competența specifică 5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol	
Partea de vorbire	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea părții de vorbire; - determinarea categoriilor gramaticale; - determinarea funcției sintactice; - ortografia părții de vorbire.
Ortograma	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea părții/părților de vorbire; - citarea regulii de ortografiere; - argumentarea utilizării cratimei.
Dictarea	<p>Se stabilește numărul de greșeli după tipuri și se acordă o notă, în corespundere cu normele de notare, după cum urmează:</p> <p>pentru nota „1” – 0/10, 2/8, 3/7, 5/5, 6/4, 7/3, 8/2, 9/0 greșeli și mai multe;</p> <p>pentru nota „2” – 0/9, 2/7, 3/6, 4/5, 5/4, 6/3, 7/0, 7/1, 7/28/0,8/1 greșeli;</p> <p>pentru nota „3” – 0/8, 1/7, 2/6, 3/5, 4/4, 5/3, 6/0, 6/1, 6/2 greșeli;</p> <p>pentru nota „4” – 0/7, 1/6, 2/5, 3/4, 4/3, 5/1, 5/2 greșeli;</p> <p>pentru nota „5” – 0/6, 1/5, 2/4, 3/3, 4/2, 5/0 greșeli;</p> <p>pentru nota „6” – 0/5, 1/4, 2/3, 3/2, 4/0, 4/1 greșeli;</p> <p>pentru nota „7” – 0/4, 1/3, 2/1, 2/2, 3/0, 3/1 greșeli;</p> <p>pentru nota „8” – 1/1, 1/2, 2/0, 0/2, 0/3 greșeli;</p> <p>pentru nota „9” – 1/0, 0/2 greșeli;</p> <p>pentru nota „10” – 0/0 greșeli;</p> <p>Prima cifră indică greșelile ortografice și gramaticale, cifra a doua – greșelile punctuaționale, logice, stilistice, factologice.</p>

Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.	
Discursul	<ol style="list-style-type: none"> 1. Conținutul discursului: <ul style="list-style-type: none"> - formularea clară a opiniei; - validitatea argumentelor; - corectitudinea exemplelor/referințelor. 2. Forme de prezentare a discursului: <ul style="list-style-type: none"> - claritatea și logica expunerii; - respectarea limitei de timp; - corectitudinea exprimării.
Jurnalul reflexiv	<ol style="list-style-type: none"> 1. Conținutul. 2. Structura. 3. Respectarea caracteristicilor de stil ale textului. 4. Originalitatea. 5. Respectarea limitei de înțindere; aspectul grafic îngrijit și lizibil. 6. Respectarea normei limbii române literare.
Eseul argumentativ:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Conținutul. 2. Structura. 3. Referințe la textul dat/la experiențe de cititor/la experiențe de viață. 4. Originalitatea. 5. Respectarea limitei de înțindere; aspectul grafic îngrijit și lizibil. 6. Respectarea normei limbii române literare.

4.3. Evaluarea în procesul învățării

- **Sugestii pentru evaluarea în proces** a participării la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă
- **Grile de evaluare a prezentărilor orale**

Produsul învățării	Obiectivul de evaluare	Sarcini didactice
DIALOGUL	<i>Elevii trebuie să susțină un dialog în limita de 5 min., comentând imaginea oferită, descriind verbal natura.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Fiecare pereche de elevi primește imaginea, are 1 min. pentru examinarea ei și 5 min. pentru un dialog public. • Alți elevi urmăresc dialogul, pot fi cooptați pentru evaluarea reciprocă, utilizând grila propusă.

Instrumentul de evaluare:

Evaluarea încadrării în dialog³⁶

Elevul	Realizarea dialogului, cu formulele de rigoare	Înțelegerea/descrierea imaginii	Prezența comentariilor la imagine	Expresivitatea limbajului descriptiv	Respectarea limitei de timp, punctaj comun pentru ambii elevi	Corectitudinea exprimării
	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1	0 1	0 1 2

³⁶ A se vedea: Cartaleanu T., Cosovan O., Zgardan-Crudu A., Bolocan V., Suff E., Șișcanu-Boz O. Desingul lecției de limba și literatura română. Auxiliar didactic pentru studenți, masteranzi, profesori. Chișinău, 2014.

Produsul învățării	Obiectivul de evaluare	Sarcini didactice
PREZENTAREA DE CARTE	<i>Elevul va putea să prezinte, folosind un suport electronic/pe hârtie, timp de 3-5 min., o carte citită recent.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Fiecare elev va prezenta timp de 3-5 minute, o carte citită recent, urmând un algoritm orientativ, nu obligatoriu; • Ce carte vrei să prezinți, cine este autorul ei; • Ce cărți ale aceluiași autor ai mai citit sau poți numi; • Ce subiect este abordat/ce evenimente sunt descrise în carte; • Care sunt problemele/motivale; • Cine sunt personajele; • Ce pasaje te-au impresionat mai mult; • Ce ai vrea să citezi din carte; • De ce ti-a plăcut cartea etc.

Grila poate fi notată pe tablă și fiecare notă comentată (fie după fiecare prezentare, fie după fiecare 5 prezentări).

Evaluarea prezentării de carte

ELEVUL	Conținutul informației, suficiența informativă	Structurarea textului prezentării	Aspectele verbale ale comunicării (alegerea unităților de vocabular, a structurilor sintactice adecvate informației)	Aspectele nonverbale ale comunicării (mimică, gestică, poziția corporală, contactul vizual cu auditoriul)	Corectitudinea lansării mesajului oral (adecvarea intonației, a tempoului, articularea)	TOTAL
	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	

Produsul învățării	Obiectivul de evaluare
PPT (prezentare multimedială)	<i>Elevul va putea să prezinte, folosind un Prezentare Power Point, timp de 3-5 min., pe un subiect propus.</i>

CRITERIUL	10	9	8	7
CONȚINUT	Acoperă tema în profunzime cu detalii și exemple. Cunoașterea subiectului este foarte bună. Are un scop și un mesaj care corespunde competențelor specifice stabilite.	Conține cunoștințe esențiale despre tema. Cunoașterea subiectului pare a fi bună. Are un scop care corespunde competențelor specifice stabilite.	Include informații esențiale despre temă, dar există cel puțin 2 erori. Prezintă generalități despre temă. Fiecare diapozitiv al prezentării se referă la tema, dar sunt tratate superficial.	Conținutul este minimal sau sunt multe erori. Prezentarea tratează mai multe teme, nu se încadrează numai în tema propusă.
ORGANIZAREA INFORMAȚIEI	Conținutul este bine organizat folosind titluri la fiecare slide, marcatori, alineate. Fiecare diapozitiv abordează un subiect important în legătură cu scopul prezentării. Folosește în mod eficient spațiul.	Folosește titluri și marcatori, dar organizarea în general este defectuoasă. Fiecare diapozitiv abordează un subiect important în legătură cu scopul prezentării.	In cea mai mare parte conținutul este organizat logic. Fiecare diapozitiv abordează un subiect important în legătură cu scopul prezentării, exceptând 1-2.	Nu este o structură clară, doar o înșiruire de informații. Diapozitivele au un conținut sărăcăcios.
PREZENTAREA LUCRĂRII	Bine documentată, cu o prezentare cursivă care atrage atenția auditoriului.	Documentată și cu o prezentare destul de cursivă care reține atenția în cea mai mare parte a timpului.	Prezentarea nu este cursivă, dar reușește să rețină atenția în cea mai mare parte a timpului.	Prezentare nu este cursivă și deseori auditoriul își pierde atenția.
SURSELE	Sunt prezentate sursele tuturor informațiilor colectate. Toate sunt documentate în formatul dorit. Informațiile provin dintr-o varietate de surse demne de încredere, cum ar fi: manuale, web site-uri, cărți de specialitate.	Sunt prezentate sursele tuturor informațiilor colectate. Cele mai multe sunt documentate în formatul dorit. Informațiile provin din câteva surse demne de încredere.	Sunt prezentate sursele tuturor informațiilor colectate. Nu sunt documentate în formatul dorit. Informațiile provin din câteva surse, dar nu sunt demne de încredere.	Foarte puține sau deloc sunt prezentate sursele informațiilor colectate. Informațiile provin din una sau două surse sau din nici o sursă.

ORTOGRAFIA	Nu se comit greșeli de gramatică sau ortografie.	Trei sau mai puține greșeli de gramatică sau ortografie.	Patru greșeli de gramatică sau ortografie.	Mai mult de patru greșeli de gramatică sau ortografie.
PREZENTAREA ORALĂ	Folosește un limbaj plin de înțeles care să inspire, să antreneze, să informeze și să convingă.	Folosește un limbaj interesant care să-i inspire pe alții.	Cu ajutor, folosește un limbaj interesant în comunicare.	Limbajul pe care-l folosesc în comunicarea este predictibil și obișnuit.
LIMBAJ FOLOSIT	Folosește limbaj științific, interesant care ajută la evidențierea lucrului cu noțiunile respective.	Folosește limbaj științific, interesant.	Limbajul este uneori specific și interesant.	Este obișnuit și previzibil.
MULTIMEDIA	Se folosesc grafice, tabele, diagrame, imagini, animații, tranziții pentru a fi mai atractivă prezentarea. Componentele multimedia se îmbină perfect și sunt integrate efectiv.	Folosește elemente multimedia pretutindeni.	Folosește elemente multimedia pretutindeni dar acestea micșorează câteodată mesajul.	Nu folosește multimedia.

4.4. Tehnologia administrării evaluărilor la disciplina *Limba și literatura română în clasele a V-a – a IX-a*

Strategii de evaluare	Caracteristici	Notarea
Evaluare inițială	<ul style="list-style-type: none"> Determină gradul de formare la elevi a pre-achizițiilor necesare studierii cu succes a noii unități de învățare; este de tip formator; poate să se raporteze la finalitățile curriculare însușite anterior, determinate ca fiind necesare pentru succesul elevilor în noul parcurs de învățare; 	<ul style="list-style-type: none"> Rezultatele obținute la evaluarea inițială nu se trec în catalog, ci servesc ca reper pentru măsurarea progresului elevilor.

	<ul style="list-style-type: none"> • El pot fi aplicate și la alte clase în afară de clasa a V-a, a X-a, în funcție de necesitățile individuale ale clasei; • El pot fi realizate și la începutul unității de învățare, cu funcție prognostică; • de regulă, El la începutul anului școlar se organizează în a doua săptămână a anului de studii • poate avea caracter de diagnosticare a experiențelor la un anumit subiect sau la o anumită unitate de învățare; • poate fi noninstrumentală, dar și instrumentală – pe baza unor instrumente de evaluare alese în funcție de contextul specific: probă orală, scrisă sau practică; test; interogare evaluativă în forme diverse; pot fi utile diverse tehnici interactive; • are caracter reflexiv și creează elevilor condiții de autoevaluare și autoreglare a învățării; • este ghidată de către profesor, care își asumă responsabilitatea corectării ulterioare a parcursului de învățare al elevului prin combaterea și prevenirea dificultăților. 	
<p>Evaluare formativă (de tip interactiv, curentă)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea sistematică și continuă a rezultatelor curente și a progresului elevilor; • se raportează la obiectivele lecției; • de obicei sunt activități de tip feed-back: <ul style="list-style-type: none"> – emoțional (de ex.: gesturi de aprobare; mimică de încurajare); – de conținut (de ex.: ai scris corect; ai fost original; ai citit cu o intonație potrivită; ai rezolvat corect; fii atent în continuare la utilizarea liniei de dialog); – de activitate (de ex.: te-ai implicat; ai fost activ; ai apreciat obiectiv colegul; ai susținut atmosfera de lucru în grup; am încredere că poți să te implic; ai nevoie de un pic de curaj); • mizează și pe autoevaluare, evaluare reciprocă). 	<ul style="list-style-type: none"> • Se vor da note, doar în cazul unor probe (oral sau scris) cu caracter formativ,³⁷ care vizează 1-2 unități de competențe sau care evaluează un produs al învățării. • Pentru sarcinile de învățare acasă note nu se dau.

de durată minimă 10 minute,

<p>Evaluare formativă (clasică, etapizată, graduală)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Evaluare formativă durează cel puțin 10 minute din lecție. ● La rubrica <i>Note în Proiectarea de lungă durată</i> se fixează <i>Evaluarea formativă</i>. ● Se raportează la câteva dintre unitățile de competențe stipulate pentru unitatea respectivă (de obicei, 2-3 unități de competențe, în funcție de contextul concret); ● se realizează pe bază de instrumente și presupune valorificarea produselor selectate pentru fiecare dintre unitățile de competențe vizate (de obicei, 1-2 produse la fiecare unitate de competențe, în funcție de contextul concret); ● este de tip reflexiv și creează elevilor condiții de autoevaluare și autoreglare a învățării; ● oferă profesorului posibilitatea intervenției imediate, permite aplicarea în timp optim a unor măsuri corective, care să modifice rezultatele elevilor în sensul dorit. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nota la <i>evaluarea formativă</i> (EF) se va înscrie în Catalogul școlar în conformitate cu rezultatul elevului, fiind argument pentru calcul la încheierea mediilor semestriale. ● De regulă, nota insuficientă (nestimulativă) demonstrează că elevul nu a performat și se vor stabili sarcini de dezvoltare, ameliorare și recuperare. ● Nota insuficientă nu se trece în catalog. ● În contextul principiului învățării pentru succes, profesorul împreună cu elevul poate stabili scrierea/susținerea repetată a probei. ● În cazul notei insuficiente/nestimulativă la proba repetată, aceasta se va trece în catalog în ziua respectivă. ● La rubrica <i>Note</i> se va menționa <i>Proba repetată</i>.
<p>Evaluare sumativă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Se realizează la finele unui parcurs de învățare semnificativ: semestru, an școlar; ● se raportează la unitățile de competențe stipulate pentru unitatea de învățare parcursă; ● este instrumentală, elevii fiind conștienți de demersurile evaluative întreprinse; ● instrumentală și se realizează pe bază de produse școlare recomandate; ● este administrată de profesor, care își asumă responsabilitatea „pregătirii” elevului prin evaluări formative, astfel, elevul percepe evaluarea sumativă drept un moment așteptat, dar nu unul care poate provoca tensiune și frică; ● este succedată de activități diferențiate de postevaluare (reînvățare/recuperare, antrenament, dezvoltare), în cadrul cărora se asigură condiții pentru reflexie; ● numărul evaluărilor sumative se decide în baza recomandărilor <i>Ghidului de implementare a curriculumului școlar și ale Scrisorii metodice</i> elaborate de MECC pentru anul în curs. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nota la <i>evaluarea sumativă</i> (ES) se va înscrie în Catalogul școlar, fiind argument pentru calcul la încheierea mediilor semestriale³⁸. ● Se trec toate notele, indiferent de rezultat. ● În cazul elevilor care au luat note insuficiente se va stabili un program de recuperare. ● În cazuri speciale (motiv de boală, absențe motivate), se recomandă scrierea repetată a testului. ● În cazuri de nereușită școlară cauzată de abandon, refuz, nu este obligatoriu să se administreze scrierea repetată a testului.

³⁸ conform prevederilor Regulamentului privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar.

4.5. Recomandări privind proiectarea evaluărilor la disciplina

Limba și literatura română în clasele a V-a – a IX-a

Atenție! Tabelul de mai jos are caracter orientativ. Cadrul didactic poate să-și personalizeze demersul în funcție de necesitățile clasei, abordând cu o manieră individuală elevii.

Model pentru clasele a V-a – a VI-a

Limba și literatura română				
Unitățile de învățare	Nr. ore/ modul	Nr. evaluări		
		Evaluare inițială	Evaluare formativă	Evaluare sumativă
Semestrul 1				
Unitatea de învățare nr. 1	16-20	1	minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 2	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 3	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 4	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 5	16-20		minimum 1-2 (probă orală și/sau test)	1 (test de ev. finală)
Total semestrul 1				
5 unități de învățare	90	1	Minimum – 10	5
Semestrul 2				
Unitatea de învățare nr. 6	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 7	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 8	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 9	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 10	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 11	16-20		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1 (test de ev. finală)
Total semestrul 2				
6 unități de învățare	114		Minimum – 12	6
Total an				
10 unități de învățare	204	1	Minimum – 22	11

Model pentru clasele a VII-a – a IX-a

Limba și literatura română				
Unitățile de învățare	Nr. ore/ modul	Nr. evaluări		
		Evaluare inițială	Evaluare formativă	Evaluare sumativă
Semestrul 1				
Unitatea de învățare nr. 1	15-17	1	minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 2	15-17		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 3	15-17		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 4	15-17		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 5	15-17		minimum 1-2 (probă orală și/sau test)	1 (test de ev. finală)
Total semestrul 1				
5 unități de învățare	80 ore	1	Minimum – 10	5
Semestrul 2				
Unitatea de învățare nr. 6	16-18		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 7	16-18		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 8	16-18		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 9	16-18		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1
Unitatea de învățare nr. 10	16-18		minimum 2 (probă orală, probă scrisă)	1 (test de ev. finală)
Total semestrul 2				
6 unități de învățare	90 ore (85 ore – clasa a IX-a)	-	Minimum – 12	5
Total an:				
10 unități de învățare	170 ore (165 ore – clasa a IX-a)	1	Minimum – 22	11

4.6. Tehnologii de evaluare

În continuare propunem un ansamblu de **tehnici și procedee reflexive de evaluare și autoevaluare**, aplicabile în gimnaziu.

- **Tehnica *Gândește, perechi, prezintă***. Elevii sunt împărțiți în perechi după o anumită regulă sau după bănci/mese. Este o tehnică de participare la discuții și de formulare în pereche a unei păreri, a unei definiții, de realizare a unei sarcini. Contribuie la organizarea unei reale participări a tuturor elevilor la activitatea preconizată. Timp de 3-5 minute ei meditează individual asupra sarcinii propuse (să alcătuiască versuri despre iarnă). Fiecare membru al perechii își prezintă lucrul său. Formulează o variantă comună, îmbinând ideile sau alegând o variantă mai reușită, cizelându-o. Prezintă în fața colegilor. Aprecieri valorice asupra prezentărilor făcute.
- **Grila lui Quintilian**. Se formulează de către profesor întrebări pe text sau pe un subiect deschis: Formulează în scris răspunsuri! Compară cu răspunsul unui coleg! Discutați diferențele!

Întrebări	Răspunsul propriu	Răspunsul colegului

- **Tehnica *Declar lumii întregi!*** În fața clasei (pe un scaun, la un microfon improvizat) elevii, pe rând, desprind esențialul din lecția desfășurată. Discursul începe cu enunțul „Declar lumii întregi!”
- **Scrisoarea didactică**. Dragi părinți/prieteni/colegi, ziua de azi a început _____, întrucât _____. Am învățat să _____. Am să aplic cele studiate _____.
- **Metoda 3-2-1**. Notați 3 idei importante, 2 argumente și o concluzie în baza informației primite sau referitoare la lecția de matematică de astăzi/ieri etc.

3 idei importante	2 argumente	1 concluzie

- **Telegrama**. Se scriu doar trei cuvinte pe care le crede elevul că ar fi cuvintele cele mai importante despre activitate la lecție.
- **Turul galeriei**. Clasa se împarte în grupuri. Elevii iau în discuție un subiect și realizează sarcina propusă pe un poster. Posterele cu produsele realizate, se afișează, pe pereții spațiului la anumită distanță unul față de altul, pentru a permite

circulația ulterioară a grupurilor. La semnalul profesorului, grupurile circulă prin sală, de la un poster la altul, le examinează și notează direct pe ele propunerile lor. După încheierea circulației, grupurile își examinează posterele și realizează o prezentare finală a produsului. Profesorul realizează o sinteză a rezultatelor obținute de elevi.

- **Topul.** Alegeți **trei noutăți/concepte** învățate azi la lecție. Scrieți aceste noutăți în casetele de mai jos:

1) 2) 3)

- **Graficul învățării:**

Ce ai aflat nou?	Expune-ți părerea!	Unde vei utiliza aceste cunoștințe?

- **Jurnalul de gândire.**

	Înainte de lecție	După lecție
Sentimente		
Gânduri		
Cum m-a schimbat această lecție?		

- **Cadranele cu expresii lacunare**

Puncte forte	Puncte slabe
Reușit s-a dovedi a fi... Ceea ce impresionează... Am admirat în lucrarea dată... Apreciez... Este demn de admirat...	A fost neclar momentul... Vreau să precizez... Am o neclaritate... Mi s-a părut dificil de înțeles... E mai greu să înțeleg... Am depistat unele greșeli... M-a pus pe gânduri...
Recomandări	Felicități
Ți-aș recomanda... Îți propun să... Ar fi bine dacă... Sunt de părerea că... E bine să acorzi atenție la... Va trebui să ții cont de...	Lucrarea ta merită o apreciere înaltă... Te felicit pentru... Îți doresc și alte realizări frumoase... Sincere felicitări... Excelent și felicitări! Mă bucur pentru tine!

- **Corectarea în pereche.** Se face schimb de caiete între elevi. Cel care primește caietul colegului sau prietenului citește cu atenție creația având ca suport de evaluare **grila de evaluare** scrisă pe tablă sau pe fișă.
În final, acesta va consemna pe caietul citit impresii, observații, recomandări, apoi va înapoia caietul, discutând dacă este cazul. La aplicarea acestei tehnici se observă atenția sporită acordată atât de cel care este dator să analizeze, cât și de cel care ia cunoștință de aprecierile primite. Astfel se realizează concomitent evaluarea acțiunii celuilalt și propria sa evaluare.
- **Corectarea în grup** este un exercițiu eficient și atractiv în scopul formării capacităților de autoevaluare ale elevilor. Grupurile sunt formate de profesor sau pe linie preferențială. Autoaprecierea este dirijată, controlată, având ca element de referință faptul că o cunoaștere obiectivă a capacităților se poate realiza prin completări reciproce, prin argumente convergente prin aprecieri și informații antrenate de grup.
- **Fără mâini ridicate** – când se așteaptă răspunsuri la anumite întrebări/solicitări ale cadrului didactic. Se lasă elevilor timp de gândire, apoi pot discuta în perechi sau în grupuri mici. Răspunsul se poate solicita și solicitând răspunsul de la un anumit elev putem oferi posibilitatea să se exprime și celor timizi, tăcuți sau neîncrezători în forțele proprii.
- **Semaforul** – pentru stabilirea modului în care elevii înțeleg un nou concept sau sarcină de lucru. Se pune la dispoziția lor un set de trei cartonașe colorate în luminile semaforului, iar la solicitarea cadrului didactic ei ridică un cartonaș corespunzător: *verde dacă înțeleg, galben dacă nu sunt siguri și roșu dacă nu înțeleg*. Se poate relua secvența sau pot fi solicitați cei care au ridicat cartonașul verde să furnizeze explicații colegilor, eventual într-o activitate pe grupuri mici ce să aibă în același grup elevi ce au ridicat cele trei tipuri de cartonașe. Folosind în acest mod învățarea prin cooperare cadrul didactic oferă posibilitatea elevilor de a se implica activ în procesul de învățare, de a ajunge singuri la soluții, intervenind cu indicații când acestea sunt solicitate sau când constată că un anumit grup nu avansează în activitate sau abordarea este greșită. Tehnica este preferențială în clasele V-VI.

- **Tehnica „Răspunsul la minut”** sau a răspunsului scurt, la întrebări precise, clare, ce se adresează fiecărui elev, convenind cu elevii că răspunsurile la aceste întrebări nu se comentează sau corectează, permițând cadrului didactic să sesizeze ce parte din lecție/temă trebuie reluată sau clarificată.³⁹

Este importantă conștientizarea de către cadrele didactice și manageriale a corelării **Metodă/Tehnică de evaluare-Instrument de evaluare-Produs-Criterii de evaluare-Descriptori de evaluare-Note/Calificatife** în cadrul realizării actului evaluativ.

---

³⁹ Metodologia privind implementarea evaluării criteriale prin descriptori. Clasa a 3-a. Institutul de Științe ale Educației, 2017.

Bibliositografie

Cadrul legal și normativ

1. *Codul Educației al Republicii Moldova*. Chișinău: 2014.
2. *Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Cadrul de referință al curriculumului național*. Chișinău: Lyceum, 2017.
3. *Ministerul Educației al Republicii Moldova. Standarde de eficiență a învățării*. Chișinău: Lumina, 2012.
4. *Ministerul Educației al Republicii Moldova. Referențialul de evaluare a competențelor specifice formate elevilor*. Chișinău, 2014.
5. *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*. Bruxelles: 2018
6. *CURRICULUM ȘCOLAR PENTRU DISCIPLINA Limba și literatura Română. Clasele a V-a – a IX-a*. Chișinău: 2010.
7. *LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ. Curriculum pentru învățământul gimnazial*. Chișinău: Univers Pedagogic, 2006.

Literatură în domeniu

8. ALBULESCU, I., *Pragmatica predării. Activitatea profesorului: între rutină și creativitate*. Pitești: Paralela 45, 2008
9. BARTHES, R. *Plăcerea textului*. Chișinău: Cartier, 2006. 226 p.
10. BĂRBUȚĂ, I., CONSTANTINOVICI, E. *Gramatica limbii române*. Chișinău: Pro Libra, 2019.
11. BOCOȘ, M., *Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist*. Pitești: Paralela 45, 2008.
12. BOCOȘ, M., JUCAN, D., *Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor*. Pitești: Paralela 45, 2008.
13. BONTAȘ, I., *Tratat de pedagogie*. București: BICALL, 2007.
14. BODEA HAȚEGAN, C. *Logopedia: Terapia tulburărilor de limbaj. Structuri deschise*. București: Editura Trei, 2016.
15. CALLO, T., GHICOV, A., *Elemente de transdisciplinaritate în predare: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor din învățământul preuniversitar*. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2007
16. CARTALEANU, T., COSOVAN, O., ZGARDAN-CRUDU, A. et al. *Demersul didactic la limba și literatura română în gimnaziu: proiectarea explicită*. Chișinău: Arc, 2017
17. CARTALEANU, T., COSOVAN, O., GORAȘ-POSTICĂ, V., LÎSENCO, S., SCLIFOS, L., *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*. Chișinău: Pro Didactica, 2008.
http://ise.md/uploads/files/1538398987_cultura_educatiei_si_vorbitorul_cult_de_limba_romana.pdf

18. COSOVAN, O., GHICOV, A., *Evaluarea continuă la clasă. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar*. Chișinău, Editura Știința, 2007.
19. COSTEA, O. *Didactica lecturii: o abordare funcțională*. Iași: Institutul European, 2006, 68 p.
20. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău: Litera Educațional, 2002. 398 p.
21. CUCOȘ, C. *Teoria și metodologia evaluării*. Iași: Polirom, 2008. 272 p.
22. GHICOV, A. *Didactica textului în rețea. Monografie*. Chișinău: S.n., Tipografia „Print-Caro”, 2017, 364 p.
23. GORAȘ-POSTICĂ, V. *Competența interculturală. Auxiliar didactic*. Chișinău: Pro didactica, 2015.
24. GORAȘ-POSTICĂ, V. *Formarea competențelor prin intermediul metodelor interactive de predare-învățare-evaluare*. În: Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău: CE PRO Didactica, 2008. 204 p.
25. HADÎRCĂ, M., MARIN, M. (coord.). Autori: Callo, T., Cazacu, T., Hadîrcă, M. Ghicov, A., [et al.]. *Cadrul de referință privind formarea vorbitorului cult de limba română (vorbitori nativi și alolingvi). Studii de analiză și sinteză*. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2017 (Tipogr. „Impressum”) – 186 p. http://ise.md/uploads/files/1518693891_cadrul_de_referinta.pdf
26. HOUART, M. *Evaluer des compétences... Oui mais comment ? - 2001 Département Éducation et technologie (UNamur)*. Versiune electronică. <https://pure.fundp.ac.be/ws/files/1029351/64322.pdf>
27. ILIE, E. *Didactica literaturii române*. Iași: Collegium-Polirom, 2014. 336 p.
28. MANOLESCU, M. *Evaluarea școlară - un contract pedagogic*, București, 2002
29. MANOLESCU, M. *Pedagogia competențelor – o viziune integratoare asupra educației*. In: Pedagogie, 2010, nr 58 (3), p. 55-65.
30. MARIN, M. *Didactica lecturii*. Chișinău-Arad: Cartier educațional – Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2013. 134 p.
31. MEREUȚĂ (GRIGORIEV), V., *Vorbirea expresivă*, Chișinău, 1997.
32. MINDER, M., *Didactica funcțională, obiective, strategii, evaluare*. Chișinău: Cartier, 2003.
33. NEGREȚ-DOBRIDOR, I., *Teoria generală a curriculumului educațional*. Iași: Polirom, 2008.
34. PAMFIL, A., *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*. Pitești: Paralela 45, 2006.
35. PARFENE, C., *Metodica studierii limbi române*. Iași: Polirom, 1999.
36. PÂSLARU, VL. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. București: Sigma, 2013. 198 p.
37. PÂSLARU, VL., CRIȘAN, AL., CERKEZ, M. (coord.), *Curriculum disciplinar de Limba și literatura română. Clasele A V-A - A IX-A*. Chișinău: Știința, 1997.

38. PÂSLARU, VL., *Concepția educației lingvistice și literare*, în: *Limba Română*, 1995, nr. 5, p. 126-129
39. PETEAN, A., PETEAN, M. *Ocolul lumii în 50 de jocuri creative*. Cluj-Napoca: LIMES, 2010. 208 p.
40. POPA M.-E. *Evaluarea formativă a competențelor în ora de limba și literatura română în liceu*. Pitești: Paralela 45, 2015.
41. SÂMÎHĂIAN, F., NOREL, M., LIMBA ROMÂNĂ. *Didactica limbii și literaturii române (I). Proiectul pentru învățământul rural*, 2011.
42. STEPHEN E. LUCAS. *Arta de a vorbi în public*. România: Polirom, 2014.
43. ȘCHIOPU, C. *Metodica predării literaturii române*. Chișinău, 2009. 335 p.
44. ȘCHIOPU, C.. *Metodologia ELA a elevilor. Teza de doctor habilitat în științe pedagogice*. Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2016. 291 p.
45. ȘCHIOPU, C., VÂLCU-ȘCHIOPU, M. *Comunicarea: greșeli și soluții. Problemar la limba română* Chișinău: TOCONO, 2014
46. VECCHI (de), G. *Evaluer sans dévaluer et évaluer les compétences*. Paris, Editura Hachette Education, 2011.
47. VERDEȘ, T. *Cultura lecturii evaluată de PISA în raport cu competențele lectorale formate și dezvoltate prin Limba și literatura română ca disciplină școlară. Studiu de caz: Republica Moldova*, Chișinău 2017
48. BAHTIN M. *Probleme de literatură și estetică*. Traducere de Nicolae Iliescu. Prefață de Marian Vasile. – București: Univers, 1982.
49. BUCK, Gary, 2002, *Assessing listening*, Cambridge University Press.
50. CAMERON, Lynne, 2001, *Teaching languages to young learners*, Cambridge University Press.
51. CONSTANTINOVICI, Elena. *Ritualul salutului – situații de actualizare și mijloace de exprimare*. În *Filologia modernă: realizări și perspective în context european*, ediția a IV-a. Abordări interdisciplinare în cercetarea lingvistică și literară (In memoriam acad. Silviu Berejan), Chișinău, 2012, p.163-169.
52. COȘERIU E. *Omul și limbajul său*. Iași, Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, 2009.6. Gramatica limbii române. II. Enunțul. – București, Editura Academiei Române, 2005.
53. COȘERIU, E. *Filosofia limbajului*. În: *Prelegeri și conferințe (1992-1993)*. – Iași: Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, 1993.
54. DAWES, Lynn, 2008, *The essential speaking and listening*, London and New York, Routledge.
55. DELAMAIN, Catherine & Jill Spring, 2000, *Developing baseline communication skills*, Winslow Press.
56. *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a III-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Editura Univers Enciclopedic, 2009.

57. EȚCU, Ion. *Unele considerații cu privire la conceptul de propoziție*. În: „Revistă de lingvistică și știință literară”, nr. 3, 1995.
58. FIELD, John, 2008, *Listening in the language classroom*, Cambridge University Press.
59. FLOWERDEW, John, Miller, Lindsay, 2005, *Second language listening (theory and practice)*, Cambridge University Press.
60. GAVRILOV Anatol. *Mihail Bahtin: dialogismul intern al omului și „cuvântul bivoc”*. În: Criterii de științificitate a terminologiei literare... – Chișinău, 2007.
61. GAVRILOV, Anatol. *Semnificație, sens și valoare în dialogismul lui Bahtin*. În: Filologia modernă: realizări și perspective în context european (ed. a II-ua). Semiotica și hermeneutica textului. Coord.: Aliona Grati, Inga Ciobanu. Chișinău, 2009.
62. GORDH, Bill. *Stories in action: Interactive tales and learning activities to promote early literacy*, London, Libraries Unlimited, 2006.
63. IONESCU-RUXĂNDIOIU, Liliana. *Conversația, structuri și strategii. Sugestii pentru o pragmatică a limbii vorbite*. Ediția a II-a, București, 1999.
64. LARSEN-FREEMAN, Diane. *Techniques and principles in language teaching*, Oxford University Press, 2000.
65. RICHARDS, Jack C. *The language teaching matrix*, Cambridge University Press, 1990.
66. RICHARDS, Jack C., Renandya, Willy A. *Methodology in language teaching*, Cambridge University Press, 2002.
67. ROVENȚA FRUMUȘANI, Daniela. *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*. București, 2005.
68. SPRATT, Mary, Pulverness, Alan, Williams, Melanie, 2005, *The teaching knowledge test course*, Cambridge University Press.
69. UNDERWOOD, Mary, 1994, *Teaching listening*, London, New York, Longman.
70. VANDERGRIFT Larry, 2006, *Second Language Listening: Listening Ability or Language PROFICIENCY*, ÎN THE MODERN LANGUAGE JOURNAL 90 (2006),
71. WHITE, Goodith, 1998, *Listening*, Oxford University Press.
72. БАХТИН М. М. *Эстетика словесного творчества*. Москва: Искусство, 1979.

